

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Դատարանի կանոնակարգ

1-ը հունվարի 2020թ.

Դատարանի քարտուղարություն

Մտրասրուրգ

Քարտուղարության ծանոթագրություն

Դատարանի՝ նոր խմբագրությամբ կանոնակարգն ընդգրկում է 2019 թվականի նոյեմբերի 4-ին Դատարանի լիազումար նիստում ընդունված փոփոխությունները:

Նոր խմբագրությամբ կանոնակարգն ուժի մեջ է մտել 2020 թվականի հունվարի 1-ին:

Լրացուցիչ տեքստերը և թարմացումները բաց կտեղադրվեն Դատարանի կայքում (www.echr.coe.int).

Սույն թարգմանությունը իրականացվել է «Աջակցություն քրեական արդարադատության բարեփոխումներին և եվրոպական չափանիշների կիրառման ներդաշնակեցումը Հայաստանում» ծրագրի շրջանակներում, որը համաֆինանսավորվում է Եվրոպական միության և Եվրոպայի խորհրդի կողմից: Սույն թարգմանության մեջ ներկայացված տեսակետները որևէ կերպ չեն արտահայտում Եվրոպական միության պաշտոնական տեսակետները:

Բովանդակություն

Կանոն 1 – Սահմանումներ	1
------------------------------	---

Բաժին I – Դատարանի կազմակերպումը և աշխատանքի կարգը

Գլուխ I – Դատավորներ

Կանոն 2 – Պաշտանովարման ժամկետի հաշվարկ	3
Կանոն 3 – Երդում կամ հանդիսավոր հայտարարություն	3
Կանոն 4 – Պաշտոնի հետ անհամատեղելի գործունեության ձևեր	3
Կանոն 5 – Ավագություն	4
Կանոն 6 – Հրաժարական	4
Կանոն 7 – Պաշտոնից ազատում	4

Գլուխ II – Դատարանի նախագահությունը և Բյուրոյի դերը

Կանոն 8 – Դատարանի նախագահի և նախագահի տեղակալների, Սեկցիաների նախագահների և նախագահների տեղակալների ընտրությունը	5
Կանոն 9 – Դատարանի նախագահի գործառույթները	5
Կանոն 9A – Բյուրոյի դերը	6
Կանոն 10 – Դատարանի նախագահի տեղակալների գործառույթները	6
Կանոն 11 – Դատարանի նախագահի և տեղակալների փոխարինումը	6
Կանոն 12 – Սեկցիաների և Պալատների նախագահություն	6
Կանոն 13 – Նախագահելու անկարողությունը	7
Կանոն 14 – Սեռերի հավասարակշռված ներկայացվածություն	7

Գլուխ III – Քարտուղարություն

Կանոն 15 – Քարտուղարի ընտրությունը	8
Կանոն 16 – Քարտուղարի տեղակալների ընտրությունը	8
Կանոն 17 – Քարտուղարի գործառույթները	9
Կանոն 18 – Քարտուղարության կազմակերպումը	9
Կանոն 18A – Արտադատական զեկուցողներ	9
Կանոն 18B – Իրավախորհրդատու	9

Գլուխ IV – Դատարանի աշխատանքը

Կանոն 19 – Դատարանի նստավայր	10
Կանոն 20 – Դատարանի լիազումար նիստեր	10
Կանոն 21 – Դատարանի այլ նիստեր	10
Կանոն 22 – Խորհրդակցություններ	10
Կանոն 23 – Քվեարկություն	10
Կանոն 23A – Լուռ համաձայնությամբ որոշում	11

Գլուխ V – Դատարանի կազմը

Կանոն 24 – Մեծ պալատի կազմը	12
Կանոն 25 – Սեկցիաների ձևավորումը	13
Կանոն 26 – Պալատների ձևավորումը	14

Կանոն 27 – Կոմիտեներ	14
Կանոն 27A – Միանձնյա դատավորի կազմ	15
Կանոն 28 – Նիստին մասնակցելու անհնարինությունը, նիստին մասնակցելուց հրաժարվելը կամ ազատվելը	15
Կանոն 29 – <i>Ad hoc</i> դատավորներ	16
Կանոն 30 – Ընդհանուր շահ	17

Բաժին II – Վարույթ

Գլուխ I – Ընդհանուր Կանոններ

Կանոն 31 – Առանձին բացառությունների հնարավորություն	18
Կանոն 32 – Վարույթի մասին գործնական ցուցումներ	18
Կանոն 33 – Փաստաթղթերի բաց բնույթը	18
Կանոն 34 – Լեզուների գործածությունը	18
Կանոն 35 – Բարձր պայմանավորվող կողմերի ներկայացուցչությունը	20
Կանոն 36 – Դիմումատուների ներկայացուցչությունը	20
Կանոն 37 – Կոմունիկացիաներ, ծանուցումներ և ծանուցագրեր	21
Կանոն 38 – Գրավոր դիրքորոշումներ	21
Կանոն 38A – Վարույթային հարցերի քննությունը	21
Կանոն 39 – Միջանկյալ միջոցներ	21
Կանոն 40 – Գանգատի մասին հրատապ ծանուցում	22
Կանոն 41 – Գործերի քննության հերթականությունը	22
Կանոն 42 – Գանգատների միավորումը մեկ վարույթում և համաժամանակյա քննությունը	22
Կանոն 43 – Զննության ենթակա գործերի ցուցակից գանգատը հանելը և ցուցակում այն վերականգնելը	22
Կանոն 44 – Երրորդ կողմի միջամտություն	23
Կանոն 44A – Դատարանի հետ համագործակցելու պարտականություն	24
Կանոն 44B – Դատարանի կարգադրություն չկատարելը	24
Կանոն 44C – Արդյունավետ չմասնակցելը	24
Կանոն 44D – Կողմի ոչ պատշաճ փաստարկներ	24
Կանոն 44E – Գանգատին հետամուտ չլինելը	25

Գլուխ II – Վարույթի հարուցում

Կանոն 45 – Ստորագրություններ	26
Կանոն 46 – Միջպետական գանգատի բովանդակությունը	26
Կանոն 47 – Անհատական գանգատի բովանդակությունը	26

Գլուխ III – Չեկուցող դատավորներ

Կանոն 48 – Միջպետական գանգատներ	29
Կանոն 49 – Անհատական գանգատներ	29
Կանոն 50 – Մեծ պալատի վարույթ	29

Գլուխ IV – Գանգատի ընդունելիության հարցով վարույթ

Միջպետական գանգատներ

Կանոն 51 – Գանգատների մակագրումը և հաջորդող վարույթը 30

Անհատական գանգատներ

Կանոն 52 – Գանգատների մակագրումը Սեկցիաներին 30

Կանոն 52A – Վարույթ միանձնյա դատավորի կազմով..... 31

Կանոն 53 – Վարույթ Կոմիտեում 31

Կանոն 54 – Վարույթ Պալատում 31

Կանոն 54A – Գանգատի ընդունելիության և ըստ էության համատեղ քննությունը..... 32

Միջպետական և անհատական գանգատներ

Կանոն 55 – Ընդունելիության դեմ առարկություն..... 33

Կանոն 56 – Պալատի որոշում 33

Կանոն 57 – Որոշման լեզուն 33

Գլուխ V – Գանգատն ընդունելուն հաջորդող վարույթը

Կանոն 58 – Միջպետական գանգատներ 34

59 – Անհատական գանգատներ..... 34

Կանոն 60 – Արդարացի բավարարման պահանջներ 34

Կանոն 61 – Պիլոտային վճռով վարույթ 35

Կանոն 62 – Բարեկամական կարգավորում..... 36

Կանոն 62A – Միակողմանի հայտարարություն 36

Գլուխ VI – Լսումներ

Կանոն 63 – Լսումների հանրային բնույթը..... 38

Կանոն 64 – Լսումների անցկացումը 38

Կանոն 65 – Լսումներին չներկայանալը..... 38

Կանոն 70 – Լսումների սղագրական արձանագրություն 38

Գլուխ VII – Մեծ պալատի վարույթը

Կանոն 71 – Դատավարական դրույթների կիրառելիությունը..... 40

Կանոն 72 – Ընդդատության գիշումը Մեծ պալատի օգտին..... 40

Կանոն 73 – Գործը Մեծ պալատին փոխանցելու մասին կողմի խնդրանքը 40

Գլուխ VIII – Վճիռներ

Կանոն 74 – Վճռի բովանդակությունը..... 41

Կանոն 75 – Արդարացի բավարարման մասին որոշում..... 41

Կանոն 76 – Վճռի լեզուն..... 42

Կանոն 77 – Վճռի ստորագրում, հրապարակում և ծանուցում 42

Կանոն 79 – Վճիռը մեկնաբանելու միջնորդություն..... 42

Կանոն 80 – Վճիռը վերանայելու միջնորդություն 42

Կանոն 81 – Որոշումներում և վճիռներում տեղ գտած սխալների ուղղումը..... 43

Գլուխ IX – Կոնվենցիայի 47, 48 և 49 հոդվածների հիման վրա տրվող խորհրդատվական կարծիք

Կանոն 82.....	44
Կանոն 83.....	44
Կանոն 84.....	44
Կանոն 85.....	44
Կանոն 86.....	44
Կանոն 87.....	45
Կանոն 88.....	45
Կանոն 89.....	45
Կանոն 90.....	45

Գլուխ X – Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության հիման վրա տրվող խորհրդատվական կարծիք

Կանոն 91 - Ընդհանուր	46
Կանոն 92 – Խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդություն	46
Կանոն 93 – Միջնորդության քննությունը հանձնախմբի կողմից.....	46
Կանոն 94 – Հանձնախմբի կողմից միջնորդությունն ընդունելուն հաջորդող վարույթը	47
Կանոն 95 – Խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու վարույթի և իրավաբանական օգնության ծախսերը.....	48

Գլուխ XI – Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 3-րդ, 4-րդ և 5-րդ մասերով նախատեսված վարույթ

Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված վարույթ

Կանոն 96.....	49
Կանոն 97.....	49
Կանոն 98.....	49

Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասով նախատեսված վարույթ

Կանոն 99.....	49
Կանոն 100.....	50
Կանոն 101.....	50
Կանոն 102.....	50
Կանոն 103.....	50
Կանոն 104.....	50

Գլուխ XIA – Վճիռների, որոշումների և խորհրդատվական կարծիքների հրապարակում

Կանոն 104A – Հրապարակում Դատարանի նախադեպային իրավունքի տվյալների շտեմարանում	51
Կանոն 104B – Առանցքային գործեր	51

Գլուխ XII – Իրավաբանական օգնություն

Կանոն 105.....	52
Կանոն 106.....	52
Կանոն 107.....	52

Կանոն 108.....	52
Կանոն 109.....	53
Կանոն 110.....	53

Բաժին III – Անցումային Կանոններ

Կանոն 111 – Դատարանի և Հանձնաժողովի հարաբերությունները.....	54
Կանոն 112 – Պալատի և Մեծ պալատի վարույթները	54
Կանոն 113 – Իրավաբանական օգնության տրամադրում	55
Կանոն 114 – Վճիռը վերանայելու միջնորդություն	55

Բաժին IV – Եզրափակիչ դրույթներ

Կանոն 115 – Կանոնի կասեցում	56
Կանոն 116 – Կանոնի փոփոխություն	56
Կանոն 117 – Կանոնակարգի ուժի մեջ մտնելը	57

Կանոնակարգի հավելված (քննչական գործողությունների վերաբերյալ)

Կանոն A1 – Քննչական գործողություններ	58
Կանոն A2 – Քննչական գործողությունների մասով կողմերի պարտականությունները	58
Կանոն A3 – Պատվիրակության առջև չներկայանալը	59
Կանոն A4 – Պատվիրակության կողմից վարույթի իրականացում.....	59
Կանոն A5 – Վկաների, փորձագետների և այլ անձանց կանչելը պատվիրակության իրականացրած վարույթին.....	59
Կանոն A6 – Պատվիրակության առջև վկաների և փորձագետների երդում կամ հանդիսավոր հայտարարություն	60
Կանոն A7 – Պատվիրակության կողմից վկաներին, փորձագետներին և այլ անձանց լսելը	60
Կանոն A8 – Պատվիրակության վարույթի սղագրություն.....	60

Գործնական ցուցումներ

Միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդություն	62
Վարույթի հարուցում.....	64
Գրավոր դիրքորոշումներ	68
Արդարացի բավարարման պահանջներ	71
Իշխանությունների կողմից էլեկտրոնային եղանակով փաստաթղթերի պաշտպանված ներկայացում	75
Անանությունը պահպանելու միջնորդություն	77
Դիմումատուների կողմից էլեկտրոնային եղանակով փաստաթղթերի ներկայացում	78

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը,

հաշվի առնելով Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության կոնվենցիան և կից արձանագրությունները,

ընդունել է սույն կանոնակարգը.

Կանոն 1¹ – Սահմանումներ

Սույն կանոնակարգի նպատակներից ելնելով, եթե այլ բան չի պահանջում ենթատեքստը՝

(ա) «Կոնվենցիա» եզրույթը նշանակում է Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության կոնվենցիան և կից արձանագրությունները.

(բ) «Դատարանի լիազումար նիստ» արտահայտությունը նշանակում է Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի լիազումար նիստ.

(գ) «Մեծ պալատ» արտահայտությունը նշանակում է Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն ձևավորված՝ տասնյոթ դատավորից կազմված Մեծ պալատ.

(դ) «Սեկցիա» եզրույթը նշանակում է Կոնվենցիայի 25-րդ հոդվածի (բ) կետի համաձայն՝ դատարանի լիազումար նիստին սահմանված ժամկետով ձևավորված պալատ, իսկ «Սեկցիայի նախագահ» արտահայտությունը նշանակում է Կոնվենցիայի 25-րդ հոդվածի (գ) կետի համաձայն՝ դատարանի լիազումար նիստին նման սեկցիայի նախագահ ընտրված դատավոր.

(ե) «Պալատ» եզրույթը նշանակում է Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն ձևավորված՝ յոթ դատավորից կազմված Պալատ, իսկ «Պալատի նախագահ» արտահայտությունը նշանակում է նման «Պալատում» նախագահող դատավոր.

(զ) «Կոմիտե» եզրույթը նշանակում է Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն ձևավորված՝ երեք դատավորից կազմված Կոմիտե, իսկ «Կոմիտեի նախագահ» արտահայտությունը նշանակում է նման «Կոմիտեում» նախագահող դատավոր.

(է) «Միանձնյա դատավորի կազմ» արտահայտությունը նշանակում է Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ գործը միանձնյա քննող դատավոր.

(ը) «Դատարան» եզրույթը նշանակում է դատարանի լիազումար նիստ, Մեծ պալատ, Սեկցիա, Պալատ, միանձնյա դատավոր կամ Կոնվենցիայի 43-րդ հոդվածի 2-րդ մասով և դրան կից թիվ 16 արձանագրության 2-րդ հոդվածով նախատեսված՝ հինգ դատավորից կազմված հանձնախումբ.

(թ) «հատուկ (*ad hoc*) դատավոր» արտահայտությունը նշանակում է Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն և 29-րդ Կանոնի համապատասխան՝ որպես Մեծ պալատի կամ Պալատի անդամ նիստերին մասնակցելու համար ընտրված անձ.

(ժ) «դատավոր» կամ «դատավորներ» եզրույթները նշանակում են Եվրոպայի խորհրդի Խորհրդարանական վեհաժողովի ընտրած դատավորներ կամ հատուկ դատավորներ.

(ժա) «Չեկուցող դատավոր» արտահայտությունը նշանակում է 48-րդ և 49-րդ Կանոններով նախատեսված խնդիրներն իրականացնելու նպատակով նշանակված դատավոր.

(ժբ) «ոչ դատական զեկուցող» եզրույթը նշանակում է Կոնվենցիայի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն միանձնյա դատավորին օգնելու նպատակով նշանակված Քարտուղարության անդամ.

(ժգ) «պատվիրակ» եզրույթը նշանակում է պատվիրակության կազմում Պալատի նշանակված դատավոր, իսկ «պատվիրակության ղեկավար» արտահայտությունը նշանակում է պատվիրակությունը գլխավորելու համար Պալատի նշանակված պատվիրակ.

1. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

(ժդ) «պատվիրակություն» եզրույթը նշանակում է պատվիրակներից, Քարտուղարության անդամներից և պատվիրակությանն օգնելու նպատակով Պալատի նշանակած այլ անձանցից կազմված մարմին.

(ժե) ելնելով ենթատեքստից «Քարտուղար» եզրույթը նշանակում է Դատարանի քարտուղար կամ Սեկցիայի քարտուղար.

(ժզ) «կողմ» և «կողմեր» եզրույթները նշանակում են՝

- Կոնվենցիայի Բարձր պայմանավորվող կողմ հանդիսացող դիմումատու կամ պատասխանող պետություն.
- դիմումատու (անձ, հասարակական կազմակերպություն կամ անհատների խումբ), որը բողոք է ներկայացրել Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի համաձայն.

(ժէ) «երրորդ կողմ» արտահայտությունը նշանակում է Կոնվենցիայի Բարձր պայմանավորվող կողմ հանդիսացող պետություն կամ շահագրգիռ անձ կամ Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատարը, ով, Կոնվենցիայի 36-րդ հոդվածի 1, 2 և 3 մասերի և 16-րդ Արձանագրության 3-րդ հոդվածի համաձայն օգտվել է գրավոր դիտողություններ ներկայացնելու կամ լուսններին մասնակցելու իրավունքից կամ հրավիրվել է ներկայացնել գրավոր դիտողություններ կամ մասնակցել լուսններին.

(ժը) «լուսն» կամ «լուսններ» եզրույթները նշանակում են գանգատի ընդունելիության և/կամ բովանդակության հարցերի, կամ վերանայման հայցին առնչվող հարցերի, կամ խորհրդատվական կարծիք, կամ կողմի կամ Նախարարների կոմիտեի մեկնաբանություն տրամադրելու խնդրանքի, կամ պարտավորությունը չկատարելու մասին Դատարանին՝ Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն ներկայացված հարցի վերաբերյալ բանավոր դատաքննություն.

(ժթ) «Նախարարների կոմիտե» արտահայտությունը նշանակում է Եվրոպայի խորհրդի Նախարարների կոմիտե.

(ի) «նախկին Դատարան» կամ «Հանձնաժողով» եզրույթները համապատասխանաբար նշանակում են Կոնվենցիայի նախկին 19-րդ հոդվածի համաձայն ձևավորված Եվրոպական դատարանը և Մարդու իրավունքների եվրոպական հանձնաժողովը:

Բաժին I – Դատարանի կազմակերպումը և աշխատանքի կարգը

Գլուխ I – Դատավորներ

Կանոն 2¹ – Պաշտանովարման ժամկետի հաշվարկ

1. Եթե դատավորի ընտրության օրը պաշտոնը թափուր է կամ ընտրությունը տեղի է ունենում առավելագույնը երեք ամիս նախքան պաշտոնի թափուր դառնալը՝ պաշտոնավարման ժամկետը սկսվում է պաշտոնը ստանձնելու օրվանից, որը չի կարող ավելի ուշ լինել, քան ընտրության օրվանից երեք ամիս անց:
2. Եթե դատավորի ընտրությունը տեղի է ունենում ավելի, քան երեք ամիս նախքան պաշտոնի թափուր դառնալը՝ պաշտոնավարման ժամկետը սկսվում է պաշտոնը թափուր դառնալու օրվանից:
3. Կոնվենցիայի 23-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն՝ ընտրված դատավորը շարունակում է պաշտոնավարել մինչև 3-րդ Կանոնով նախատեսված կարգով նրա փոխարինողի երդման արարողությունը կամ հայտարարությունը:

Կանոն 3 – Երդում կամ հանդիսավոր հայտարարություն

1. Մինչև պաշտոն ստանձնելը յուրաքանչյուր ընտրված դատավոր՝ իր մասնակցությամբ Դատարանի առաջին լիազումար նիստին կամ, անհրաժեշտության դեպքում, Դատարանի նախագահի առջև տալիս է հետևյալ երդումը կամ կատարում հետևյալ հանդիսավոր հայտարարությունը՝

«Երդվում եմ» - կամ «հանդիսավոր հայտարարում եմ» - «որ պատվով, անկախ և անաչառ կկատարեմ դատավորի իմ գործառնությունը և կպահպանեմ դատավորների բոլոր խորհրդակցությունների գաղտնիությունը»:

2. Այս մասին գրառում է կատարվում արձանագրության մեջ:

Կանոն 4² – Պաշտոնի հետ անհամատեղելի գործունեության ձևեր

1. Կոնվենցիայի 21-րդ հոդվածի 3-րդ կետի համաձայն՝ պաշտոնավարման ընթացքում դատավորները չեն իրականացնում քաղաքական, վարչական կամ մասնագիտական որևէ գործունեություն, որն անհամատեղելի է նրանց անկախության կամ անաչառության կամ նրանց մշտական աշխատանքի պահանջների հետ: Յուրաքանչյուր դատավոր լրացուցիչ որևէ գործունեության մասին տեղեկացնում է Դատարանի նախագահին: Նախագահի և դատավորի միջև անհամաձայնության դեպքում ծագող հարցերը լուծվում են Դատարանի լիազումար նիստին:
2. Նախկին դատավորը չի կարող որևէ կարգավիճակով ներկայացնել կողմը կամ երրորդ կողմը Դատարանի վարույթում գտնվող գործով, որով զանգատը բերվել է իր պաշտոնավարման ընթացքում: Նախկին դատավորը՝ պաշտոնավարման ավարտի օրվան հաջորդող երկու տարվա ընթացքում չի կարող որևէ կարգավիճակով ներկայացնել կողմը կամ երրորդ կողմը Դատարանի վարույթում գտնվող գործով:

1. Դատարանի՝ 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2012 թ-ի ապրիլի 2-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2010 թ-ի մարտի 29-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 5¹ – Ավագություն

1. Դատարանի նախագահից և նախագահի տեղակալներից, Սեկցիաների նախագահներից հետո՝ ընտրված դատավորների ավագությունը որոշվում է 2-րդ Կանոնի 1-ին և 2-րդ կետերի համաձայն պաշտոնը ստանձնելու ամսաթվով:
2. Դատարանի՝ նույն օրն ընտրված նախագահի տեղակալների ավագությունը որոշվում է նրանց՝ որպես դատավոր պաշտոնավարման ստաժի համաձայն: Եթե որպես դատավոր նրանց պաշտոնավարման ստաժը նույնն է՝ ավագությունը որոշվում է տարիքով: Նույն կանոնը կիրառվում է Սեկցիաների նախագահների դեպքում:
3. Պաշտոնավարման նույն ստաժն ունեցող դատավորների ավագությունը որոշվում է տարիքով:
4. Հատուկ (*ad hoc*) դատավորների ավագությունը որոշվում է տարիքով՝ ընտրված դատավորներից հետո:

Կանոն 6 – Հրաժարական

Դատավորի հրաժարականի մասին տեղեկացվում է Դատարանի նախագահը, ով այդ մասին տեղեկացնում է Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին: Հաշվի առնելով 24-րդ Կանոնի 4-րդ կետի եզրափակիչ մասը և (*in fine*) և 26-րդ Կանոնի 3-րդ կետը՝ հրաժարականն առաջացնում է դատավորի թափուր պաշտոն:

Կանոն 7 – Պաշտոնից ազատում

Դատավորը կարող է ազատվել պաշտոնից, եթե լիազումար նիստին մասնակցող պաշտոնավարող մյուս ընտրված դատավորները՝ ձայների երկու երրորդով կայացնում են որոշում, որ տվյալ դատավորը դադարել է բավարարել անհրաժեշտ պայմանները: Դատավորը նախ պետք է լսվի Դատարանի լիազումար նիստին: Պաշտոնից ազատման վարույթը կարող է նախաձեռնել ցանկացած դատավոր:

1. Դատարանի՝ 2007 թ-ի մայիսի 14-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Գլուխ II¹ – Դատարանի նախագահությունը և Բյուրոյի դերը

Կանոն 8² – Դատարանի նախագահի և նախագահի տեղակալների, Սեկցիաների նախագահների և նախագահների տեղակալների ընտրությունը

1. Դատարանի լիազույժար նիստին երեք տարի ժամկետով ընտրվում են Դատարանի նախագահը և նրա երկու տեղակալները, երկու տարի ժամկետով՝ Սեկցիաների նախագահները՝ պայմանով, որ այդ ժամկետները չեն գերազանցում որպես դատավոր նրանց պաշտոնավարման ժամկետները:
2. Յուրաքանչյուր Սեկցիա երկու տարի ժամկետով ընտրում է նախագահի տեղակալ՝ պայմանով, որ այդ ժամկետը չի գերազանցում որպես դատավոր նրա պաշտոնավարման ժամկետը:
3. Վերոնշյալ 1-ին և 2-րդ կետերի համաձայն ընտրված դատավորը կարող է միայն մեկ անգամ վերընտրվել նույն պաշտոնում:
4. Նախագահները և նրանց տեղակալները շարունակում են պաշտոնավարել մինչև նրանց հաջորդների ընտրությունը:
5. Սույն Կանոնի 1-ին կետում նշված ընտրությունները կազմակերպվում են գաղտնի քվեարկությամբ: Մասնակցում են միայն ներկա գտնվող ընտրված դատավորները: Եթե թեկնածուներից ոչ մեկը չի ստանում ձայների բացարձակ մեծամասնություն, կազմակերպվում է (են) ընտրությունների լրացուցիչ փուլ(-եր) մինչև թեկնածուներից մեկը ստանա ձայների բացարձակ մեծամասնություն: Յուրաքանչյուր փուլից հետո դուրս է մնում հինգ ձայնից քիչ ստացած թեկնածուն, իսկ եթե հինգ և ավելի ձայներ են ստանում երկուսից ավելի թեկնածուներ՝ դուրս է մնում նրանցից ավելի քիչ ձայներ ստացած թեկնածուն: Եթե պաշտոնին հավակնում են մեկից ավելի թեկնածուներ՝ դուրս է մնում 5-րդ Կանոնով սահմանված ավագության ավելի ցածր կարգ ունեցող թեկնածուն: Եզրափակիչ փուլում երկու թեկնածուների միջև ձայների հավասար բաշխման դեպքում առավելությունը տրվում է 5-րդ Կանոնով սահմանված ավագություն ունեցող թեկնածուին:
6. Նախորդ կետում սահմանված կանոնները կիրառվում են սույն Կանոնի 2-րդ կետում նշված ընտրություններին: Սակայն, երբ թեկնածուներից մեկին ձայների բացարձակ մեծամասնության հասնելու համար պահանջվում է քվեարկության մեկից ավելի փուլ՝ յուրաքանչյուր փուլում դուրս է մնում միայն նվազագույն ձայներ ստացած թեկնածուն:

Կանոն 9 – Դատարանի նախագահի գործառույթները

1. Դատարանի նախագահն ուղղորդում է Դատարանի աշխատանքը և վարչարարությունը: Նախագահը ներկայացնում է Դատարանը և, մասնավորապես, պատասխանատու է Եվրոպայի խորհրդի ղեկավարության հետ հարաբերությունների համար:
2. Նախագահը նախագահում է Դատարանի լիազույժար նիստերին, Մեծ պալատի նիստերին և հինգ դատավորների հանձնախմբի նիստերին:
3. Նախագահը չի մասնակցում Պալատների կողմից լսվող գործերի քննությանը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ նա հանդիսանում է շահագրգիռ պետությունից ընտրված դատավոր:

1. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Դատարանի՝ 2005 թ-ի նոյեմբերի 7-ին, 2012 թ-ի փետրվարի 20-ին, 2013 թ-ի հունվարի 14-ին, 2015 թ-ի հունիսի 1-ին և 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 9A¹ – Բյուրոյի դերը

1. (ա) Դատարանն ունի Բյուրո, որի կազմում են Դատարանի նախագահը, Դատարանի նախագահի տեղակալները և Սեկցիաների նախագահները: Եթե նախագահի տեղակալը կամ Սեկցիայի նախագահը չի կարող ներկա գտնվել Բյուրոյի նիստին՝ նրան փոխարինում է Սեկցիայի նախագահի տեղակալ, իսկ անհնարինության դեպքում՝ 5-րդ Կանոնով սահմանված ավագության կարգով Սեկցիայի հաջորդ ամենավագ անդամը:

(բ) Բյուրոն կարող է իր նիստին հրավիրել Դատարանի ցանկացած անդամի կամ որևէ այլ անձի, ու ներկայությունը համարում է անհրաժեշտ:

2. Բյուրոյին օժանդակում են Քարտուղարը և Քարտուղարի տեղակալները:

3. Բյուրոյի խնդիրն է օժանդակել Դատարանի նախագահին Դատարանի աշխատանքը և վարչարարությունն ուղղորդելու իր գործառնության իրականացմանը: Այս նպատակով Դատարանի նախագահը կարող է Բյուրոյին փոխանցել իր լիազորությունների շրջանակում գտնվող ցանկացած վարչական կամ արտադատական հարց:

4. Բյուրոն նպաստում է Դատարանի Սեկցիաների միջև համակարգմանը:

5. Դատարանի նախագահը կարող է խորհրդակցել Բյուրոյի հետ նախքան 32-րդ Կանոնով նախատեսված գործնական ցուցումների հրապարակումը և 17-րդ Կանոնի 4-րդ կետի համաձայն Քարտուղարի մշակած ընդհանուր ցուցումների հաստատումը:

6. Բյուրոն կարող է լիազումար նիստին զեկուցել ցանկացած հարց: Այն կարող է նաև առաջարկել ներկայացնել լիազումար նիստին:

7. Կազմվում և Դատարանի պաշտոնական երկու լեզուներով դատավորներին են տրամադրվում Բյուրոյի նիստերի արձանագրությունները: Նախագահի համաձայնությամբ Քարտուղարը նշանակում է Բյուրոյի քարտուղար:

Կանոն 10 – Դատարանի նախագահի տեղակալների գործառնությունները

Դատարանի նախագահի տեղակալներն օգնում են Դատարանի նախագահին: Նրանք փոխարինում են նախագահին, եթե վերջինս ի վիճակի չէ կատարել իր պարտականությունները, կամ նախագահի պաշտոնը թափուր է, կամ նախագահի խնդրանքով: Նրանք գործում են նաև որպես Սեկցիաների նախագահներ:

Կանոն 11 – Դատարանի նախագահի և տեղակալների փոխարինումը

Եթե Դատարանի նախագահը և տեղակալները միաժամանակ ի վիճակի չեն կատարել իրենց պարտականությունները կամ նրանց պաշտոնները թափուր են՝ Դատարանի նախագահի պաշտոնը ստանձնում է Սեկցիայի նախագահներից մեկը կամ, անհնարինության դեպքում, մեկ այլ ընտրված դատավոր՝ 5-րդ Կանոնով նախատեսված ավագության կարգի համաձայն:

Կանոն 12² – Սեկցիաների և Պալատների նախագահություն

Սեկցիաների նախագահները նախագահում են այն Սեկցիաների և Պալատների նիստերին, որոնց անդամ են հանդիսանում, և ղեկավարում են Սեկցիաների աշխատանքը: Սեկցիաների նախագահների տեղակալները փոխարինում են նրանց, եթե վերջիններս ի վիճակի չեն կատարել իրենց պարտականությունները, կամ տվյալ Սեկցիայի նախագահի պաշտոնը թափուր է, կամ Սեկցիայի նախագահի խնդրանքով: Անհնարինության դեպքում, Սեկցիայի և Պալատների դատավորները փոխարինում են նրանց՝ 5-րդ Կանոնով նախատեսված ավագության կարգի համաձայն:

1. Դատարանի կողմից ավելացվել է 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին:

2. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 13¹ – Նախագահելու անկարողությունը

Դատարանի դատավորները չեն կարող նախագահել գործի քննությանը, որի կողմ է հանդիսանում այն պետությունը, որի քաղաքացի կամ որի կողմից ընտրված են նրանք, կամ այն գործի քննությանը, որի դատավոր են նշանակվել 29-րդ Կանոնի 1(ա) կետով կամ 30-րդ Կանոնի 1-ին կետով նախատեսված կարգով:

Կանոն 14 – Սեռերի հավասարակշռված ներկայացվածություն

Սույն Կանոնների տվյալ և հաջորդ գլխով կարգավորվող նշանակումներ կատարելու ընթացքում Դատարանը ղեկավարվում է քաղաքականությամբ, որի նպատակն է ապահովել սեռերի հավասարակշռված ներկայացվածություն:

1. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Գլուխ III – Քարտուղարություն

Կանոն 15¹ – Քարտուղարի ընտրությունը

1. Դատարանի քարտուղարն ընտրվում է Դատարանի լիազույմար նիստին: Թեկնածուները պետք է ունենան բարձր բարոյական հատկանիշներ և տվյալ պաշտոնով նախատեսված գործառույթներն իրականացնելու համար անհրաժեշտ իրավաբանական, կառավարչական և լեզվական գիտելիքներ և փորձ:

2. Քարտուղարն ընտրվում է հինգ տարի ժամկետով և վերընտրվելու հնարավորությամբ: Քարտուղարը կարող է ազատվել պաշտոնից, եթե լիազույմար նիստին մասնակցող դատավորները՝ ձայների երկու երրորդով կայացնում են որոշում, որ տվյալ դատավորը դադարել է բավարարել անհրաժեշտ պայմանները: Քարտուղարը նախ պետք է լավի Դատարանի լիազույմար նիստին: Պաշտոնից ազատման վարույթը կարող է նախաձեռնել ցանկացած դատավոր:

3. Սույն Կանոնում նշված ընտրությունները կազմակերպվում են գաղտնի քվեարկությամբ և դրանց մասնակցում են միայն ներկա գտնվող ընտրված դատավորները: Եթե թեկնածուներից ոչ մեկը չի ստանում ձայների բացարձակ մեծամասնություն, կազմակերպվում է (են) ընտրությունների լրացուցիչ փուլ(-եր) մինչև թեկնածուներից մեկը ստանա ձայների բացարձակ մեծամասնություն: Յուրաքանչյուր փուլից հետո դուրս է մնում հինգ ձայնից քիչ ստացած թեկնածուն, իսկ եթե հինգ և ավելի ձայներ են ստանում երկուսից ավելի թեկնածուներ՝ դուրս է մնում նրանցից ավելի քիչ ձայներ ստացած թեկնածուն: Քվեարկության լրացուցիչ փուլում ձայների հավասար բաշխման դեպքում առավելությունը, առաջին հերթին, տրվում կին թեկնածուին, առկայության դեպքում, և, երկրորդ հերթին, ավելի տարեց թեկնածուին:

4. Մինչև պաշտոն ստանձնելը Քարտուղարը՝ Դատարանի լիազույմար նիստին կամ, անհրաժեշտության դեպքում, Դատարանի նախագահի առջև տալիս է հետևյալ երդումը կամ կատարում հետևյալ հանդիսավոր հայտարարությունը՝

«Երդվում եմ» - կամ «հանդիսավոր հայտարարում եմ» - «որ հավատարմությամբ, շրջահայացությամբ և բարեխղճությամբ կկատարեմ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի քարտուղարի՝ ինձ վստահված պարտականությունները»:

Այս մասին գրառում է կատարվում արձանագրության մեջ:

Կանոն 16² – Քարտուղարի տեղակալների ընտրությունը

1. Դատարանի լիազույմար նիստը ընտրում է նաև քարտուղարի մեկ կամ մեկից ավելի տեղակալ՝ նախորդող Կանոնում սահմանված պայմաններով, եղանակով և ժամկետով: Քարտուղարին պաշտոնից ազատելու համար սահմանված կարգը կիրառելի է նաև այս դեպքում: Դատարանն այս երկու հարցով էլ նախ խորհրդակցում է քարտուղարի հետ:

2. Մինչև պաշտոն ստանձնելը Քարտուղարի տեղակալը՝ Դատարանի լիազույմար նիստին կամ, անհրաժեշտության դեպքում, Դատարանի նախագահի առջև տալիս է նույն երդումը, որը նախատեսված է Քարտուղարի դեպքում: Այս մասին գրառում է կատարվում արձանագրության մեջ:

1. Դատարանի՝ 2014 թ-ի ապրիլի 14-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2014 թ-ի ապրիլի 14-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 17 – Քարտուղարի գործառույթները

1. Քարտուղարն աշակցում է Դատարանին իրականացնել իր գործառույթները և պատասխանատու է Դատարանի նախագահի ղեկավարությամբ Քարտուղարության 2 կազմակերպման և գործունեության համար:
2. Քարտուղարի ենթակայությամբ են գտնվում Դատարանի արխիվները և նա հանդիսանում է Դատարան վարույթում գնտվող կամ Դատարանի վարույթ ներկայացվելիք գործերի առնչությամբ Դատարանի կատարած կամ ստացած բոլոր հաղորդագրությունների և ծանուցումների փոխանցող օղակը:
3. Քարտուղարը, իր պաշտոնից պահանջվող ողջամտությամբ, պատասխանում է Դատարանի աշխատանքի մասին տեղեկատվություն տրամադրելու խնդրանքներին, մասնավորապես՝ մամուլի հարցումներին:
4. Քարտուղարության աշխատանքը կանոնակարգվում է քարտուղարի պատրաստած և Դատարանի նախագահի հաստատած ընդհանուր ցուցումներով:

Կանոն 18¹ – Քարտուղարության կազմակերպումը

1. Քարտուղարությունը կազմված է Սեկցիաների քարտուղարություններից, որոնց թիվը հավասար է Դատարանի կողմից ստեղծված Սեկցիաների թվին, և Դատարանին անհրաժեշտ իրավաբանական և վարչական ծառայությունները մատուցելու համար պահանջվող ղեկարտամենտներից:
2. Սեկցիայի քարտուղարն օգնում է Սեկցիային կատարել իր գործառույթները և այդ աշխատանքներում նրան կարող է օժանդակել Սեկցիայի քարտուղարի տեղակալը:
3. Քարտուղարության պաշտոնատար անձանց նշանակում է քարտուղարը՝ Դատարանի նախագահի հավանությամբ: Քարտուղարի և նրա տեղակալների նշանակումը ղեկավարվում է վերոնշյալ 15-րդ և 16-րդ Կանոններով:

Կանոն 18A² – Արտադատական զեկուցողներ

1. Միանձնյա դատավորի կազմով նիստի ընթացքում Դատարանին օգնում են արտադատական (non judicial) զեկուցողներ, ովքեր գործում են Դատարանի նախագահի ղեկավարությամբ: Նրանք հանդիսանում են Դատարանի քարտուղարության մաս:
2. Արտադատական զեկուցողներին նշանակում է Դատարանի նախագահը՝ Քարտուղարի առաջարկությամբ: 18-րդ Կանոնի 2-րդ մասում նշված Սեկցիաների քարտուղարները և նրանց տեղակալները *ex officio* հանդիսանում են արտադատական զեկուցողներ:

Կանոն 18B³ – Իրավախորհրդատու

Իր նախադեպային իրավունքի որակը և հետևողականությունը երաշխավորելու նպատակով Դատարանին օգնում է Իրավախորհրդատու: Նա հանդիսանում է Քարտուղարության անդամ: Իրավախորհրդատուն ներկայացնում է կարծիքներ և տեղեկատվություն, մասնավորապես՝ Դատարանի դատական կազմերին և անդամներին:

1. Դատարանի՝ 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2012 թվականի ապրիլի 2-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին, փոփոխությունները կատարվել են 2013 թվականի հունվարի 14-ին:
3. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2014 թվականի հունիսի 23-ին:

Գլուխ IV – Դատարանի աշխատանքը

Կանոն 19 – Դատարանի նստավայր

1. Դատարանի նստավայրը գտնվում է Եվրոպայի խորհրդի նստավայրում՝ Ստրասբուրգում: Դատարանը, եթե գտնում է նպատակահարմար, կարող է իրականացնել իր գործառնությունները Եվրոպայի խորհրդի անդամ պետությունների տարածքում գտնվող այլ վայրում:
2. Գանգատի քննության ցանկացած փուլում Դատարանը կարող է անհրաժեշտ գտնել, որ իր կամ իր անդամի կամ անդամների կողմից այլ վայրում իրականացվի քննություն կամ որևէ այլ գործառնություն:

Կանոն 20 – Դատարանի լիազուժար նիստեր

1. Դատարանի լիազուժար նիստերը հրավիրում է Դատարանի նախագահը, երբ այդ են պահանջում Կոնվենցիայով և սույն Կանոնակարգով նախատեսված իր գործառնությունների իրականացումը: Դատարանի նախագահը հրավիրում է լիազուժար նիստ, եթե նման պահանջ են ներկայացնում Դատարանի անդամների առնվազն մեկ երրորդը, բայց բոլոր դեպքերում տարին մեկ անգամ վարչական հարցերը քննարկելու համար:
2. Դատարանի լիազուժար նիստի քվորումը կազմում է ընտրված, պաշտոնավարող դատավորների երկու երրորդը:
3. Քվորումի բացակայության դեպքում նախագահը հետաձգում է նիստը:

Կանոն 21 – Դատարանի այլ նիստեր

1. Մեծ պալատը, պալատները և կոմիտեներն աշխատում են լրիվ աշխատանքային օր: Նախագահի առաջարկով Դատարանն ամեն տարի սահմանում նիստերի ժամկետները:
2. Այդ ժամկետներից դուրս Մեծ պալատի և պալատների նիստերը հրատապ դեպքերում հրավիրում են նախագահները:

Կանոն 22 – Խորհրդակցություններ

1. Դատարանը խորհրդակցում է դռնփակ: Խորհրդակցությունների բովանդակությունը պահվում է գաղտնի:
2. Խորհրդակցություններին մասնակցում են միայն դատավորները: Ներկա են գտնվում քարտուղարը կամ նշանակված փոխարինողը, ինչպես նաև Քարտուղարության այն պաշտոնատար անձինք և թարգմանիչները, ում օգնությունը համարվում է անհրաժեշտ: Ոչ մի այլ անձի ներկայություն չի թույլատրվում, եթե Դատարանը չի ընդունում հատուկ որոշում:
3. Դատարանում ցանկացած հարց քվեարկելուց առաջ նախագահը կարող է խնդրել դատավորներին ներկայացնել այդ հարցի վերաբերյալ իրենց կարծիքը:

Կանոն 23 – Քվեարկություն

1. Դատարանը որոշումներն ընդունում է ներկա գտնվող դատավորների ձայների մեծամասնությամբ: Ձայները հավասար բաշխվելու դեպքում կազմակերպվում է նոր քվեարկություն և, եթե պահպանվում է քվեների հավասարությունը՝ նախագահի ձայնը դառնում է որոշիչ: Այս դրույթը կիրառվում է, եթե այլ բան նախատեսված չէ սույն Կանոնակարգով:
2. Մեծ պալատը և պալատները որոշումները և վճիռներն ընդունում են ներկա գտնվող դատավորների ձայների մեծամասնությամբ: Գործի ընդունելիության և ըստ էության քննության վերաբերյալ վերջնական քվեարկության ընթացքում չի թույլատրվում ձեռնպահ մնալ:

3. Որպես կանոն, քվեարկությունը կազմակերպվում է ձեռք բարձրացնելով: Նախագահը կարող է կազմակերպել անվանական քվեարկություն՝ ավագությանը հակառակ կարգով:
4. Քվեարկության դրվող ցանկացած հարց պետք է լինի հստակ ձևակերպված:

Կանոն 23A¹ – Լուռ համաձայնությամբ որոշում

Երբ Դատարանին անհրաժեշտ է որոշում կայացնել ընթացակարգային կամ այլ հարցի վերաբերյալ, որը դուրս է Դատարանի նշանակված նիստի շրջանակներից, նախագահը կարող է կարգադրել դատավորներին տրամադրել որոշման նախագիծ և ժամկետ սահմանել նախագծի վերաբերյալ նրանց մեկնաբանությունների համար: Դատավորի կողմից առարկությունների բացակայության դեպքում ժամկետը սպառվելու պահից առաջարկը համարվում է ընդունված:

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2014 թվականի դեկտեմբերի 13-ին:

Գլուխ V – Դատարանի կազմը

Կանոն 24¹ – Մեծ պալատի կազմը

1. Մեծ պալատը կազմված է տասնյոթ դատավորներից և առնվազն երեք փոխարինող դատավորներից:

2. (ա) Մեծ պալատի կազմում են Դատարանի նախագահը և տեղակալները և Սեկցիաների նախագահները: Եթե Դատարանի նախագահի տեղակալներից կամ Սեկցիայի նախագահներից մեկը չի կարող մասնակցել Մեծ պալատի նիստին որպես անդամ՝ նրան փոխարինում է համապատասխան Սեկցիայի նախագահի տեղակալը:

(բ) Շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմի անունից ընտրված դատավորը կամ, հավուր պատշաճի, 29-րդ Կանոնի կամ 30-րդ Կանոնի ուժով նշանակված դատավորը Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասերի համաձայն մասնակցում է Մեծ պալատի նիստերին որպես *ex officio* անդամ:

(գ) Կոնվենցիայի 30-րդ հոդվածի հիմքով Մեծ պալատին հանձնված գործերով՝ Մեծ պալատի նիստերին որպես անդամ մասնակցում են ընդդատությունը զիջած Պալատի անդամները:

(դ) Կոնվենցիայի 43-րդ հոդվածի հիմքով իրեն հանձնված գործով Մեծ պալատի կազմը չի ընդգրկում որևէ դատավոր, ով եղել է այդ գործով որոշում ընդունած Պալատի անդամ, բացառությամբ այդ Պալատի նախագահի և շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմի անունից ընտրված դատավորի կամ գանգատի ընդունելիության մասին որոշում ընդունած Պալատի կամ Պալատների դատավորի:

(ե) Դատավորները և փոխարինող դատավորները, ովքեր յուրաքանչյուր իրեն հանձնված գործով պետք է լրացնեն Մեծ պալատի կազմը նշանակվում են մնացած դատավորներից՝ Քարտուղարի ներկայությամբ Նախագահի դատավորի վիճակահանությամբ: Վիճակահանության կարգը սահմանվում է Դատարանի լիազույմար նիստին՝ պատշաճ կերպով հաշվի առնելով աշխարհագրական առումով հավասարակշռված կազմ ունենալու անհրաժեշտությունը, որն արտացոլում է Բարձր պայմանավորվող կողմերի տարբեր իրավական համակարգերը:

(զ) Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 4-րդ մասի հիմքով իրեն հանձնված հայցը քննելու ընթացքում Մեծ պալատը, ի հավելումն սույն Կանոնի 2(ա) և (բ) կետերում նշված դատավորների, ընդգրկում է այն Պալատի կամ Կոմիտեի անդամներին, որը վճիռ է կայացրել տվյալ գործով: Եթե վճիռը կայացրել է Մեծ պալատը, ապա այն պետք ունենա նույն կազմը՝ ինչ սկզբնական Մեծ պալատը: Բոլոր դեպքերում, այդ թվում՝ այն դեպքերում, երբ հնարավոր չէ վերականգնել Մեծ պալատի սկզբնական կազմը, այն լրացնող դատավորները նշանակվում են սույն Կանոնի 2 (ե) կետի համաձայն:

(է) Կոնվենցիայի 47-րդ հոդվածի ներքո խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդությունը քննելու ընթացքում Մեծ պալատը կազմվում է սույն Կանոնի 2-րդ մասի (ա) և (ե) կետերի դրույթների համաձայն:

(ը) Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության ներքո խորհրդատվական եզրակացության խնդրանքը քննելու ընթացքում Մեծ պալատը կազմվում է սույն Կանոնի 2-րդ մասի (ա), (բ) և (ե) կետերի դրույթների համաձայն:

3. Եթե որևէ դատավոր զրկվում է նիստերին մասնակցելու իրավունքից՝ նրան փոխարինում է փոխարինող դատավորներից մեկն այն հերթականությամբ, որով նրանք ընտրվել են սույն Կանոնի 2-րդ մասի (ե) կետի համաձայն:

1. Դատարանի՝ 2000 թ-ի դեկտեմբերի 8-ին, 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին, 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին և նոյեմբերի 25-ին, 2006 թ-ի մայիսի 29-ին և նոյեմբերի 13-ին, 2013 թ-ի մայիսի 6-ին և 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

4. Վերոնշյալ դրույթների համաձայն նշանակված դատավորները և փոխարինող դատավորները շարունակում են մասնակցել Մեծ պալատի կողմից տվյալ գործի քննության նիստերին մինչև վարույթի ավարտը: Նույնիսկ պաշտոնավարման ժամկետն ավարտվելուց հետո նրանք շարունակում են տվյալ գործի քննությունը, եթե մասնակցել են ըստ էության գործի քննությանը: Այս դրույթները կիրառելի են նաև խորհրդատվական կարծիքին առնչվող վարույթներին:

5. (ա) Կոնվենցիայի 43-րդ հոդվածի հիմքով ներկայացված միջնորդությունը քննող Մեծ պալատի հինգ դատավորից բաղկացած հանձնախմբի կազմում են՝

- Դատարանի նախագահը: Եթե Դատարանի նախագահը գրկված է նիստերին մասնակցելու հնարավորությունից, նրան փոխարինում է Դատարանի նախագահի տեղակալը՝ ավագության կարգով.
- ռոտացիայի կարգով նշանակված երկու Սեկցիաների նախագահները: Եթե նման կարգով նշանակված Սեկցիաների նախագահները գրկված են նիստերին մասնակցելու հնարավորությունից, նրանց փոխարինում են իրենց Սեկցիաների նախագահների տեղակալները.
- հանձնախմբի աշխատանքներին վեց ամիս ժամկետով մասնակցելու համար մնացած Սեկցիաներից ընտրված դատավորներից ռոտացիայի կարգով նշանակված երկու դատավորներ.
- հանձնախմբի աշխատանքներին վեց ամիս ժամկետով մասնակցելու համար Սեկցիաներից ընտրված դատավորներից ռոտացիայի կարգով նշանակված առնվազն երկու փոխարինող դատավորներ:

(բ) Միջնորդությունը քննող հանձնախմբի կազմը չի ընդգրկում որևէ դատավոր, ով մասնակցել է տվյալ գործի ընդունելիության կամ ըստ էության քննությանը:

(գ) Միջնորդությունը ներկայացրած Բարձր պայմանավորվող կողմի անունից ընտրված կամ այդ կողմի քաղաքացի հանդիսացող որևէ դատավոր չի կարող լինել այդ միջնորդությունը քննող հանձնախմբի անդամ: Ընտրված դատավորը, ով նշանակվել է 29-րդ և 30-րդ Կանոնների համաձայն, նույնպես չի մասնակցում նման միջնորդության քննությանը:

(դ) Հանձնախմբի որևէ անդամի, ով չի կարող մասնակցել նիստերին (բ) կամ (գ) ենթակետերում նշված պատճառներով, փոխարինում է հանձնախմբի աշխատանքներին վեց ամիս ժամկետով մասնակցելու համար Սեկցիաներից ընտրված դատավորներից ռոտացիայի կարգով նշանակված փոխարինող դատավոր:

(ե) Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության 1-ին հոդվածի հիմքով ներկայացված խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդությունը քննող հանձնախումբը կազմվում է 93-րդ Կանոնի պահանջների համաձայն:

Կանոն 25 – Սեկցիաների ձևավորումը

1. Կոնվենցիայի 25-րդ հոդվածի (բ) մասով նախատեսված Պալատները (որոնք սույն Կանոնակարգում նշված են որպես «Սեկցիաներ») ձևավորվում են Դատարանի լիազույմար նիստին նախագահի առաջարկությամբ՝ երեք տարի ժամկետով, և գործում են 8-րդ Կանոնի համաձայն նախագահների և նրանց տեղակալների ընտրության պահից: Ձևավորվում է առնվազն չորս Սեկցիա:

2. Յուրաքանչյուր դատավոր որևէ Սեկցիայի անդամ է: Սեկցիաների կազմն ապահովում է աշխարհագրական և գենդերային հավասարակշռություն, արտացոլում է Բարձր պայմանավորվող կողմերի տարբեր իրավական համակարգերը:

3. Եթե դատավորը դադարում է լինել Դատարանի անդամ մինչև ժամկետի ավարտը, որի համար կազմավորվել է Սեկցիան, նրա տեղը Սեկցիայում զբաղեցնում է այդ դատավորին որպես Դատարանի անդամ հաջորդած անձը:

4. Դատարանի նախագահը բացառության կարգով կարող է կատարել Սեկցիաների կազմի փոփոխություններ, եթե դա են պահանջում հանգամանքները:

5. Նախագահի առաջարկով Դատարանի լիագումար նիստը կարող է ձևավորել լրացուցիչ Սեկցիա:

Կանոն 26¹ – Պալատների ձևավորումը

1. Յոթ դատավորներից կազմված Պալատները, որոնք Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն ձևավորվում են Դատարանին հանձնված գործերը քննելու համար, ձևավորվում են Սեկցիաներից հետևյալ կարգով՝

(ա) Սույն Կանոնի 2-րդ մասի և 28-րդ Կանոնի 4-րդ մասի վերջին նախադասության համաձայն Պալատի կազմում ընդգրկվում են Սեկցիայի նախագահը և շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմից ընտրված դատավորը: Եթե վերջինս այն Սեկցիայի անդամ չէ, որին 51-րդ կամ 52-րդ Կանոնների համաձայն մակագրվել է գանգատը, նա մասնակցում է նիստերին որպես Պալատի *ex officio* անդամ Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն: Եթե դատավորը չի կարող կամ հրաժարվում է մասնակցել նիստերին կիրառվում է 29-րդ Կանոնը:

(բ) Պալատի մյուս անդամներին ռոտացիայի կարգով նշանակում է Սեկցիայի նախագահը՝ համապատասխան Սեկցիայի անդամներից:

(գ) Սեկցիայի անդամները, ովքեր չեն նշանակվել այս կարգով, մասնակցում են գործի քննության նիստերին որպես փոխարինող դատավորներ:

2. Պալատի նախագահը կարող է ազատել Շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմի անունից ընտրված դատավորին կամ, հավուր պատշաճի, մեկ այլ դատավորի կամ 29-րդ և 30-րդ Կանոնների համաձայն նշանակված հատուկ (*ad hoc*) դատավորին նախապատրաստական կամ ընթացակարգային հարցերին նվիրված նիստերի մասնակցությունից: Նման նիստերին մասնակցելու նպատակով ներգրավվում է առաջին փոխարինող դատավորը:

3. Նույնիսկ պաշտոնավարման ժամկետն ավարտվելուց հետո դատավորները, որոնք մասնակցել են գործի ըստ էության քննությանը, շարունակում են մասնակցել այդ գործի քննությանը:

Կանոն 27² – Կոմիտեներ

1. Նույն Սեկցիային պատկանող՝ երեք դատավորներից կազմված Կոմիտեները ձևավորվում են Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն: Դատարանի նախագահը՝ Սեկցիաների նախագահների հետ խորհրդակցելուց հետո, որոշում է ձևավորվող Կոմիտեների թիվը:

2. Կոմիտեն ձևավորվում է տասներկու ամիս ժամկետով Սեկցիայի անդամներից ռոտացիայի կարգով, որից բացառվում է Սեկցիայի նախագահը:

3. Սեկցիայի դատավորներին, ներառյալ Սեկցիայի նախագահին, ովքեր որևէ Կոմիտեի անդամ չեն, կարող է, հավուր պատշաճի, հանձնարարվի մասնակցել Կոմիտեների աշխատանքներին: Նրանց կարող է նաև հանձնարարվել փոխարինել անդամներին, ովքեր չեն կարող մասնակցել նիստին:

4. Կոմիտեի նախագահը Սեկցիայում ավագություն ունեցող անդամն է:

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2013 թ-ի մայիսի 6-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Դատարանի՝ 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2009 թ-ի նոյեմբերի 16-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 27A¹ – Միանձնյա դատավորի կազմ

1. Միանձնյա դատավորի կազմը ստեղծվում է Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն: Բյուրոյի հետ խորհրդակցելուց հետո, Դատարանի նախագահը որոշում է նշանակման ենթակա միանձնյա դատավորների թիվը և նշանակում նրանց Բարձր պայմանավորվող մեկ կամ ավելի կողմերից:

2. Միանձնյա դատավորի կազմ են հանդիսանում նաև՝

(ա) Մեկցիաների նախագահները, երբ իրականացնում են 54-րդ Կանոնի 2 մասի (բ) կետով և 3 մասով նախատեսված լիազորությունները.

(բ) Մեկցիաների նախագահների տեղակալները, ովքեր 39-րդ Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն նշանակվել են հրատապ միջոցներ կիրառելու գանգատների մասով որոշում կայացնելու համար:

3. Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն որևէ դատավոր չի կարող միանձնյա դատավորի կազմով քննել գանգատ, որը բերվել է այն Բարձր պայմանավորվող կողմի դեմ, որից նա ընտրվել է դատավոր: Ավելին, որևէ դատավոր չի կարող միանձնյա դատավորի կազմով քննել գանգատ, որը բերվել է այն Բարձր պայմանավորվող կողմի դեմ, որի քաղաքացի է նա հանդիսանում:

4. Միանձնյա դատավորները նշանակվում են տասներկու ամիս ժամկետով: Նրանք շարունակում են կատարել իրենց այլ պարտականությունները Մեկցիաների կազմում, որի անդամ են 25-րդ Կանոնի 2-րդ մասի համաձայն:

5. Կոնվենցիայի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն միանձնյա դատավորի կազմով գործը քննելիս յուրաքանչյուր դատավորի օգնում է արտադատական գեկուցող:

Կանոն 28² – Նիստին մասնակցելու անհնարինությունը, նիստին մասնակցելուց հրաժարվելը կամ ազատվելը

1. Դատավոր, ով ընտրվել է նիստին մասնակցելու համար, բայց ում մասնակցությունն անհնար է, այդ մասին հնարավորինս հրատապ ծանուցում է Պալատի նախագահին:

2. Դատավորը չի կարող մասնակցել գործի քննությանը, եթե

(ա) նա ունի գործի հետ կապված անձնական շահ, այդ թվում՝ կողմերից մեկի հետ ամուսնական, ծնողական կամ անմիջական այլ ընտանեկան, անձնական կամ մասնագիտական կամ ենթակայության հարաբերություններ.

(բ) նա նախկինում հանդես է եկել որպես տվյալ գործով պատասխանող պետության ներկայացուցիչը Դատարանում, փաստաբանը կամ գործին առնչվող շահեր ունեցող կողմի կամ անձի խորհրդատու, կամ ներպետական կամ միջազգային այլ դատական մարմնի կամ քննիչ հանձնաժողովի անդամ, կամ որևէ այլ կարգավիճակով.

(գ) նա, լինելով *ad hoc* դատավոր կամ նախկին դատավոր, ով շարունակում է մասնակցել նիստերին 26-րդ Կանոնի 3-րդ մասի ուժով, իրական է քաղաքական կամ վարչական գործունեություն կամ մասնագիտական գործունեություն, որն անհամատեղելի է նրա անկախության կամ անկողմնակալության հետ.

(դ) նա լրատվամիջոցների, գրավոր, իր հրապարակային գործողությունների միջոցով կամ այլ կերպ հրապարակավ հայտնել է կարծիք, որն օբյեկտիվորեն կարող է բացասաբար ազդել նրա անկողմնակալության վրա.

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին, փոփոխություններ և լրացումներ կատարվել են 2013 թ-ի հունվարի 14-ին և 2019 թ-ի սեպտեմբերի 9-ին:

2. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2013 թ-ի մայիսի 6-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

(ե) նրա անկախությունը կամ անկողմնակալությունը կարող է հիմնավոր կասկածի տակ դրվել որևէ այլ պատճառով:

3. Եթե դատավորը հրաժարվում է մասնակցել նիստին վերը նշված որևէ պատճառով՝ նա այդ մասին տեղեկացնում է Պալատի նախագահին, ով ազատում է դատավորին նիստին մասնակցելուց:

4. Եթե դատավորի կամ նախագահի մոտ առաջանում են կասկածներ, որ առկա է սույն Կանոնի 2-րդ մասում նշված հիմքերից մեկը, այդ հարցը որոշում է Պալատը: Շահագրգիռ դատավորի կարծիքը լսելուց հետո Պալատը քննարկում է հարցը և կազմակերպում քվեարկություն առանց շահագրգիռ դատավորի մասնակցության: Պալատի կողմից հարցը քննարկելու և քվեարկելու համար շահագրգիռ դատավորին փոխարինում է Պալատի առաջին փոխարինող դատավորը: Նույն ընթացակարգը կիրառվում է, եթե դատավորը մասնակցում է գործի քննությանը շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմի անունից, որի դեմ 29-րդ և 30-րդ Կանոնների համաձայն բերվել է զանգառ:

5. Վերոնշյալ դրույթները կիրառելի են նաև դատավորի գործի քննությանը մասնակցելուն որպես միանձնյա դատավոր կամ Կոմիտեի անդամ, այն տարբերությամբ, որ սույն Կանոնի 1-ին և 3-րդ մասերով պահանջվող ծանուցումը տրվում է Սեկցիայի նախագահին:

Կանոն 29¹ – *Ad hoc* դատավորներ

1. (ա) Եթե շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմից ընտրված դատավորը չի կարող, մասնակցել Պալատի նիստին, հրաժարվում է կամ ազատվում նիստի մասնակցությունից, կամ դատավոր չկա, ապա Պալատի նախագահը՝ Բարձր պայմանավորվող կողմի նախապես տրամադրած ցուցակից, որտեղ նշված են երեքից հինգ անձանց անուններ, ում Բարձր պայմանավորվող կողմը չորս տարի ժամկետով և այդ ժամկետը երկարացնելու հնարավորությամբ իրավունք է տվել հանդես գալ որպես *ad hoc* դատավորներ և ովքեր բավարարում են սույն Կանոնի 1-ին մասի (գ) կետում սահմանված պայմանները, նշանակում է *ad hoc* դատավոր, ով իրավասու է 28-րդ Կանոնի համաձայն մասնակցել գործի քննությանը:

Ցուցակն ընդգրկում է երկու սեռերի ներկայացուցիչներ և դրան կից ներկայացվում են ցուցակում նշված անձանց կենսագրական տվյալները: Ցուցակում նշված անձինք չեն կարող Դատարանում գործի քննության ընթացքում որևէ կարգավիճակով ներկայացնել կողմերից մեկին կամ երրորդ կողմ:

(բ) Սույն Կանոնի 1-ին մասի (ա) կետով սահմանված ընթացակարգը կիրառվում է, եթե այդ ընթացակարգով նշանակված անձը չի կարող կամ հրաժարվում է մասնակցել նիստին:

(գ) *Ad hoc* դատավորն ունի Կոնվենցիայի 21-րդ հոդվածի 1-ին մասով պահանջվող որակավորումները և պետք է բավարարի սույն Կանոնի 5-րդ մասով սահմանված հասանելիության և ներկայության պահանջները: *Ad hoc* դատավորը, մինչև նշանակման ժամկետի ավարտը, չի կարող Դատարանում գործի քննության ընթացքում որևէ կարգավիճակով ներկայացնել կողմերից մեկին կամ երրորդ կողմ:

2. Պալատի նախագահը մեկ այլ ընտրված դատավորի նշանակում է գործի քննությանը որպես *ad hoc* դատավոր մասնակցելու համար, եթե

(ա) 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետով նախատեսված զանգառը ներկայացնելու պահին, շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմը Քարտուղարին չի տրամադրել սույն Կանոնի 1-ին մասի (ա) կետում նշված ցուցակը կամ

(բ) Պալատի նախագահը գտնում է, որ ցանկում նշված անձանցից երեքից պակասն են բավարարում սույն Կանոնի 1-ին մասի (գ) կետով սահմանված պահանջները:

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին, 2010 թ-ի մարտի 29-ի, 2013 թ-ի մայիսի 6-ին, 2018 թ-ի ապրիլի 16-ին և 2019 թ-ի հունիսի 3-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

3. Պալատի նախագահը կարող է չնշանակել սույն Կանոնի 1-ին մասի (ա) կետով և 2-րդ մասով նախատեսված *ad hoc* դատավոր մինչև Բարձր պայմանավորվող կողմին չտրամադրվի գանգատի մասին 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (ա) կետով նախատեսված ծանուցումը: Մինչև Պալատի նախագահի որոշումը՝ նիստերին մասնակցում է առաջին փոխարինող դատավորը:
4. *Ad hoc* դատավորը գործի քննության առաջին նիստի սկզբում, որը իր հաջորդում է իր նշանակմանը, տալիս է երդում կամ անում հանդիսավոր հայտարարություն, ինչպես նախատեսված է 3-րդ Կանոնով: Այս մասին գրառում է կատարվում արձանագրության մեջ:
5. *Ad hoc* դատավորներից պահանջվում է գտնվել Դատարանի տրամադրության տակ և 26-րդ Կանոնի 2-րդ մասի համաձայն մասնակցել Պալատի նիստերին:
6. Սույն Կանոնի դրույթները կիրառվում են *mutatis mutandis* Մեծ պալատի հանձնախմբում Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության 1-ին հոդվածի հիմքով ներկայացված խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդության քննությանն առնչվող վարույթի, ինչպես նաև հանձնախմբի ընդունած միջնորդությունների քննության նպատակով կազմված Մեծ պալատի վարույթի նկատմամբ:

Կանոն 30¹ – Ընդհանուր շահ

1. Եթե երկու կամ ավելի դիմումատու կամ պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմ ունեն ընդհանուր շահ, Պալատի նախագահը կարող է առաջարկել նրանց նշանակել մեկ դատավոր, ով ընտրվել է շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմերից մեկի անունից, որպես ընդհանուր շահի դատավոր, ով *ex officio* մասնակցում է նիստերին: Եթե Կողմերը համաձայնության չեն գալիս, նախագահը վիճակահանությամբ ընտրում է ընդհանուր շահի դատավոր Կողմերի առաջարկած դատավորներից:
2. Պալատի նախագահը կարող է որոշում կայացնել չառաջարկել շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմերին նշանակում կատարել սույն Կանոնի 1-ին մասում նախատեսված կարգով մինչև չտրամադրվի գանգատի մասին 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասով նախատեսված ծանուցումը:
3. Ընդհանուր շահի գոյության կամ առնչվող որևէ հարցի շուրջ տարաձայնությունների դեպքում որոշումը, ըստ անհրաժեշտության, կայացնում է Պալատը՝ շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմերի գրավոր հիմնավորումները ստանալուց հետո:

1. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Բաժին II – Վարույթ

Գլուխ I – Ընդհանուր Կանոններ

Կանոն 31 – Առանձին բացառությունների հնարավորություն

Սույն Բաժնի դրույթները չեն արգելում Դատարանին շաղվել դրանցից առանձին գործի քննության ընթացքում՝ կողմերի հետ հավուր պատշաճի խորհրդակցելուց հետո:

Կանոն 32 – Վարույթի մասին գործնական ցուցումներ

Դատարանի նախագահը կարող է ընդունել գործնական ցուցումներ, հատկապես լուսմաններին ներկա գտնվելու և կողմերի դիրքորոշումների և փաստաթղթերի ներկայացման վերաբերյալ:

Կանոն 33¹ – Փաստաթղթերի բաց բնույթը

1. Գանգատի առնչությամբ Քարտուղարությունում կողմերի կամ երրորդ կողմի դեպոնացված բոլոր փաստաթղթերը, բացառությամբ այն փաստաթղթերի, որոնք դեպոնացվել են 62-րդ Կանոնով նախատեսված բարեկամական կարգավորում կնքելու բանակցությունների շրջանակում, հասանելի են հանրությանը Քարտուղարի սահմանած պայմաններով, եթե Պալատի նախագահը՝ սույն Կանոնի 2-րդ մասում սահմանված պատճառներով, սեփական նախաձեռնությամբ, կամ կողմի, կամ շահագրգիռ այլ անձի միջնորդությամբ չի կայացնում այլ որոշում:

2. Փաստաթղթի կամ դրա մի մասի հանրային մատչելիությունը կարող է սահմանափակվել ժողովրդավարական հասարակության բարոյականության, հասարակական կարգի կամ ազգային անվտանգության նկատառումներից ելնելով, ուր այդ են պահանջում անչափահասների շահերը, կամ կողմերի կամ շահագրգիռ որևէ անձի մասնավոր կյանքի գաղտնիության պաշտպանությունը, կամ հատուկ հանգամանքներում առաջացած ծայրահեղ անհրաժեշտության դեպքում, երբ Պալատի նախագահի կարծիքով հրապարակայնությունը վնաս կհասցնի արդարադատության շահերին:

3. Սույն Կանոնի 1-ին մասի հիմքով ներկայացված գաղտնիության միջնորդությունը պետք է ընդգրկի հիմնավորումներ և հստակ նշի, արդյոք հանրության համար պետք է փակ լինեն բոլոր փաստաթղթերը կամ դրանց մի մասը:

Կանոն 34² – Լեզուների գործածությունը

1. Դատարանի պաշտոնական լեզուներն են անգլերենը և ֆրանսերենը:

2. Մինչև Բարձր պայմանավորվող կողմին սույն Կանոնակարգի համաձայն Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի հիմքով ներկայացված գանգատի մասին ծանուցելը՝ դիմումատուների կամ նրանց ներկայացուցիչների հետ ամբողջ հաղորդակցությունը և վերջիններիս բանավոր կամ գրավոր փաստարկները Բարձր պայմանավորվող կողմերից մեկի պետական լեզվով են, եթե Դատարանի պաշտոնական լեզուներով չեն: Եթե Բարձր պայմանավորվող կողմը սույն Կանոնակարգի համաձայն տեղեկացվել կամ ծանուցվել է գանգատի մասին՝ գանգատը և կից փաստաթղթերը շահագրգիռ պետությանը տրամադրվում են այն լեզվով, որով դիմումատուն ներկայացրել է դրանք Քարտուղարություն:

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին, 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին, 2007 թ-ի մայիսի 14-ին և 2019 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Դատարանի՝ 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին և 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

3. (ա) Լսումներին առնչվող կամ Բարձր պայմանավորվող կողմին գանգատի մասին ծանուցելուց հետո դիմումատուների կամ նրանց ներկայացուցիչների հետ ամբողջ հաղորդակցությունը և վերջիններիս բանավոր կամ գրավոր փաստարկները ներկայացվում են Դատարանի պաշտոնական լեզուներից մեկով, եթե Պալատի նախագահը թույլ չի տալիս շարունակել օգտագործել Բարձր պայմանավորվող կողմի պետական լեզուն:

(բ) Նման թույլտվություն շնորհելու դեպքում Քարտուղարը ձեռնարկում է անհրաժեշտ միջոցներ դիմումատուի հետ հաղորդակցությունը և նրա բանավոր կամ գրավոր փաստարկները՝ ամբողջությամբ կամ մասամբ անգլերեն կամ ֆրանսերեն համապատասխանաբար գրավոր կամ բանավոր թարգմանելու համար, եթե Պալատի նախագահը դա անհրաժեշտ է համարում վարույթի պատշաճ իրականացման շահերից ելնելով:

(գ) Բացառության կարգով Պալատի նախագահը կարող է շնորհել թույլտվությունը պայմանով, որ դիմումատուն ամբողջությամբ կամ մասամբ կրում է նման է միջոցներ ձեռնարկելու ծախսերը:

(դ) Սույն մասի նախորդող կետերի համաձայն ընդունված որոշումներն ուժի մեջ են մնում գործի քննության մյուս բոլոր փուլերում, այդ թվում՝ համապատասխանաբար 73-րդ, 79-րդ և 80-րդ Կանոնների հիմքով գործը Մեծ պալատին փոխանցելու և վճիռը մեկնաբանելու կամ վերանայելու միջնորդությունների դեպքում, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում:

4. (ա) Գործով կողմ հանդիսացող Բարձր պայմանավորվող կողմի հետ ամբողջ հաղորդակցությունը և վերջիններիս բանավոր կամ գրավոր փաստարկները ներկայացվում են Դատարանի պաշտոնական լեզուներից մեկով: Պալատի նախագահը կարող է շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմին թույլատրել բանավոր կամ գրավոր փաստարկների համար օգտագործել իր պետական լեզուներից մեկը:

(բ) Նման թույլտվություն շնորհելու դեպքում միջնորդությունը ներկայացրած Կողմը պարտավոր է՝

(i) Պալատի նախագահի սահմանած ժամկետում ներկայացնել իր գրավոր փաստարկների թարգմանությունը Դատարանի պաշտոնական լեզուներից մեկով: Եթե Կողմը նշված ժամկետում չի ներկայացնում թարգմանությունը, Քարտուղարը կարող է ձեռնարկել թարգմանությունը կազմակերպելու համար անհրաժեշտ միջոցներ՝ միջնորդություն ներկայրած Կողմից գանձելով ծախսերը:

(ii) կրել իր բանավոր փաստարկների ֆրանսերեն կամ անգլերեն լեզվով բանավոր թարգմանելու ծախսերը: Քարտուղարը պարտավոր է ձեռնարկել նման բանավոր թարգմանության համար անհրաժեշտ միջոցները:

(գ) Պալատի նախագահը կարող է հրահանգել, որ գործով կողմ հանդիսացող Բարձր պայմանավորվող կողմը սահմանված ժամկետում տրամադրի գրավոր փաստարկների բոլոր կամ որոշ հավելվածների կամ վերաբերելի այլ փաստաթղթերի կամ դրանցից կատարված քաղվածքների անգլերեն կամ ֆրանսերեն թարգմանությունը կամ դրանց ամփոփումն անգլերենով կամ ֆրանսերենով:

(դ) Սույն մասի նախորդող կետերը *mutatis mutandis* կիրառվում են նաև 44-րդ Կանոնի համաձայն երրորդ կողմի ներկայացրած գանգատներին և վերջինիս կողմից ոչ պաշտոնական լեզվի գործածությանը:

5. Պալատի նախագահը կարող է առաջարկել պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին տրամադրել իր գրավոր փաստարկների թարգմանությունն այդ Կողմի պետական լեզվով կամ այդ Կողմի պետական լեզվով՝ դիմումատուի կողմից այդ փաստարկների ընկալումն ապահովելու համար:

6. Դատարանի առաջ ցանկացած վկա, փորձագետ կամ այլ անձ կարող է ելույթ ունենալ իր մայրենի լեզվով, եթե բավարար չի տիրապետում երկու պաշտոնական լեզուներից որևէ մեկին:

Այդ դեպքում Քարտուղարը ձեռնարկում է բանավոր կամ գրավոր թարգմանություն կազմակերպելու համար անհրաժեշտ միջոցներ:

7. Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության 1-ին հոդվածի հիմքով ներկայացված խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդության դեպքում միջնորդող դատարանը կամ դատական մարմինը 92-րդ Կանոնի համաձայն կարող է ներկայացնել այդ երկրի ներպետական վարույթում օգտագործված պետական լեզվով: Եթե տվյալ լեզուն Դատարանի պաշտոնական լեզու չէ՝ Դատարանի նախագահի սահմանած ժամկետում պետք է տրամադրվի միջնորդության անզլերեն կամ ֆրանսերեն թարգմանությունը:

Կանոն 35 – Բարձր պայմանավորվող կողմերի ներկայացուցչությունը

Բարձր պայմանավորվող կողմերին ներկայացնում են ներկայացուցիչները, ում կարող են օգնել փաստաբաններ կամ խորհրդատուներ:

Կանոն 36¹ – Դիմումատուների ներկայացուցչությունը

1. Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի համաձայն առանձին անհատներ, հասարակական կազմակերպություններ կամ անհատների խմբեր կարող են սկզբում գանգատներ ներկայացնել ինքնուրույն կամ ներկայացուցչի միջոցով:

2. Պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին գանգատի մասին 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետի համաձայն ծանուցելուն հաջորդիվ դիմումատուն պետք է ներկայացված լինի սույն Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում:

3. Դիմումատուն պետք է ներկայացված լինի Պալատի նշանակած բոլոր լուսններին, եթե Պալատի նախագահը, բացառության կարգով, թույլ չի տալիս դիմումատուին ինքնուրույն ներկայացնել իր գործը և, անհրաժեշտության դեպքում, օգտվել փաստաբանի կամ հաստատված այլ ներկայացուցչի օգնությունից:

4. (ա) սույն Կանոնի 2-րդ և 3-րդ մասերի համաձայն դիմումատուի անունից հանդես եկող ներկայացուցիչը պետք է լինի Բարձր պայմանավորվող կողմերից յուրաքանչյուրի տարածքում փաստաբանական գործունեություն իրականացնելու իրավունք ունեցող փաստաբան, ով բնակվում է այդ երկրներից մեկի տարածքում, կամ Պալատի նախագահի կողմից հաստատված որևէ այլ անձ:

(բ) Բացառիկ հանգամանքներում և վարույթի ցանկացած փուլում, Պալատի նախագահը կարող է, եթե գտնում է, որ հանգամանքները կամ նախորդ կետի համաձայն նշանակված փաստաբանի կամ այլ անձի գործողությունները տալիս են նման հիմքեր, որոշել, որ վերջիններս այլևս չեն կարող ներկայացնել դիմումատուին կամ օգնել նրան և դիմումատուն պետք է գտնի այլ ներկայացուցիչ:

5. (ա) Փաստաբանը, կամ հաստատված այլ ներկայացուցիչը, կամ դիմումատուն, ով ցանկանում է ստանալ իր գործն անձամբ ներկայացնելու թույլտվություն, պետք է ունենա Դատարանի պաշտոնական լեզուներից մեկի համարժեք իմացություն, նույնիսկ այն դեպքում, երբ հաջորդ կետի հիմքով նրան տրվում է նման թույլտվություն:

(բ) Եթե նա չունի Դատարանի պաշտոնական լեզուներից մեկի բավարար իմացություն, Պալատի նախագահը՝ 34-րդ Կանոնի 3-րդ մասի հիմքով, կարող է թույլ տալ օգտագործել Բարձր պայմանավորվող կողմերի պետական լեզուներից մեկը:

1. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 37¹ – Կոմունիկացիաներ, ծանուցումներ և ծանուցագրեր

1. Պետության Ներկայացուցչին կամ փաստաբանին հասցեագրված կոմունիկացիաները կամ ծանուցումները համարվում են հասցեագրված կողմերին:
2. Եթե կոմունիկացիայի, ծանուցման կամ ծանուցագրի դեպքում, որն ուղղված է այլ անձանց, ովքեր պետության Ներկայացուցչի կամ կողմերի փաստաբաններ չեն, Դատարանը անհրաժեշտ է համարում դիմել այն պետության կառավարության օգնությանը, որի տարածքում նման կոմունիկացիան, ծանուցումը կամ ծանուցագիրը պետք է հանձնվի՝ Դատարանի նախագահին ուղղակի գանգատ է տվյալ կառավարությանը համապատասխան պայմաններն ապահովելու համար:

Կանոն 38 – Գրավոր դիրքորոշումներ

1. Սույն Կանոնակարգի համաձայն Պալատի նախագահի կամ զեկուցող դատավորի սահմանած ժամկետն ավարտվելուց հետո գրավոր առարկություններ կամ այլ փաստաթղթեր չեն կարող ներկայացվել: Ժամկետն ավարտվելուց հետո կամ 32-րդ Կանոնով սահմանված գործնական ցուցումների խախտումով ներկայացված գրավոր առարկությունները կամ այլ փաստաթղթերը չեն ներառվում գործի փաստաթղթերում, եթե Պալատի նախագահն այլ որոշում չի կայացնում:
2. Սույն Կանոնի 1-ին մասում նշված ժամկետը պահպանելու նպատակով՝ ներկայացման ամսաթիվ է համարվում փաստաթուղթն ուղարկելու վավերացված ամսաթիվը կամ, դրա բացակայության դեպքում, Քարտուղարության կողմից այն փաստացի ստանալու ամսաթիվը:

Կանոն 38A² – Վարույթային հարցերի քննությունը

Պալատի որոշում պահանջող վարույթային հարցերն ուսումնասիրվում են գործի քննության հետ միաժամանակ, եթե Պալատի նախագահն այլ որոշում չի կայացնում:

Կանոն 39³ – Միջանկյալ միջոցներ

1. Պալատը կամ, հավուր պատշաճի, Սեկցիայի նախագահը կամ սույն Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն հատուկ նշանակված դատավորը կարող է կողմերից մեկի կամ շահագրգիռ որևէ անձի միջնորդությամբ կամ սեփական նախաձեռնությամբ առաջարկել կողմերին միջանկյալ միջոցներ, որոնք իր կարծիքով պետք է ընդունվեն կողմերի կամ վարույթի պատշաճ իրականացման շահերից ելնելով:
2. Անհրաժեշտության դեպքում կոնկրետ գործով ընդունված միջոցի մասին ծանուցումը կարող է անհապաղ ուղարկվել Նախարարների կոմիտե:
3. Պալատը կամ, հավուր պատշաճի, Սեկցիայի նախագահը կամ սույն Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն հատուկ նշանակված դատավորը կարող է կողմերից տեղեկություններ պահանջել նշված միջանկյալ միջոցի իրականացմանն առնչվող որևէ հարցի վերաբերյալ:
4. Միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությունների վերաբերյալ որոշում կայացնելու համար Դատարանի նախագահը կարող է որպես հատուկ դատավոր նշանակել Սեկցիաների նախագահների տեղակալներին:

1. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին:

3. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին, 2012 թ-ի հունվարի 16-ին և 2013 թ-ի հունվարի 14-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 40 – Գանգատի մասին հրատապ ծանուցում

Հրատապ անհրաժեշտության դեպքում Քարտուղարը, Պալատի նախագահի թույլտվությամբ, կարող է, չսահմանափակելով վարույթի այլ քայլերի իրականացումը, հնարավոր բոլոր միջոցներով տեղեկացնել գանգատին առնչվող շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմին գանգատ ներկայացնելու փաստի և գանգատի առարկայի ամփոփ բովանդակության մասին:

Կանոն 41¹ – Գործերի քննության հերթականությունը

Գործերի քննության հերթականությունը որոշելու ընթացքում իր ամրագրած չափորոշիչներից ելնելով Դատարանը հաշվի է առնում բարձրացված խնդիրների կարևորությունը և հրատապությունը: Պալատը կամ դրա նախագահը կարող է առաջնահերթությունը տալ որոշակի գանգատի քննությանը՝ շեղվելով այս չափորոշիչներից:

Կանոն 42 – Գանգատների միավորումը մեկ վարույթում և համաժամանակյա քննությունը (նախկին Կանոն 43)

1. Պալատը՝ կողմերի միջնորդությամբ կամ սեփական նախաձեռնությամբ, կարող է մեկ վարույթում միավորել երկու կամ ավելի գանգատներ:
2. Պալատի նախագահը, կողմերի հետ խորհրդակցելուց հետո, կարող է կարգադրել, որ նույն Պալատին մակագրված գանգատների քննությունը կատարվի միաժամանակ, չսահմանափակելով գանգատները մեկ վարույթում միավորելու մասին Պալատի որոշումը:

Կանոն 43² – Քննության ենթակա գործերի ցուցակից գանգատը հանելը և ցուցակում այն վերականգնելը (նախկին Կանոն 44)

1. Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի համաձայն վարույթի ցանկացած փուլում Դատարանը կարող է որոշել հանել գանգատն իր գործերի ցուցակից:
2. Երբ դիմումատու Բարձր պայմանավորվող կողմը ծանուցում է Քարտուղարին, որ մտադիր չէ ընթացք տալ գործին, Պալատը՝ Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի հիմքով կարող է հանել գանգատը Դատարանի ցուցակից, եթե այդ գործով շահագրգիռ մյուս Բարձր պայմանավորվող կողմը կամ կողմերը համաձայն են գործը նման դադարեցմանը:
3. Կոնվենցիայի 39-րդ հոդվածի համաձայն բարեկամական կարգավորման հանգելու դեպքում որոշում է կայացվում գանգատը Դատարանի ցուցակից հանելու մասին: Կոնվենցիայի 39-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն տվյալ որոշումը ներկայացվում է Նախարարների կոմիտեին, որը վերահսկում է որոշման մեջ ամրագրված բարեկամական կարգավորման պայմանների կատարումը: Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածով նախատեսված մյուս դեպքերում գանգատը հանվում է վճռի հիման վրա, եթե գանգատն ընդունելի էր ճանաչվել, կամ որոշման հիման վրա, եթե գանգատն ընդունելի չէր ճանաչվել: Եթե գանգատը հանվում է վճռով՝ այն վերջնական դառնալուց հետո Պալատի նախագահը վճիռը փոխանցում է Նախարարների կոմիտեի, որ վերջինս Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն իրականացնի վարույթը դադարեցնելու կամ հարցը կարգավորելու հետ առնչվող պարտավորությունների կատարման նկատմամբ վերահսկողություն:
4. Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի համաձայն գանգատը ցուցակից հանելու դեպքում՝ դատական ծախսերի հարցը լուծվում է Դատարանի հայեցողությամբ: Եթե դատական

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2009 թ-ի հունիսի 29-ին, կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2012 թ-ի ապրիլի 2-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

ծախսերը զանձելու մասին որոշումը կայացվում է ընդունելի չճանաչված զանգատը ցուցակից հանելու առնչությամբ, Պալատի նախագահին ուղարկում է որոշումը Նախարարների կոմիտե:

5. Դատարանը կարող է վերականգնել ցուցակում զանգատը, որը հանվել է այնտեղից Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի համաձայն, եթե համարում է, որ նման որոշումը հիմնավորված է բացառիկ հանգամանքներով:

Կանոն 44¹ – Երրորդ կողմի միջամտություն

1. (ա) Երբ Կոնվենցիայի 33-րդ կամ 34-րդ հոդվածի հիմքով ներկայացված զանգատի մասին ծանուցումը 51-րդ Կանոնի 1-ին մասի կամ 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետի համաձայն տրվում է պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին՝ զանգատի օրինակը Քարտուղարը միաժամանակ փոխանցում է Բարձր պայմանավորվող մյուս կողմին, որի քաղաքացին այդ գործով դիմումատու է: Քարտուղարը նույն եղանակով ծանուցում է Բարձր պայմանավորվող կողմին գործով բանավոր լսում կազմակերպելու որոշման մասին:

(բ) Եթե Բարձր պայմանավորվող կողմը ցանկանում է օգտվել Կոնվենցիայի 36-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված գրավոր դիտողություններ ներկայացնելու կամ լսումներին մասնակցելու իր իրավունքից՝ այդ մասին գրավոր տեղեկացնում է Քարտուղարին ոչ ուշ, քան նախորդ կետում նշված ծանուցումը կամ փոխանցումը կատարելու պահից տասներկու շաբաթ անց: Բացառիկ դեպքերում Պալատի նախագահը կարող է սահմանել այլ ժամկետ:

2. Եթե Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատարը ցանկանում է օգտվել Կոնվենցիայի 36-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված գրավոր դիտողություններ ներկայացնելու կամ լսումներին մասնակցելու իր իրավունքից՝ այդ մասին գրավոր տեղեկացնում է Քարտուղարին ոչ ուշ, քան պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին զանգատը փոխանցելուց կամ բանավոր լսում կազմակերպելու որոշման մասին Բարձր պայմանավորվող կողմին ծանուցելուց տասներկու շաբաթ անց: Բացառիկ դեպքերում Պալատի նախագահը կարող է սահմանել այլ ժամկետ:

Եթե Մարդու իրավունքների հանձնակատարը չի կարող անձամբ մասնակցել Դատարանում գործի քննությանը, նա նշում է իր Գրասենյակից այն անձի կամ անձանց անունները, ում նշանակել է իրեն ներկայացնելու համար: Նա կարող է օգտվել փաստաբանի օգնությունից:

3. (ա) Այն պահից, երբ պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին 51-րդ Կանոնի 1-ին մասի կամ 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետի համաձայն տրվել է ծանուցում զանգատի մասին, Պալատի նախագահը, արդարադատության պատշաճ իրականացման շահերից ելնելով, կարող է առաջարկել կամ թույլատրել գործով կողմ չհանդիսացող Բարձր պայմանավորվող կողմի կամ շահագրգիռ որևէ անձի, ով դիմումատու չէ, ներկայացնել գրավոր դիտողություններ կամ, բացառիկ դեպքերում, մասնակցել լսումներին:

(բ) Այս նպատակով ներկայացվող թույլտվության միջնորդությունը պետք է լինի պատշաճ հիմնավորված և 34-րդ Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն գրավոր ներկայացվի պաշտոնական լեզուներից մեկով ո՞ն ուշ, քան պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին զանգատի մասին ծանուցելուց տասներկու շաբաթ անց: Բացառիկ դեպքերում Պալատի նախագահը կարող է սահմանել այլ ժամկետ:

4. (ա) Մեծ պալատի քննությանը ներկայացված գործերի դեպքում նախորդ մասերով սահմանված ժամկետների հաշվարկը սկսվում է 72-րդ Կանոնի 1-ին մասի համաձայն Պալատի կողմից ընդդատությունը Մեծ պալատին զիջելու որոշման մասին կողմերին ծանուցելու պահից կամ 73-րդ Կանոնի 2-րդ մասի համաձայն Մեծ պալատի քննությանը գործը փոխանցելու մասին կողմի միջնորդությունը Մեծ պալատի հանձնախմբի կողմից բավարարելու պահից:

(բ) Բավարար պատճառների առկայության դեպքում Պալատի նախագահը կարող է բացառության կարգով երկարացնել սույն Կանոնով սահմանված ժամկետները:

1. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

5. Սույն Կանոնի 3-րդ մասի (ա) կետում նշված առաջարկի կամ թույլտվության պայմանները, այդ թվում՝ ժամկետները սահմանում է Պալատի նախագահը: Այդ պայմանները խախտելու դեպքում Նախագահը կարող է որոշել չընդգրկել դիտողությունները գործի նյութերում կամ սահմանափակել մասնակցությունը լուսմներին այն չափով, որով անհրաժեշտ է համարում:

6. Սույն Կանոնի ներքո ներկայացված գրավոր դիտողությունները 34-րդ Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն կազմվում են պաշտոնական լեզուներից մեկով: Քարտուղարությունն ուղարկում է դրանք գործի կողմերին, որոնք, պահպանելով Պալատի նախագահի սահմանած պայմանները, այդ թվում՝ ժամկետները, իրավասու են ի պատասխան ներկայացնել գրավոր առարկություններ կամ, հավուր պատշաճի, պատասխանել լուսմների ընթացքում:

7. Սույն Կանոնի դրույթները *mutatis mutandis* կիրառվում են Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության 2-րդ հոդվածի հիմքով խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու Մեծ պալատի վարույթին: Դատարանի նախագահը սահմանում է երրորդ կողմի միջամտություններին կիրառելի ժամկետներ:

Կանոն 44A¹ – Դատարանի հետ համագործակցելու պարտականություն

Գործերի քննության ընթացքում կողմերը պարտավոր են համակողմանի համագործակցել Դատարանի հետ և, մասնավորապես, իրենց լիազորությունների շրջանակում նախաձեռնել այնպիսի գործողություններ, որոնք Դատարանն անհրաժեշտ կհամարի արդարադատության պատշաճ իրականացման համար: Այս պարտականությունը կիրառվում է նաև վարույթի կողմ չհանդիսացող Բարձր պայմանավորվող կողմին, եթե նման համագործակցությունն անհրաժեշտ է:

Կանոն 44B² – Դատարանի կարգադրություն չկատարելը

Եթե կողմը չի կատարում Դատարանի՝ գործի քննության հարցերին վերբերվող որևէ կարգադրություն, Պալատի նախագահը կարող է ձեռնարկել ցանկացած քայլ, որն անհրաժեշտ է համարում:

Կանոն 44C³ – Արդյունավետ չմասնակցելը

1. Եթե կողմը չի ներկայացնում Դատարանի պահանջած ապացույցներ կամ տեղեկություններ կամ սեփական նախաձեռնությամբ չի բացահայտում վերաբերելի տեղեկատվություն կամ այլ կերպ արդյունավետ չի մասնակցում գործի քննությանը՝ Դատարանը կարող է հանգել այնպիսի եզրակացությունների, որոնք համարում է տեղին:

2. Գործի քննության արդյունավետ մասնակցությունից պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմի խուսափելը կամ հրաժարվելն ինքնին պատճառ չի հանդիսանում, որ Պալատը դադարեցնի գանգատի քննությունը:

Կանոն 44D⁴ – Կողմի ոչ պատշաճ փաստարկներ

Եթե կողմի ներկայացուցիչը ներկայացնում է վիրավորական, թեթևամիտ, վրդովվեցնող, մոլորեցնող կամ բառաշատ փաստարկներ, Պալատի նախագահը կարող է հեռացնել նման ներկայացուցիչն գործի քննությունից, հրաժարվել ամբողջությամբ կամ մասամբ ընդունել փաստարկները կամ ձեռնարկել այլ միջոցներ, որոնք անհրաժեշտ է համարում՝ չսահմանափակելով Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ մասի կիրառելիությունը:

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին:
2. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին:
3. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին:
4. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին:

Կանոն 44E¹ – Չանգատին հետամուտ չլինելը

Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի 1-ին մասի (ա) կետի համաձայն, եթե դիմումատու Բարձր պայմանավորվող կողմը կամ անհատ դիմումատուն հետամուտ չի լինում զանգատին, Պալատը՝ 43-րդ Կանոնի ներքո կարող է հանել զանգատը Դատարանի գործերի ցուցակից:

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին:

Գլուխ II – Վարույթի հարուցում

Կանոն 45 – Ստորագրություններ

1. Կոնվենցիայի 33-րդ կամ 34-րդ հոդվածի հիմքով մուտքագրվող ցանկացած զանգատ ներկայացվում է գրավոր և այն ստորագրում է դիմումատուն կամ դիմումատուի ներկայացուցիչը:
2. Եթե դիմումատուն հասարակական կազմակերպություն է կամ անհատների խումբ, այն ստորագրում են անձինք, որոնք իրավասու են ներկայացնել այդ կազմակերպությունը կամ խումբը: Գանգատը ստորագրած անձանց իրավասության հարցերը պարզում է համապատասխան Պալատը կամ Կոմիտեն:
3. Եթե դիմումատուները ներկայացված են 36-րդ Կանոնի համաձայն, նրանց ներկայացուցիչը կամ ներկայացուցիչները պետք է ունենան լիազորագիր կամ լիազորությունները հաստատող գրավոր այլ փաստաթուղթ:

Կանոն 46 – Միջպետական զանգատի բովանդակությունը

Կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածի հիմքով Դատարան զանգատ բերելու մտարդրություն ունեցող ցանկացած Բարձր պայմանավորվող կողմ կամ կողմեր Քարտուղարություն են ներկայացնում զանգատ, որը պարունակում է՝

- (ա) Բարձր պայմանավորվող կողմի անվանումը, որի դեմ բերվել է զանգատը.
- (բ) փաստերի շարադրանքը.
- (գ) Կոնվենցիայի ենթադրյալ խախտման կամ խախտումների շարադրանքը և վերաբերելի փաստարկները.
- (դ) հայտարարություն Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված ընդունելիության չափորոշիչներին համապատասխանելու մասին (ներպետական իրավական պաշտպանության միջոցները սպառելը և վեց ամսվա կանոնը).
- (ե) զանգատի առարկան և ենթադրյալ տուժող կողմի կամ կողմերի՝ Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածով նախատեսված արդարացի բավարարման պահանջների ընդհանուր նկարագրություն.
- (զ) Պաշտոնական ներկայացուցիչ նշանակված անձի կամ անձանց անունները և հասցեները, և կից ներկայացվող
- (է) զանգատի առարկային վերաբերվող բոլոր վերաբերելի փաստաթղթերի, մասնավորապես՝ դատական կամ այլ որոշումների պատճենները:

Կանոն 47¹ – Անհատական զանգատի բովանդակությունը

1. Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի հիմքով մուտքագրվող զանգատը ներկայացվում է Քարտուղարության տրամադրած զանգատի օրինակելի ձևի վրա, եթե Դատարանն այլ որոշում չի կայացնում: Այն պարունակում է բոլոր տեղեկությունները, որոնք պահանջվում են զանգատի օրինակելի ձևի համապատասխան բաժիններում, այդ թվում՝
 - (ա) դիմումատուի անունը, ծննդյան թիվը, քաղաքացիությունը և հասցեն, իսկ եթե դիմումատուն իրավաբանական անձ է՝ լրիվ անվանումը, գրանցման ամսաթիվը, պետական գրանցման համարը (լինելու դեպքում) և իրավաբանական հասցեն.

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2007 թ-ի դեկտեմբերի 11-ին, 2008 թ-ի սեպտեմբերի 22-ին, 2013 թ-ի մայիսի 6-ին, 2015 թ-ի հունիսի 1-ին և հոկտեմբերի 5-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

(բ) եթե դիմումատուն ունի ներկայացուցիչ, նրա անունը, հասցեն, հեռախոսի և ֆաքսի համարները, էլեկտրոնային փոստի հասցեն.

(գ) եթե դիմումատուն ունի ներկայացուցիչ, գանգառի օրինակելի ձևի լիազորման մասում ամսաթիվը և դիմումատուի ստորագրության բնագիրը, ներկայացուցչի ստորագրության բնագիրը, որը վկայում է դիմումատու անունից գործելու նրա համաձայնության մասին.

(դ) Բարձր պայմանավորվող կողմի կամ կողմերի անվանումը, որոնց դեմ բերվել է գանգառը.

(ե) փաստերի հակիրճ և հստակ շարադրանքը.

(զ) Կոնվենցիայի ենթադրյալ խախտման կամ խախտումների հակիրճ և հստակ շարադրանքը և վերաբերելի փաստարկները. և

(է) հակիրճ և հստակ հայտարարություն Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված ընդունելիության չափորոշիչներին համապատասխանելու մասին:

2. (ա) վերոնշյալ 1-ին մասի (ե) - (զ) կետերում նշված ամբողջ տեղեկատվությունը, որը ներկայացված է գանգառի օրինակելի ձևի համապատասխան մասում պետք է բավարար լինի, որ Դատարանը կարողանա որոշել գանգառի էությունը և ծավալն առանց այլ փաստաթղթերի օգնության:

(բ) Դիմումատուն, սակայն, կարող է լրացնել տեղեկատվությունը գանգառի օրինակելի ձևին կից ներկայացնելով փաստերի, Կոնվենցիայի ենթադրյալ խախտումների և վերաբերելի փաստարկների լրացուցիչ մանրամասներ: Նման տեղեկատվության ծավալը չի գերազանցում 20 էջը:

3.1. Գանգառի օրինակելի ձևը ստորագրում է դիմումատուն կամ դիմումատուի ներկայացուցիչը և դրան կից ներկայացվում են՝

(ա) բողոքարկվող դատական կամ այլ բնույթի որոշումներին կամ գործողություններին առնչվող փաստաթղթերի պատճեններ.

(բ) փաստաթղթերի և որոշումների պատճեններ, որոնք ապացուցում են, որ դիմումատուն կատարել է ներպետական իրավական պաշտպանության միջոցները սպառելու պահանջը և պահպանել ժամկետը, որոնք նշված են Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասում.

(գ) համապատասխան դեպքերում, միջազգային քննության այլ վարույթի կամ կարգավորման առնչվող փաստաթղթերի պատճեններ.

(դ) եթե դիմումատուն 47-րդ Կանոնի 1-ին մասի (ա) կետում նշված իրավաբանական անձ է, փաստաթուղթ կամ փաստաթղթեր, որոնք ապացուցում են, որ գանգառը ներկայացրած անհատն ունի դիմումատուին ներկայացնելու իրավունք կամ լիազորություն:

3.2. Գանգառը հիմնավորելու համար ներկայացվող փաստաթղթերը թվարկվում են ըստ ժամանակագրության, հաջորդական համարակալումով և հստակ նույնականացվում:

4. Դիմումատուները, ովքեր չեն ցանկանում բացահայտել իրենց ինքնությունը, տեղեկացնում են այդ մասին և ներկայացնում հայտարարություն, ուր նշում են Դատարանում քննվող գործի մասին տեղեկատվության մատչելիության ընդունված կանոնից շեղումը հիմնավորող պատճառներ: Դատարանը կարող է թույլատրել անանունությունը կամ շնորհել այն սեփական նախաձեռնությամբ:

5.1. Սույն Կանոնի 1-ինից 3-րդ մասերի պահանջները չկատարելու արդյունքում Դատարանը չի քննում գանգառը՝ բացառությամբ, եթե

(ա) դիմումատուն ներկայացրել պահանջը չկատարելու հիմնավոր բացատրություն.

(բ) գանգառը պարունակում միջանկյալ միջոց կիրառելու միջնորդություն.

(գ) Դատարանը սեփական նախաձեռնությամբ կամ դիմումատուի միջնորդությամբ կայացնում է այլ որոշում:

5.2. Դատարանը, ցանկացած պարագայում, կարող է դիմումատուից պահանջել պատշաճ ձևաչափով, եղանակով և սահմանված ժամկետներում ներկայացնել տեղեկություններ կամ փաստաթղթեր:

6. (ա) Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի նպատակներից ելնելով գանգատի մուտքագրման ամսաթիվ է համարվում սույն Կանոնի պահանջները բավարարող գանգատի օրինակելի ձևը Դատարան ուղարկելու ամսաթիվը: Ուղարկելու ամսաթիվ է համարվում փոստային կնիքի ամսաթիվը:

(բ) Հիմնավոր գտնելու դեպքում Դատարանը կարող է, այդուհանդերձ, որոշել, որ մուտքագրման ամսաթիվ համարվի այլ ամսաթիվ:

7. Դիմումատուները տեղեկացնում են Դատարանին հասցեի կամ գանգատին վերաբերվող բոլոր հանգամանքների ցանկացած փոփոխության մասին:

Գլուխ III – Չեկուցող դատավորներ

Կանոն 48¹ – Միջպետական գանգատներ

1. Կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածի հիմքով գանգատ ներկայացնելու դեպքում՝ գործը քննելու համար կազմավորված Պալատն իր մեկ կամ մի քանի դատավորների նշանակում է զեկուցող դատավոր(ներ), ով, շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմերի գրավոր առարկությունները ստանալուց հետո պատրաստում է զեկույց գանգատի ընդունելիության մասին:

2. Չեկուցող դատավորը(ները) ներկայացնում են զեկույցներ, նախագծեր և այլ փաստաթղթեր, որոնք կարող են օգնել Պալատին և դրա նախագահին իրականացնել իրենց գործառույթները:

Կանոն 49² – Անհատական գանգատներ

1. Եթե դիմումատուի ներկայացրած նյութերն ինքնին բավարար են եզրակացնելու համար, որ գանգատն անընդունելի է կամ պետք է հանվի քննության ենթակա գործերի ցուցակից, գանգատը քննում է միանձնյա դատավոր, եթե չկան այլ կերպ վարվելու հատուկ պատճառներ:

2. Եթե գանգատը ներկայացված է Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի հիմքով և դրա քննությունը Պալատի կամ Կոմիտեի կողմից, որն իրականացնում է 53-րդ Կանոնի 2-րդ մասով նախատեսված գործառույթներ, հիմնավոր է՝ Պալատի նախագահը, որին մակագրվել է գործը, նշանակում է զեկուցող դատավոր, ով քննում է գանգատը:

3. Գանգատներ քննելու ընթացքում զեկուցող դատավորները

(ա) կարող են առաջարկել կողմերին սահմանված ժամկետում ներկայացնել ցանկացած փաստական տեղեկություններ, փաստաթղթեր կամ այլ նյութեր, որոնք նրանք կարևոր են համարում:

(բ) որոշում են, արդյոք գանգատը պետք է քննության առնի միանձնյա դատավոր, Կոմիտե կամ Պալատ, պայմանով, որ Սեկցիայի նախագահը կարող է կարգադրել, որ գործը քննի Պալատ կամ Կոմիտե:

(գ) ներկայացնում են զեկույցներ, նախագծեր կամ այլ փաստաթղթեր, որոնք կարող են օգնել Պալատին, կամ Կոմիտեին, կամ համապատասխան նախագահին իրականացնել իրենց գործառույթները:

Կանոն 50 – Մեծ պալատի վարույթ

Եթե Կոնվենցիայի 30-րդ կամ 43-րդ հոդվածի համաձայն գործը ներկայացվում է Մեծ պալատի քննությանը, Մեծ պալատի նախագահը՝ այդ պալատի անդամներից մեկին կամ, միջպետական գանգատի դեպքում, մեկին կամ մի քանիսին նշանակում է զեկուցող դատավոր(-ներ):

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2007 թ-ի մայիսի 14-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Գլուխ IV – Գանգատի ընդունելիության հարցով վարույթ

Միջպետական գանգատներ

Կանոն 51¹ – Գանգատների մակագրումը և հաջորդող վարույթը

1. Կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածի հիմքով ներկայացվող գանգատի դեպքում, Դատարանի նախագահը գանգատի մասին անհապաղ ծանուցում է պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին և մակագրում գանգատը Սեկցիաներից մեկին:
2. Դիմումատու և պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմերից ընտրված դատավորները 26-րդ Կանոնի 1-ին մասի (ա) կետի համաձայն որպես *ex officio* անդամներ մասնակցում են գործը քննելու համար կազմավորված Պալատի նիստերին: Եթե գանգատը բերել են մի քանի Բարձր պայմանավորվող կողմեր կամ եթե մի քանի Բարձր պայմանավորվող կողմերի բերած նույնարժեքական գանգատների քննությունը 42-րդ Կանոնի համաձայն կատարվում է միասին՝ կիրառվում է 30-րդ Կանոնը:
3. Գործը Սեկցիային մակագրելուց հետո Սեկցիայի նախագահը 26-րդ Կանոնի 1-ին մասի համաձայն ձևավորում է Պալատը և առաջարկում պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին գրավոր ներկայացնել գանգատի ընդունելիության վերաբերյալ իր առարկությունները: Նման եղանակով ստացված առարկությունները Քարտուղարը փոխանցում է դիմումատու Բարձր պայմանավորվող կողմին, որը կարող է ի պատասխան ներկայացնել գրավոր առարկություններ:
4. Պալատի նախագահը կարող է առաջարկել կողմերին ներկայացնել լրացուցիչ գրավոր առարկություններ մինչև գանգատի ընդունելիության մասին որոշում կայացնելը:
5. Ընդունելիության վերաբերյալ լսում կազմակերպվում է, եթե այդ մասին միջնորդում է շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմ կամ կողմեր կամ եթե Պալատը սեփական նախաձեռնությամբ կայացնում է նման որոշում:
6. Մինչև գրավոր և, համապատասխան դեպքերում, բանավոր վարույթի կարգը սահմանելը Պալատի նախագահը խորհրդակցում է կողմերի հետ:

Անհատական գանգատներ

Կանոն 52² – Գանգատների մակագրումը Սեկցիաներին

1. Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի հիմքով ներկայացված ցանկացած գանգատ Սեկցիաներին է մակագրում Դատարանի նախագահը, ով ձգտում է ապահովել Սեկցիաների միջև գործերի հավասար բաշխում:
2. Կոնվենցիայի 26-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված յոթ դատավորների Պալատը՝ 26-րդ Կանոնի 1-ին մասում նախատեսված կարգով ձևավորում է շահագրգիռ Սեկցիայի նախագահը:
3. Մինչև սույն Կանոնի 2-րդ մասի համաձայն Պալատի ձևավորումը՝ Սեկցիայի նախագահին իրականացնում է սույն Կանոնակարգով Պալատի նախագահին վերապահված բոլոր լիազորությունները:

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 52A¹ – Վարույթ միանձնյա դատավորի կազմով

1. Կոնվենցիայի 27-րդ հոդվածի համաձայն միանձնյա դատավորը կարող է անընդունելի ճանաչել կամ Դատարանի գործերի ցուցակից հանել 34-րդ հոդվածի համաձայն ներկայացված զանգատը, եթե նման որոշում կարելի է կայացնել առանց լրացուցիչ քննության: Որոշումը վերջնական է: Այն պարունակում է ամփոփ հիմնավորում: Դիմումատուն տեղեկացվում է որոշման մասին:
2. Եթե միանձնյա դատավորը չի կայացնում սույն Կանոնի 1-ին մասում նախատեսված որոշում, այդ դատավորը՝ հետագա քննության նպատակով փոխանցում է զանգատը Կոմիտե կամ Պալատ:

Կանոն 53² – Վարույթ Կոմիտեում

1. Կոնվենցիայի 28-րդ հոդվածի 1-ին մասի (ա) կետի համաձայն Կոմիտեն՝ վարույթի ցանկացած փուլում միանձնյա որոշում կայացնելով, կարող է անընդունելի ճանաչել կամ Դատարանի գործերի ցուցակից հանել զանգատը, եթե նման որոշում կարելի է կայացնել առանց լրացուցիչ քննության:
2. Եթե 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետի հիման վրա ստացված կողմերի գրավոր առարկությունների լույսի ներքո Կոմիտեն պարզում է, որ գործը ենթակա է քննության Կոնվենցիայի 28-րդ հոդվածի 1-ին մասի (բ) կետում նախատեսված կարգով, այն միանձնյա կայացնում է վճիռ, որն ընդգրկում է ընդունելիության և, անհրաժեշտության դեպքում, արդարացի բավարարման մասին որոշումը:
3. Եթե շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմի անունից ընտրված դատավորը Կոմիտեի անդամ չէ, Կոմիտեն՝ գործի քննության ցանկացած փուլում, կարող է միանձնյա քվեարկությամբ առաջարկել այդ դատավորին զբաղեցնել իր անդամներից մեկի տեղը, հաշվի առնելով բոլոր վերաբերելի գործոնները, այդ թվում այն փաստը՝ արդյոք տվյալ կողմը վիճարկել է Կոնվենցիայի 28-րդ հոդվածի 1-ին մասի (բ) կետով սահմանված ընթացակարգի կիրառումը:
4. Կոնվենցիայի 28-րդ հոդվածի 1-ին մասի հիման վրա կայացված որոշումները և վճիռները վերջնական են: Դրանք պետք է հիմնավոր լինեն: Որոշումները կարող են պարունակել ամփոփ հիմնավորում, եթե դրանք կայացվել են 52A Կանոնի 2-րդ մասի համաձայն միանձնյա դատավորի կողմից գործը փոխանցելուց հետո:
5. Քարտուղարը տեղեկացնում է դիմումատուին և շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմին կամ կողմերին Կոմիտեի որոշման մասին, եթե դրանք սույն Կանոնակարգի համաձայն մասնակցել են զանգատի քննությանը:
6. Եթե Կոմիտեն չի կայացնում որևէ որոշում կամ վճիռ, զանգատը փոխանցվում է 52-րդ Կանոնի 2-րդ մասի համաձայն ձևավորված Պալատի քննությանը:
7. 42-րդ Կանոնի 1-ին մասի և 79-ից 81-րդ Կանոնների դրույթները *mutatis mutandis* կիրառելի են Կոմիտեում քննվող գործի վարույթին:

Կանոն 54³ – Վարույթ Պալատում

1. Պալատը կարող է միանգամից անընդունելի ճանաչել զանգատը կամ հանել այն Դատարանի գործերի ցուցակից: Պալատի որոշումը կարող է վերաբերել ամբողջ զանգատին կամ դրա մի մասին:

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2006 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին և 2019 թ-ի սեպտեմբերի 9-ին և նոյեմբերի 4-ին:
2. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին, 2007 թ-ի մայիսի 14-ին, 2012 թ-ի հունվարի 16-ին և 2019 թ-ի նոյեմբերի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
3. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին և 2013 թ-ի հունվարի 14-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Որպես այլընտրանք, Պալատը կամ Սեկցիայի նախագահը կարող է որոշել

(ա) առաջարկել կողմերին ներկայացնել փաստական տեղեկություններ, փաստաթղթեր կամ այլ նյութեր, որոնք Պալատը կամ դրա նախագահը համարում են վերաբերելի:

(բ) պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին տրամադրել գանգատի մասին ծանուցում կամ գանգատի մի մասը և առաջարկել տվյալ կողմին դրա վերաբերյալ ներկայացնել գրավոր առարկություններ և, դրանք ստանալուց հետո, առաջարկել դիմումատու կողմին ներկայացնել պատասխան առարկություններ:

(գ) առաջարկել կողմերին ներկայացնել լրացուցիչ գրավոր առարկություններ:

3. Սույն Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետով նախատեսված լիազորություններն իրականացնելու ընթացքում Սեկցիայի նախագահը, ով գործում է որպես միանձնյա դատավոր, կարող է միանգամից ճանաչել գանգատի մի մասն անընդունելի կամ հանել Դատարանի գործերի ցուցակից գանգատի մի մասը: Որոշումը վերջնական է: Որոշման մասին նամակով, որը պարունակում է հիմնավորում, տեղեկացվում են դիմումատուն և շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմը կամ կողմերը:

4. Սույն Կանոնի 2-րդ մասը կիրառելի է նաև Սեկցիաների նախագահների տեղակալներին, ովքեր 39-րդ Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն հատուկ դատավորներ են նշանակվել միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությունների վերաբերյալ որոշումներ կայացնելու նպատակով:

5. Մինչև ընդունելիության վերաբերյալ որոշում կայացնելը Պալատը կարող է կողմերից մեկի միջնորդությամբ կամ սեփական նախաձեռնությամբ կազմակերպել լսում, եթե համարում է, որ դա է պահանջում Կոնվենցիայով նախատեսված իր գործառույթների իրականացումը: Այդ դեպքում, եթե Պալատը բացառության կարգով այլ որոշում չի կայացնում, կողմերին նույնպես առաջարկվում է հասցեագրել գանգատի էության առնչությամբ բարձագվող հարցերը:

Կանոն 54A¹ – Գանգատի ընդունելիության և ըստ էության համատեղ քննությունը

1. Երբ 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետի համաձայն պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին տրամադրվում է գանգատի մասին ծանուցում, Պալատը կարող է նաև որոշում կայացնել Կոնվենցիայի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն միաժամանակ քննել գանգատի ընդունելիությունը և գանգատն ըստ էության: Կողմերին առաջարկվում է իրենց առարկություններում ընդգրկել արդարացի բավարարման վերաբերյալ փաստարկներ և բարեկամական կարգավորման առաջարկներ: 60-րդ և 62-րդ Կանոններում սահմանված պայմանները կիրառվում են *mutatis mutandis*: Դատարանը ցանկացած փուլում, անհրաժեշտության դեպքում, կարող է առանձին որոշում կայացնել ընդունելիության վերաբերյալ:

2. Եթե կողմերը չեն հանգում բարեկամական կարգավորման կամ այլ լուծման, իսկ Պալատը կողմերի ներկայացված փաստարկների յույսի ներքո գտնում է, որ գործն ընդունելի է և պատրաստ է ըստ էության քննության՝ այն անմիջապես կայացնում է վճիռ, որն ընդգրկում է Պալատի որոշումն ընդունելիության մասին, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ այն որոշում է առանձին կայացնել նման որոշում:

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, փոփոխվել 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին և 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին:

Միջպետական և անհատական գանգատներ

Կանոն 55 – Ընդունելիության դեմ առարկություն

Ընդունելիության դեմ ցանկացած առարկություն, որքանով թույլ են տալիս դրա բնույթը և հանգամանքները, պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմը պետք է բարձրացնի գանգատի ընդունելիության վերաբերյալ իր գրավոր կամ բանավոր առարկություններում, որոնք, համապատասխան հանգամանքների ելնելով, ներկայացվում են 51-րդ կամ 54-րդ Կանոնի համաձայն:

Կանոն 56¹ – Պալատի որոշում

1. Պալատի որոշման մեջ նշվում է արդյոք այն կայացվել է միաձայն կամ ձայների մեծամասնությամբ և այն պետք է ներկայացնի հիմնավորումներ:
2. Քարտուղարը Պալատի որոշման մասին տեղեկացնում է դիմումատուին: Որոշման մասին տեղեկացվում են նաև շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմը կամ կողմերը և բոլոր երրորդ կողմերը, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատարը, եթե սույն Կանոնակարգի համաձայն դրանք նախկինում տեղեկացվել էին գանգատի մասին: Բարեկամական կարգավորման հանգելու դեպքում գանգատը գործերի ցուցակից հանելու մասին որոշումը 43-րդ Կանոնի 3-րդ մասի համաձայն ուղարկվում է Նախարարների կոմիտեին:

Կանոն 57² – Որոշման լեզուն

Բոլոր որոշումները տրամադրվում են անգլերեն կամ ֆրանսերեն, եթե Դատարանը չի որոշում տրամադրել որոշումը երկու պաշտոնական լեզուներով: Մեծ պալատի որոշումները տրամադրվում են երկու պաշտոնական լեզուներով և երկու լեզվական տարբերակներն ունեն հավասար իրավական ուժ:

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2019 թ-ի նոյեմբերի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2019 թ-ի նոյեմբերի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Գլուխ V – Գանգատն ընդունելուն հաջորդող վարույթը

Կանոն 58¹ – Միջպետական գանգատներ

1. Երբ Պալատը որոշում է կայացնում ընդունել Կոնվենցիայի 33-րդ հոդվածի համաձայն բերված գանգատը, Պալատի նախագահը՝ շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմերի հետ խորհրդակցելուց հետո, սահմանում է ըստ էության գրավոր առարկություններ և լրացուցիչ ապացույցներ ներկայացնելու ժամկետներ: Նախագահը, շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմերի համաձայնությամբ, կարող է կարգադրություն տալ չեղարկել գրավոր վարույթը:
2. Գործի ըստ էության լսում կազմակերպվում է, եթե այդ մասին միջնորդում են շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմերը կամ Պալատը սեփական նախաձեռնությամբ կայացնում է նման որոշում: Բանավոր վարույթը նշանակում է Պալատի նախագահը:

59² – Անհատական գանգատներ

1. Երբ Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի համաձայն բերված գանգատը ճանաչվել է ընդունելի, Պալատը կամ դրա նախագահը կարող են առաջարկել կողմերին ներկայացնել լրացուցիչ ապացույցներ և գրավոր առարկություններ:
2. Կողմերին տրվում է իրենց առարկությունները ներկայացնելու համար նույն ժամկետը, եթե այլ որոշում չի կայացվում:
3. Պալատը կարող է կողմերից մեկի միջնորդությամբ կամ սեփական նախաձեռնությամբ կազմակերպել գործի ըստ էության լսում, եթե համարում է, որ դա է պահանջում Կոնվենցիայով նախատեսված իր գործառնությունների իրականացումը:
4. Համապատասխան դեպքերում Պալատի նախագահը կարող է նշանակել գրավոր և բանավոր վարույթ:

Կանոն 60³ – Արդարացի բավարարման պահանջներ

1. Դիմումատուն, ով ցանկանում է ստանալ Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածով նախատեսված արդարացի բավարարում այն դեպքում, եթե Դատարանը գտնի Կոնվենցիայով երաշխավորված իր իրավունքների խախտում, պետք է ներկայացնի համապատասխան պահանջ:
2. Դիմումատուի ըստ էության առարկությունները ներկայացնելու համար սահմանված ժամկետում դիմումատուն պետք է ներկայացնի բոլոր պահանջների մանրամասն ցանկ՝ համապատասխան հիմնավորող փաստաթղթերի հետ միասին, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում:
3. Եթե դիմումատուն չի կատարում նախորդող մասերում սահմանված պահանջները՝ Պալատը կարող է ամբողջությամբ կամ մասամբ մերժել պահանջները:
4. Դիմումատուի պահանջները փոխանցվում են պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին՝ մեկնաբանությունների համար:

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
3. Դատարանի՝ 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 61¹ – Պիլոտային վճռով վարույթ

1. Դատարանը կարող է նախաձեռնել պիլոտային վճռի վարույթ և կայացնել պիլոտային վճիռ, եթե գանգատում շարադրած փաստերը վկայում են շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմի մոտ կառուցվածքային կամ համակարգային խնդրի կամ այլ նմանօրինակ դիսֆունկցիայի գոյության մասին, որի հետևանքով ծագել կամ կարող են ծագել նմանօրինակ գանգատներ:

2. (ա) Մինչև պիլոտային վճռի վարույթ նախաձեռնելը Դատարանը, նախ հայցում է կողմերի կարծիքն արդյոք քննության առարկա գանգատը շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմի մոտ կառուցվածքային կամ համակարգային նմանօրինակ խնդրի կամ դիսֆունկցիայի արդյունք է և արդյոք ընդունելի է գանգատի քննության տվյալ վարույթը:

(բ) Դատարանը կարող է սկսել պիլոտային վճռի վարույթ սեփական նախաձեռնությամբ կամ կողմերից մեկի կամ երկու կողմերի միջնորդությամբ:

(գ) Պիլոտային վճռի վարույթի համար ընտրված որևէ գանգատի քննությունն Դատարանի կանոնակարգի 41-րդ Կանոնի համաձայն իրականացվում է առաջնահերթության կարգով:

3. Դատարանը պիլոտային վճռում նշում է իր կողմից պարզած կառուցվածքային կամ համակարգային խնդրի կամ դիսֆունկցիայի բնույթը, ինչպես նաև տվյալ խնդիրը կարգավորելու միջոցները, որոնք շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմը պարտավոր է ձեռնարկել ներպետական մակարդակում՝ վճռի եզրափակիչ մասի պահանջների համաձայն:

4. Դատարանը՝ պիլոտային վճռի եզրափակիչ մասում կարող է հրահանգել, որ սույն Կանոնի 3-րդ մասում նշված կարգավորման միջոցներն իրականացվեն սահմանված ժամկետում, հաշվի առնելով պահանջվող միջոցների բնույթը և ժամանակը, որը պահանջվում է ներպետական մակարդակում բացահայտված խնդիրը կարգավորելու համար:

5. Պիլոտային վճիռ կայացնելուց Դատարանը կարող է ամբողջությամբ կամ մասամբ հետաձգել արդարացի բավարարման հարցը մինչև պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմն իրականացնի պիլոտային վճռով սահմանված անհատական և ընդհանուր միջոցները:

6. (ա) Համապատասխան դեպքերում, Դատարանը կարող է հետաձգել նմանօրինակ բոլոր գանգատների քննությունը մինչև պիլոտային վճռով սահմանված կարգավորման միջոցների իրականացումը:

(բ) Ծահագրգիռ դիմումատուները պատշաճ տեղեկացվում են քննությունը հետաձգելու որոշման մասին: Նրանք պատշաճ կերպով տեղեկացվում են իրենց գործերի վրա ազդեցություն ունեցող համապատասխան բոլոր զարգացումներ մասին:

(գ) Դատարանը ցանկացած պահի կարող է քննել հետաձգված գանգատը, եթե դա են պահանջում արդարադատության պատշաճ իրականացման շահերը:

7. Եթե պիլոտային գործի կողմերը հանգում են բարեկամական կարգավորման մասին համաձայնության՝ նման համաձայնությունն ընդգրկում է պիլոտային վճռի մեջ նշված ընդհանուր միջոցների իրականացման, ինչպես նաև փաստացի կամ հնարավոր դիմումատուներին առաջարկվող փոխհատուցման մասին պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմի հայտարարություն:

8. Եթե շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմը չի կատարում պիլոտային վճռի եզրափակիչ մասի պահանջները Դատարանը վերսկսում է գանգատների քննությունը, որոնք հետաձգվել էին սույն Կանոնի 6-րդ մասի համաձայն, եթե Դատարանն այլ որոշում չի կայացնում:

9. Նախարարների կոմիտեն, Եվրոպայի խորհրդի Խորհրդարանական վեհաժողովը, Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարը և Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատարը տեղեկացվում են պիլոտային վճիռ, ինչպես նաև ցանկացած այլ վճիռ

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2011 թ-ի փետրվարի 21-ին:

կայացնելու մասին, որտեղ Դատարանն ուշադրություն է հրավիրում Բարձր պայմանավորվող կողմի մոտ կառուցվածքային կամ համակարգային խնդրի գոյության փաստին:

10. Դատարանի կայքում տեղեկություններ են հրապարակվում պիլոտային վճռի վարույթներ նախաձեռնելու, պիլոտային վճիռներ կայացնելու և դրանց կատարման, ինչպես նաև նման վարույթները փակելու մասին:

Կանոն 62¹ – Բարեկամական կարգավորում

1. Գանգատն ընդունելի ճանաչելուց հետո Քարտուղարը, գործելով Պալատի կամ դրա նախագահի հրահանգների հիման վրա, կապ է հաստատում կողմերի հետ՝ Կոնվենցիայի 39-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն խնդրի բարեկամական կարգավորում ապահովելու նպատակով: Պալատը ձեռնարկում է անհրաժեշտ բոլոր քայլերը նման կարգավորմանն աջակցելու համար:

2. Կոնվենցիայի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն բարեկամական կարգավորման բանակցությունները գաղտնի են և չեն ազդում կողմերի դիրքորոշումների վրա վեճի քննության ընթացքում: Վեճի քննության ընթացքում չի թույլատրվում հղումներ կատարել և որպես հիմք օգտագործել բարեկամական կարգավորման հանգելու նպատակով կատարված գրավոր կամ բանավոր հաղորդումները, առաջարկությունները կամ զիջումները:

3. Եթե Քարտուղարը տեղեկացնում է Պալատին, որ կողմերը համաձայնվել են բարեկամական կարգավորման, Պալատը՝ համոզվելով, որ կարգավորումը ձեռք է բերվել հարգելով Կոնվենցիայում և դրան կից Արձանագրություններում սահմանված մարդու իրավունքները, 34-րդ Կանոնի 3-րդ մասի համաձայն հանում է գործը Դատարանի ցուցակից:

4. Սույն Կանոնի 2-րդ և 3-րդ մասերը *mutatis mutandis* կիրառվում են 54A Կանոնով նախատեսված վարույթին:

Կանոն 62A² – Միակողմանի հայտարարություն

1. (ա) Եթե դիմումատուն մերժել է 62-րդ Կանոնի համաձայն առաջարկվող բարեկամական կարգավորման պայմանները՝ շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմը կարող է խնդրել Դատարանին Կոնվենցիայի 37-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն ցուցակից հանել գանգատը:

(բ) Նման խնդրանքին կից ներկայացվում է հայտարարություն, ուր հստակ ճանաչվում է դիմումատուի գործով Կոնվենցիայի խախտման փաստը և պարտավորություն է ստանձնվում համարժեք փոխհատուցում տրամադրել և, հավուր պատշաճի, ձեռնարկել խախտման հետևանքները վերացնելու անհրաժեշտ միջոցներ:

(գ) Սույն Կանոնի 1-ին մասի (բ) կետով նախատեսված հայտարարությունը պետք է ներկայացվի բաց և մրցակցային վարույթի միջոցով, որն իրականացվում է բարեկամական կարգավորման վարույթից առանձին և պատշաճ պահպանելով այդ վարույթի գաղտնիությունը, որը նախատեսված է Կոնվենցիայի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասով և 62-րդ Կանոնի 2-րդ մասով:

2. Բացառիկ դեպքերում, խնդրանքը և կից հայտարարությունը կարող են ուղարկվել Դատարան նախապես չփորձելով հասնել բարեկամական կարգավորման:

3. Եթե նույնիսկ դիմումատուն ցանկանում է, որ շարունակվի գանգատի քննությունը, Դատարանը կարող է ամբողջությամբ կամ մասամբ հանել այն ցուցակից, եթե գտնում է, որ հայտարարությունը բավարար հիմքեր է տալիս եզրակացնելու, որ հարգանքը Կոնվենցիայում և դրան կից Արձանագրություններում սահմանված մարդու իրավունքների նկատմամբ չի պահանջում շարունակել գանգատի քննությունը:

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին, 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2012 թ-ի ապրիլի 2-ին:

4. Սույն Կանոնը *mutatis mutandis* կիրառվում է 54A Կանոնով նախատեսված վարույթին:

Գլուխ VI – Լսումներ

Կանոն 63¹ – Լսումների հանրային բնույթը

1. Լսումները դռնբաց են, եթե բացառիկ հանգամանքներից ելնելով Պալատը՝ սեփական նախաձեռնությամբ, կամ կողմերից մեկի, կամ այլ շահագրգիռ անձի միջնորդությամբ սույն Կանոնի 2-րդ մասի համաձայն չի կայացնում այլ որոշում:
2. Լսումներն ամբողջությամբ կամ մասամբ կարող են դռնփակ լինել լրատվամիջոցների և հանրության համար ժողովրդավարական հասարակության բարոյականության, հասարակական կարգի կամ ազգային անվտանգության նկատառումներից ելնելով, ուր այդ են պահանջում անչափահասների շահերը, կամ կողմերի մասնավոր կյանքի գաղտնիության պաշտպանությունը, կամ հատուկ հանգամանքներում առաջացած ծայրահեղ անհրաժեշտության դեպքում, երբ Պալատի կարծիքով հրապարակայնությունը վնաս կհասցնի արդարադատության շահերին:
3. Սույն Կանոնի 1-ին մասի հիմքով դռնփակ լսում անցկացնելու միջնորդությունը պետք է ներկայացնի պատճառներ և հստակեցնի այն վերաբերվում է ամբողջ լսմանը կամ միայն դրա մի մասին:

Կանոն 64² – Լսումների անցկացումը

1. Պալատի նախագահը կազմակերպում և վարում է լսումները, սահմանում այն հերթականությունը, որով Պալատի առջև պետք է ելույթ ունենան ներկայացած անձինք:
2. Ցանկացած դատավոր կարող է հարցեր ուղղել Պալատի առջև ներկայացած ցանկացած անձի:

Կանոն 65³ – Լսումներին չներկայանալը

Եթե որևէ կողմ կամ այլ անձ չի ներկայացել կամ հրաժարվել է ներկայանալ լսումներին, Պալատը կարող է անցկացնել լսումը, պայմանով որ համոզված է, որ դա չի խոչընդոտում արդարադատության պատշաճ իրականացմանը:

66-ից 69-ը Կանոնները չեղարկվել են

Կանոն 70⁴ – Լսումների սղագրական արձանագրություն

1. Պալատի նախագահի կարգադրությամբ Քարտուղարը պարտավոր է ապահովել լսումների սղագրությունը: Սղագրական արձանագրությունն ընդգրկում է՝
 - (ա) Պալատի կազմը.
 - (բ) Պալատի առջև ներկայացած անձանց ցուցակը.
 - (գ) բերված փաստարկների, բարձացված հարցերի և տրված պատասխանների տեքստը.
 - (դ) լսումների ընթացքում կայացված ցանկացած որոշման տեքստը:
2. Եթե սղագրությունը կամ դրա մի մասը ոչ պաշտոնական լեզվով է, Քարտուղարը կազմակերպում է դրա թարգմանությունը պաշտոնական լեզուներից մեկին:

1. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

3. Դատարանի՝ 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

4. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

3. Քարտուղարի կամ Պալատի նախագահի հսկողությամբ սղագրական արձանագրության մեջ ուղղումներ կատարելու նպատակով կողմերի ներկայացուցիչներին տրամադրվում է դրա օրինակ, պայմանով որ նման ուղղումները որևէ պարագայում չեն փոխում լուծման ընթացքում ասվածի իմաստը կամ նշանակությունը: Պալատի նախագահի հրահանգներին հետևելով Քարտուղարը սահմանում է այս նպատակով տրված ժամկետը:

4. Ուղղումներ կատարելուց հետո սղագրական արձանագրությունը ստորագրում են Պալատի նախագահը և Քարտուղարը և այն հանդիսանում է Դատարանի պաշտոնական նյութ:

Գլուխ VII – Մեծ պալատի վարույթը

Կանոն 71¹ – Դատավարական դրույթների կիրառելիությունը

1. Բոլոր դրույթները, որոնցով կարգավորվում է վարույթը Պալատներում *mutatis mutandis* կիրառելի են Մեծ պալատի վարույթին:
2. Լսումներ անցկացնելուն առնչվող լիազորությունները, որոնք 54-րդ Կանոնի 5-րդ մասի և 59-րդ Կանոնի 3-րդ մասի համաձայն փոխանցվում են Պալատին, Մեծ պալատի վարույթի ընթացքում կարող է իրականացնել նաև Մեծ պալատի նախագահը:

Կանոն 72² – Ընդդատության զիջումը Մեծ պալատի օգտին

1. Եթե Պալատում քննվող գործը շոշափում է լուրջ խնդիր, որը վերաբերվում է Կոնվենցիայի կամ կից Արձանագրությունների մեկնաբանությանը՝ Պալատը կարող է զիջել ընդդատությունը հօգուտ Մեծ պալատի, եթե կողմերից ոչ մեկը սույն Կանոնի 4-րդ մասի հիմքով չի առարկելու այդ որոշման դեմ:
2. Եթե Պալատի առջև բերված գործում բարձագված հարցի լուծումը կարող է հակասել Դատարանի նախադեպային իրավունքին՝ Պալատը զիջում է ընդդատությունը հօգուտ Մեծ պալատի, եթե կողմերից ոչ մեկը սույն Կանոնի 4-րդ մասի հիմքով չի առարկելու այդ որոշման դեմ:
3. Ընդդատությունը զիջելու մասին որոշման դեպքում պարտադիր չէ ներկայացնել դրա պատճառները:
4. Քարտուղարը տեղեկացնում է կողմերին ընդդատությունը զիջելու Պալատի մտադրության մասին: Ծանուցման պահից կողմերն ունեն մեկամսյա ժամկետ Քարտուղարությանը պատշաճ հիմնավորված առարկություն ներկայացնելու համար: Պալատն անվավեր է համարում սույն պայմանները չբավարարող առարկությունը:

Կանոն 73 – Գործը Մեծ պալատին փոխանցելու մասին կողմի խնդրանքը

1. Կոնվենցիայի 43-րդ հոդվածի համաձայն Պալատի՝ վճիռ կայացնելու օրվանից հետո երեք ամսվա ընթացքում գործի ցանկացած կողմ բացառիկ դեպքերում կարող է գրավոր դիմել Քարտուղարությանը խնդրելով փոխանցել գործը Մեծ պալատ: Դիմումի մեջ Կողմը պետք է հստակ նշի Կոնվենցիայի կամ կից Արձանագրությունների մեկնաբանության կամ կիրառման վրա ազդեցություն ունեցող լուրջ խնդիրը, կամ ընդհանուր բնույթի լուրջ խնդիրը, որն իր կարծիքով հիմնավորում է գործի քննությունը Մեծ պալատում:
2. Մեծ պալատի հինգ դատավորներից կազմված հանձնախումբը, որը ձևավորվում է 24-րդ Կանոնի 5-րդ մասի համաձայն, դիմումը քննում է բացառապես գործի առկա նյութերի հիման վրա: Հանձնախումբն ընդունում է դիմումը միայն այն դեպքում, երբ գտնում է, որ գործը շոշափում է նման հարց կամ խնդիր: Դիմումը մերժելու պատճառները չեն ներկայացվում:
3. Եթե հանձնախումբն ընդունում է դիմումը՝ Մեծ պալատը գործով կայացնում է վճիռ:

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2013 թ-ի փետրվարի 6-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Գլուխ VIII – Վճիռներ

Կանոն 74¹ – Վճռի բովանդակությունը

1. Կոնվենցիայի 28-րդ, 42-րդ և 44-րդ հոդվածներում նշված վճիռը պարունակում է
 - (ա) նախագահի և այլ դատավորների անունները, ովքեր ընդգրկված են տվյալ Պալատի կամ Կոմիտեի կազմում, Քարտուղարի կամ Քարտուղարի տեղակալի անունը.
 - (բ) վճիռն ընդունելու և հրապարակելու ամսաթվերը.
 - (գ) կողմերի մասին տվյալներ.
 - (դ) կողմերի պաշտոնական Ներկայացուցիչների, փաստաբանների և խորհրդատուների անունները.
 - (ե) գործի քննության կարգը.
 - (զ) գործի փաստերը.
 - (է) կողմերի ամփոփ փաստարկները.
 - (ը) իրավունքի հարցի հիմնվորումների շարադրանքը.
 - (թ) եզրափակիչ դրույթներ.
 - (ժ) ծախսերի վերաբերյալ որոշումը, եթե կա նման որոշում.
 - (ժա) մեծամասնություն կազմող դատավորների անունները.
 - (ժբ) անհրաժեշտության դեպքում, նշում այն մասին, որ տեքստն է բնօրինակ:
2. Պալատի կամ Մեծ պալատի կազմում գործի քննությանը մասնակցած ցանկացած դատավոր իրավասու է կցել վճռին առանձին կարծիք, որը համընկնում է վճռի հետ կամ տարբերվում դրանից, կամ անհամաձայնության մասին պարզ հայտարարություն:

Կանոն 75² – Արդարացի բավարարման մասին որոշում

1. Երբ Պալատը կամ Կոմիտեն գտնում է, որ տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի կամ կից Արձանագրությունների խախտում, նույն վճռի մեջ այն որոշում է կայացնում Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածը կիրառելու մասին, եթե դիմումատուն՝ 60-րդ Կանոնով սահմանված կարգով ներկայացրել է հստակ պահանջ և պատրաստ է հարցի լուծումը: Եթե հարցի լուծումը պատրաստ չէ, Պալատը կամ Կոմիտեն ամբողջությամբ կամ մասամբ հետաձգում է հարցի քննությունը և նշանակում նոր վարույթ:
2. Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի կիրառման հարցով որոշում կայացնելու նպատակով Պալատի կամ Կոմիտեի կազմը հնարավորության սահմաններում ձևավորվում է այն դատավորներից, ովքեր մասնակցել են գործի ըստ էության քննությանը: Պալատը կամ Կոմիտեն սկզբնական կազմով ձևավորելու անհնարինության դեպքում Սեկցիայի նախագահը վիճակահանության միջոցով լրացնում է կազմը կամ ձևավորում Պալատը կամ Կոմիտեն:
3. Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի հիման վրա արդարացի բավարարում չնորհելու ընթացքում Պալատը կամ Կոմիտեն կարող է նախատեսել, որ վճարումը սահմանված ժամկետում չկատարելու դեպքում շնորհված գումարների վրա հաշվարկվեն տոկոսներ:
4. Երբ Դատարանը տեղեկացվում է, որ տուժող կողմը և պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմը եկել են համաձայնության, այն ստուգում է համաձայնության

1. Դատարանի՝ 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Դատարանի՝ 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին և 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

արդարացի բնույթ ունենալու փաստը և, եթե գտնում է, որ համաձայնությունն արդարացի է, 43-րդ Կանոնի 3-րդ մասի համաձայն գործը հանում է ցուցակից:

Կանոն 76¹ – Վճռի լեզուն

Բոլոր որոշումները տրամադրվում են անգլերեն կամ ֆրանսերեն, եթե Դատարանը չի որոշում տրամադրել որոշումը երկու պաշտոնական լեզուներով: Մեծ պալատի որոշումները տրամադրվում են երկու պաշտոնական լեզուներով և երկու լեզվական տարբերակներն ունեն հավասար իրավական ուժ:

Կանոն 77² – Վճռի ստորագրում, հրապարակում և ծանուցում

1. Վճիռները ստորագրում Մեծ պալատի կամ Կոմիտեի նախագահը և Քարտուղարը:
2. Պալատի նախագահը կամ, նրա հանձնարարությամբ, այլ դատավոր կարող է ընթերցել Պալատի կայացրած վճիռը դռնբաց նիստին: Կողմերի պաշտոնական ներկայացուցիչները Դատարանում և ներկայացուցիչները պատշաճ ժամանակին տեղեկացվում են լուսնների ամսաթվի մասին: Այլ դեպքերում և Կոմիտեների կայացրած վճիռների պարագայում սույն Կանոնի 3-րդ մասով նախատեսված ծանուցումը համարվում է վճռի հրապարակում:
3. Վճիռն ուղարկվում է Նախարարների կոմիտե: Քարտուղարը վճռի օրինակներն ուղարկում է կողմերին, Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին, երրորդ կողմերի, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատարին, և այլ ուղղակի շահագրգիռ անձնաց: Վճռի՝ պատշաճ ստորագրված բնօրինակը պահվում է Դատարանի արխիվում:

Կանոն 78 չեղարկված է

Կանոն 79 – Վճիռը մեկնաբանելու միջնորդություն

1. Վճիռը հարապարակելուն հաջորդող մեկ տարվա ընթացքում ցանկացած կողմ կարող է ներկայացնել վճիռը մեկնաբանելու միջնորդություն:
2. Միջնորդությունը մուտքագրվում է Քարտուղարություն: Միջնորդության մեջ հստակ նշվում են վճռի եզրափակիչ դրույթների կետը կամ կետերը որոնք պահանջում մեկնաբանություն:
3. Սկզբնական Պալատը սեփական նախաձեռնությամբ կարող է կայացնել միջնորդությունը մերժելու մասին որոշում այն հիմքով, որ չկան այն քննելու հիմնավոր պատճառներ: Պալատը սկզբնական կազմով ձևավորելու անհնարինության դեպքում Դատարանի նախագահը վիճակահանության միջոցով լրացնում կամ ձևավորում է Պալատը:
4. Եթե Պալատը չի մերժում միջնորդությունը, Քարտուղարն այդ մասին տեղեկացնում է մյուս կողմին կամ կողմերին և առաջարկում նրանց Պալատի նախագահի սահմանած ժամկետում ներկայացնել գրավոր դիտողություններ: Եթե Պալատը որոշում է կազմակերպել լուսններ՝ Պալատի նախագահը նշանակում է նաև լուսնների օրը: Պալատը լուծում է հարցը կայացնելով վճիռ:

Կանոն 80 – Վճիռը վերանայելու միջնորդություն

1. Ցանկացած կողմ՝ նոր ի հայտ եկած փաստական հանգամանքի դեպքում, որն իր բնույթով կարող էր որոշիչ ազդեցություն ունենալ և վճիռը կայացնելու պահին հայտնի չէր Դատարանին

1. Դատարանի՝ 2002 թ-ի հունիսի 17-ին, հուլիսի 8-ին և 2019 թ-ի նոյեմբերի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին, 2008 թ-ի դեկտեմբերի 1-ին և 2015 թ-ի հունիսի 1-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

և չէր կարող ողջամտորեն հայտնի լինել այդ կողմին, իրավասու է այդ փաստական հանգամանքն իրեն հայտնի դառնալու պահից վեց ամսվա ընթացքում դիմել Դատարանին այդ վճիռը վերանայելու միջնորդությամբ:

2. Միջնորդության մեջ նշվում է վճիռը, որի վերաբերյալ ներկայացվում է վերանայման խնդրանք, և տեղեկությունները, որոնք անհրաժեշտ են սույն Կանոնի 1-ին մասում նշված պայմանները բավարարելու փաստը հիմնավորելու համար: Դրան կից ներկայացվում են հիմնավորող բոլոր փաստաթղթերի պատճենները: Միջնորդությունը և հիմնավորող փաստաթղթերը ներկայացվում են Քարտուղարությանը:

3. Սկզբնական Պալատը սեփական նախաձեռնությամբ կարող է կայացնել միջնորդությունը մերժելու մասին որոշում այն հիմքով, որ չկան այն քննելու հիմնավոր պատճառներ: Պալատը սկզբնական կազմով ձևավորելու անհնարինության դեպքում Դատարանի նախագահը վիճակահանության միջոցով լրացնում կամ ձևավորում է Պալատը:

4. Եթե Պալատը չի մերժում միջնորդությունը, Քարտուղարն այդ մասին տեղեկացնում է մյուս կողմին կամ կողմերին և առաջարկում նրանց Պալատի նախագահի սահմանած ժամկետում ներկայացնել գրավոր դիտողություններ: Եթե Պալատը որոշում է կազմակերպել լսումներ՝ Պալատի նախագահը նշանակում է նաև լսումների օրը: Պալատը լուծում է հարցը կայացնելով վճիռ:

Կանոն 81 – Որոշումներում և վճիռներում տեղ գտած սխալների ուղղումը

Չսահմանափակելով վճիռները վերանայելու և գանգատների ցուցակում վերականգնելու մասին դրույթները, Դատարանը՝ սեփական նախաձեռնությամբ կամ կողմի միջնորդությամբ, որը ներկայացվել է որոշումը կամ վճիռը հրապարակելու օրվանից մեկ ամսվա ընթացքում, կարող է ուղղել վրիպակները, հաշվարկներում տեղ գտած սխալները կամ այլ ակնհայտ սխալները:

Գլուխ IX – Կոնվենցիայի 47, 48 և 49 հոդվածների հիման վրա տրվող խորհրդատվական կարծիք¹

Կանոն 82²

Նախարարների կոմիտեի միջնորդությամբ կազմակերպվող խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու վարույթներին Դատարանը, ի հավելումն Կոնվենցիայի 47-րդ, 48-րդ և 49-րդ հոդվածների դրույթների, կիրառում է հաջորդող դրույթները: Այն կիրառում է նաև սույն Կանոնակարգի այլ դրույթներ՝ այն չափով, որով գտնում է նպատակահարմար:

Կանոն 83³

Խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդությունը ներկայացվում է Քարտուղարին: Այն լիարժեք և հստակ շարադրում է այն հարցը, որի վերաբերյալ պահանջվում է խորհրդատվական կարծիք, ինչպես նաև

(ա) ամսաթիվը, երբ Նախարարների կոմիտեն կայացրել է Կոնվենցիայի 47-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված որոշումը.

(բ) անձի կամ անձանց անունը և հասցեն, ում Նախարարների կոմիտեն նշանակել է Դատարանին անհրաժեշտ բացատրություններ տալու համար:

Միջնորդությանը կցվում են բոլոր այն փաստաթղթերը, որոնք կարող են օգնել հարցի պարզաբանմանը:

Կանոն 84⁴

1. Միջնորդությունը ստանալուց հետո Քարտուղարը Դատարանի բոլոր անդամներին է փոխանցում դրա և բոլոր կից փաստաթղթերի պատճենները:

2. Քարտուղարը տեղեկացնում է Բարձր պայմավորվող կողմերին, որ նրանք կարող են ներկայացնել գրավոր դիտողություններ միջնորդության վերաբերյալ:

Կանոն 85⁵

1. Դատարանի նախագահը սահմանում է գրավոր դիտողություններ և այլ փաստաթղթեր ներկայացնելու ժամկետներ:

2. Գրավոր դիտողությունները և այլ փաստաթղթերը ներկայացվում են Քարտուղարին: Քարտուղարը դրանց պատճենները փոխանցում է Դատարանի բոլոր անդամներին, Նախարարների կոմիտեին և յուրաքանչյուր Բարձր պայմանավորվող կողմին:

Կանոն 86

Գրավոր վարույթն ավարտվելուց հետո Դատարանի նախագահը որոշում է արդյոք գրավոր դիտողություններ ներկայացրած Բարձր պայմանավորվող կողմերին պետք է տրվի հնարավորություն պարզաբանել դրանք այդ նպատակով կազմակերպված բանավոր լուսններին:

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին:
2. Դատարանի՝ 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
3. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
4. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
5. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Կանոն 87¹

1. Խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդությունը քննելու համար ձևավորվում է Մեծ պալատ:
2. Եթե Մեծ պալատը գտնում է, որ միջնորդությունը դուրս է Կոնվենցիայի 47-րդ հոդվածով սահմանված իր լիազորությունների շրջանակից՝ այդ մասին նշում է պատճառաբանված որոշման մեջ:

Կանոն 88²

1. Պատճառաբանված որոշումները և խորհրդատվական կարծիքներն ընդունվում են Մեծ պալատի անդամների ձայների մեծամասնությամբ: Դրանց մեջ նշվում է մեծամասնություն կազմող դատավորների թիվը:
- 1B. Պատճառաբանված որոշումները և խորհրդատվական կարծիքները տրվում են Դատարանի երկու պաշտոնական լեզուներով և երկու լեզվական տարբերակներն ունեն հավասար իրավական ուժ:
2. Ցանկության դեպքում ցանկացած դատավոր կարող է պատճառաբանված որոշմանը կամ խորհրդատվական կարծիքին կցել առանձին կարծիք, որը համընկնում է պատճառաբանված որոշման կամ խորհրդատվական կարծիքի հետ կամ տարբերվում դրանցից, կամ անհամաձայնության մասին պարզ հայտարարություն:

Կանոն 89³

Մեծ պալատի նախագահը կամ, նրա հանձնարարությամբ, այլ դատավոր կարող է երկու պաշտոնական լեզուներից մեկով ընթերցել պատճառաբանված որոշումը կամ խորհրդատվական կարծիքը դռնբաց նիստին, որի մասին նախնական ծանուցում է ուղարկվում Նախարարների կոմիտեին և յուրաքանչյուր Բարձր պայմանավորվող կողմին: Այլ դեպքերում 90-րդ Կանոնով սահմանված ծանուցումը համարվում է կարծիքի կամ պատճառաբանված որոշման հանձնում:

Կանոն 90⁴

Պատճառաբանված որոշումը կամ խորհրդատվական կարծիքը ստորագրում են Մեծ պալատի նախագահը և Քարտուղարը: Պատշաճ ստորագրված բնօրինակը պահվում է Դատարանի արխիվում: Քարտուղարը վավերացված օրինակներն ուղարկում է Նախարարների կոմիտեին, Բարձր պայմանավորվող կողմերին և Եվրոպայի խորհրդի Գլխավոր քարտուղարին:

1. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին և 2019 թ-ի նոյեմբերի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
3. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
4. Դատարանի՝ 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին և 2015 թ-ի հունիսի 1-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

Գլուխ X¹ – Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության հիման վրա տրվող խորհրդատվական կարծիք

Կանոն 91 - Ընդհանուր

Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության 10-րդ հոդվածի համաձայն Բարձր պայմանավորվող կողմերի լիազորած դատարանների և դատական մարմինների միջնորդությամբ կազմակերպվող խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու վարույթներին Դատարանը, ի հավելումն այդ Արձանագրության դրույթների, կիրառում է հաջորդող դրույթները: Այն կիրառում է նաև սույն Կանոնակարգի այլ դրույթներ՝ այն չափով, որով գտնում է նպատակահարմար:

Կանոն 92 – Խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդություն

1. Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության 1-ին հոդվածի համաձայն այդ Արձանագրության Բարձր պայմանավորվող կողմի դատարան կամ դատական մարմին կարող է խնդրել Դատարանին խորհրդատվական կարծիք տրամադրել Կոնվենցիայում և կից Արձանագրություններում սահմանված իրավունքների և ազատությունների մեկնաբանությանը կամ իրագործմանն առնչվող սկզբունքային հարցերի վերաբերյալ: Ցանկացած նման միջնորդություն ներկայացվում է Դատարանի Քարտուղարին:

2.1 Միջնորդությունը պետք է լինի հիմնավոր և պարունակի հետևյալ տեղեկությունները՝

(ա) ներպետական գործի առարկան և դրա իրավական և փաստական հանգամանքները.

(բ) համապատասխան ներպետական իրավական նորմերը.

(գ) Կոնվենցիայի հետ կապված համապատասխան խնդիրները, մասնավորապես վտանգված իրավունքները կամ ազատությունները.

(դ) եթե պահանջվում է, ներպետական վարույթում հարցի վերաբերյալ կողմերի ամփոփ փաստարկները.

(ե) եթե հնարավոր է և տեղին, միջնորդող դատարանի կամ դատական մարմնի տեսակետերը հարցի վերաբերյալ, այդ թվում՝ դատարանի կամ դատական մարմնի կողմից հարցի վերլուծությունը:

2.2. Միջնորդող դատարանը կամ դատական մարմինը ներկայացնում է քննվող գործի իրավական և փաստական հանգամանքների համար կարևորություն ունեցող լրացուցիչ փաստաթղթեր:

2.3. Միջնորդող դատարանը կամ դատական մարմինը ծանուցում է Քարտուղարին միջնորդությունը հետ կանչելու մասին: Նման ծանուցում ստանալու պահից Դատարանը դադարեցնում է վարույթը:

Կանոն 93 – Միջնորդության քննությունը հանձնախմբի կողմից

1.1 Խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդությունը քննում է Մեծ պալատի հինգ դատավորների հանձնախումբ: Հանձնախմբի կազմում են

(ա) Դատարանի նախագահը: Եթե Դատարանի նախագահը չի կարող մասնակցել նիստին, նրան փոխարինում է Դատարանի նախագահի տեղակալը՝ ավագության կարգով.

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին:

(բ) Ռոտացիայի կարգով նշանակված երկու Սեկցիաների նախագահներ: Եթե այս կարգով նշանակված Սեկցիաների նախագահները չեն կարող մասնակցել նիստին, նրանց փոխարինում են իրենց Սեկցիաների նախագահների տեղակալները:

(գ) մյուս Սեկցիաների կողմից հանձնախմբում վեց ամիս ժամկետով ընտրված դատավորներից ռոտացիայի կարգով նշանակված դատավոր:

(դ) այն Բարձր պայմանավորվող կողմի անունից ընտրված դատավորը, որին պատկանում է միջնորդող դատարանը կամ դատական մարմինը, կամ, հավուր պատշաճի, 29-րդ Կանոնի համաձայն նշանակված դատավոր:

(ե) մյուս Սեկցիաների կողմից հանձնախմբում վեց ամիս ժամկետով ընտրված դատավորներից ռոտացիայի կարգով նշանակված առնվազն երկու փոխարինող դատավոր:

1.2. Հանձնախմբի անդամ դատավորները շարունակում են մասնակցել խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդության քննությանը, եթե հանձնախմբում իրենց նշանակման ժամկետի ավարտին վերջնական որոշում չի կայացվել:

2. Խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդությունների քննությունը 41-րդ Կանոնի համաձայն իրականացվում է առաջնահերթության կարգով:

3. Մեծ պալատի հանձնախումբն ընդունում է միջնորդությունը, եթե գտնում է, որ այն բավարարում է Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության 1-ին հոդվածի պահանջները:

4. Հանձնախումբը պետք է ներկայացնի միջնորդությունը մերժելու պատճառները:

5. Միջնորդող դատարանը կամ դատական մարմինը և Բարձր պայմանավորվող կողմը, որին այն պատկանում է, ծանուցվում են միջնորդությունն ընդունելու կամ մերժելու հանձնախմբի որոշման մասին:

Կանոն 94¹ – Հանձնախմբի կողմից միջնորդությունն ընդունելուն հաջորդող վարույթը

1. Եթե հանձնախումբը 93-րդ Կանոնի համաձայն ընդունում է խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու միջնորդությունը՝ այն քննելու և խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու համար 24-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (ը) կետի համաձայն ձևավորվում է Մեծ պալատ:

2. Մեծ պալատի նախագահը կարող է առաջարկել միջնորդող դատարանին կամ դատական մարմնին ներկայացնել լրացուցիչ տեղեկություններ, որը վերջինս անհրաժեշտ է համարում միջնորդության շրջանակը կամ միջնորդության մեջ բարձացված հարցի վերաբերյալ սեփական տեսակետերը հստակեցնելու համար:

3. Մեծ պալատի նախագահը կարող է առաջարկել ներպետական վարույթի կողմերին ներկայացնել գրավոր փաստարկներ և, հավուր պատշաճի, մասնակցել բանավոր լուսմներին:

4. Գրավոր դիտողությունները կամ այլ փաստաթղթերը ներկայացվում են Քարտուղարին՝ Մեծ պալատի նախագահի սահմանած ժամկետներում:

5. Փաստաթղթերի օրինակները, որոնք ներկայացվել են 44-րդ Կանոնի պահանջների համաձայն, փոխանցվում են միջնորդող դատարանին կամ դատական մարմնին, որին հնարավորություն է տրվում ներկայացնել իր դիտողությունները դրանց վերաբերյալ:

6. Գրավոր վարույթն ավարտվելուց հետո Մեծ պալատի նախագահը որոշում է բանավոր լուսմներ կազմակերպելու անհրաժեշտությունը:

¹ Դատարանի՝ 2019 թ-ի նոյեմբերի 4-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

7. Խորհրդատվական կարծիքներն ընդունվում են Մեծ պալատի անդամների ձայների մեծամասնությամբ: Դրանց մեջ նշվում է մեծամասնություն կազմող դատավորների թիվը:

7B. Խորհրդատվական կարծիքները տրվում են Դատարանի երկու պաշտոնական լեզուներով և երկու լեզվական տարբերակներն ունեն հավասար իրավական ուժ:

8. Ցանկության դեպքում ցանկացած դատավոր կարող է խորհրդատվական կարծիքին կցել առանձին կարծիք, որը համընկնում է խորհրդատվական կարծիքի հետ կամ տարբերվում դրանցից, կամ անհամաձայնության մասին պարզ հայտարարություն:

9. Խորհրդատվական կարծիքը ստորագրում են Մեծ պալատի նախագահը և Քարտուղարը: Պատշաճ ստորագրված բնօրինակը պահվում է Դատարանի արխիվում: Քարտուղարը վավերացված օրինակներն ուղարկում է միջնորդող դատարանին կամ դատական մարմնին և Բարձր պայմանավորվող կողմին, որին պատկանում է այդ դատարանը կամ դատական մարմինը:

10. Ցանկացած երրորդ կողմ, որը Կոնվենցիայի 16-րդ Արձանագրության 3-րդ հոդվածի և Դատարանի Կանոնակարգի 44-րդ Կանոնի համաձայն մասնակցել է վարույթին նույնպես ստանում է Խորհրդատվական կարծիքի օրինակ:

Կանոն 95 – Խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու վարույթի և իրավաբանական օգնության ծախսերը

1. Եթե Մեծ պալատի նախագահն առաջարկում է ներպետական վարույթի կողմին 44-րդ Կանոնի 3-րդ մասի և 94-րդ Կանոնի 3-րդ մասի համաձայն որպես երրորդ կողմ մասնակցել խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու վարույթին՝ Դատարանը չի որոշում այդ կողմի ծախսերի փոխհատուցման հարցը, որը կարգավորվում է այն Բարձր պայմանավորվող կողմի օրենսդրության և պրակտիկայի համաձայն, որին պատկանում է միջնորդող դատարանը կամ դատական մարմինը:

2. Գլուխ XII դրույթները կիրառվում են *mutatis mutandis*, եթե 44-րդ Կանոնի 3-րդ մասի և 94-րդ Կանոնի 3-րդ մասի համաձայն Մեծ պալատի նախագահն առաջարկել է ներպետական վարույթի կողմին որպես երրորդ կողմ մասնակցել խորհրդատվական կարծիք տրամադրելու վարույթին, իսկ այդ կողմը չունի առաջացած ծախսերն ամբողջությամբ կամ մասամբ ֆինանսավորելու բավարար միջոցներ:

Գլուխ XI¹ – Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 3-րդ, 4-րդ և 5-րդ մասերով նախատեսված վարույթ

Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 3-րդ մասով նախատեսված վարույթ

Կանոն 96

(նախկին Կանոն 91)

Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն մեկնաբանության ցանկացած միջնորդություն ներկայացվում է Քարտուղարին: Այն լիարժեք և հստակ շարադրում է այն մեկնաբանության հարցի բնույթը և աղբյուրը, որը խոչընդոտել է միջնորդության մեջ նշված վճռի կատարումը, և դրան կից ներկայացվում են

(ա) տեղեկատվություն Նախարարների կոմիտեում այդ վճռի կատարման վարույթի մասին, եթե վարույթ եղել է.

(բ) Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 3-րդ մասում նշված որոշման օրինակ.

(գ) անձի կամ անձանց անունը և հասցեն, ում Նախարարների կոմիտեն նշանակել է Դատարանին անհրաժեշտ բացատրություններ տալու համար:

Կանոն 97

(նախկին Կանոն 92)

1. Միջնորդությունը քննում է Մեծ պալատը, Պալատը կամ Կոմիտեն, որը կայացրել է համապատասխան վճիռը:

2. Մեծ պալատը, Պալատը կամ Կոմիտեն սկզբնական կազմով ձևավորելու անհնարինության դեպքում Դատարանի նախագահը վիճակահանության միջոցով լրացնում կամ ձևավորում է այն:

Կանոն 98

(նախկին Կանոն 93)

Դատարանի վճիռը Նախարարների կոմիտեի կողմից իրեն փոխանցված մեկնաբանության հարցի վերաբերյալ վերջնական է: Դատավորները չեն կարող արտահայտել հատուկ կարծիք: Վճռի օրինակները փոխանցվում են Նախարարների կոմիտեին և շահագրգիռ կողմերին, ինչպես նաև ցանկացած երրորդ կողմի, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատարին:

Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասով նախատեսված վարույթ

Կանոն 99

(նախկին Կանոն 94)

Վարույթի ընթացքում, որն առնչվում է Դատարանի քննությանը փոխանցված այն հարցին, թե արդյոք Բարձր պայմանավորվող կողմը խախտել է Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված իր պարտավորությունը Դատարանը, ի հավելումն Կոնվենցիայի 31-րդ հոդվածի

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2007 թ-ի մայիսի 14-ին:

(բ) կետով և 46-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերով նախատեսված դրույթների, կիրառում է հաջորդող դրույթները: Այն կիրառում է նաև սույն Կանոնակարգի այլ դրույթներ՝ այն չափով, որով գտնում է նպատակահարմար:

Կանոն 100

(նախկին Կանոն 95)

Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 4-րդ մասի հիման վրա պատրաստված ցանկացած միջնորդություն պետք է լինի հիմնավոր և ներկայացվի Քարտուղարին: Դրան կից ներկայացվում են

(ա) համապատասխան վճիռը.

(բ) տեղեկատվություն Նախարարների կոմիտեում այդ վճռի կատարման վարույթի մասին, ներառյալ, եթե եղել են, շահագրգիռ կողմերի գրավոր դիրքորոշումները և վարույթի ընթացքում ներկայացված փաստաթղթերը.

(գ) պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին կամ կողմերին ուղարկված պաշտոնական ծանուցումների Կոնվենցիայի 46-րդ հոդվածի 4-րդ մասում նշված որոշման պատճենները.

(դ) անձի կամ անձանց անունը և հասցեն, ում Նախարարների կոմիտեն նշանակել է Դատարանին անհրաժեշտ բացատրություններ տալու համար.

(ե) բոլոր այն փաստաթղթերի պատճենները, որոնք կարող են օգնել հարցի պարզաբանմանը:

Կանոն 101

(նախկին Կանոն 96)

Դատարանին փոխանցված հարցը քննելու նպատակով 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի (է) կետի համաձայն ձևավորվում է Մեծ պալատ:

Կանոն 102

(նախկին Կանոն 97)

Մեծ պալատի նախագահը տեղեկացնում է Նախարարների կոմիտեին և շահագրգիռ կողմերին, որ փոխանցված հարցի վերաբերյալ կարող են ներկայացնել գրավոր դիտողություններ:

Կանոն 103

(նախկին Կանոն 98)

1. Մեծ պալատի նախագահը կարող է սահմանել գրավոր դիտողություններ և այլ փաստաթղթեր ներկայացնելու ժամկետները:

2. Մեծ պալատը կարող է կայացնել լուսմներ կազմակերպելու որոշում:

Կանոն 104

(նախկին Կանոն 99)

Մեծ պալատը լուծում է հարցը՝ կայացնելով վճիռ: Վճռի օրինակները փոխանցվում են Նախարարների կոմիտեին և շահագրգիռ կողմերին, ինչպես նաև ցանկացած երրորդ կողմի, այդ թվում՝ Եվրոպայի խորհրդի Մարդու իրավունքների հանձնակատարին:

Գլուխ XIA¹ – Վճիռների, որոշումների և խորհրդատվական կարծիքների հրապարակում

Կանոն 104A – Հրապարակում Դատարանի նախադեպային իրավունքի տվյալների շտեմարանում

104A. Քարտուղարի պատասխանատվության ներքո բոլոր վճիռները, որոշումները և խորհրդատվական կարծիքները հրապարակվում են Դատարանի նախադեպային իրավունքի «HUDOC» տվյալների շտեմարանում: Այս Կանոնը չի կիրառվում 52A Կանոնի 1-ին մասում նախատեսված միանձնյա դատավորի կայացրած որոշումներին, 54-րդ Կանոնի 3-րդ և 4-րդ մասերում նախատեսված որոշումներին, որոնք կայացրել են որպես միանձնյա դատավոր գործող Սեկցիայի նախագահը կամ Սեկցիայի նախագահի տեղակալը և հակիրճ 52A Կանոնի 2-րդ մասում նախատեսված ամփոփ հիմնավորումով կոմիտեի որոշումներին: Դատարանը պարբերաբար հանրությանը հասանելի է դարձնում ընդհանուր տեղեկատվություն այս որոշումների վերաբերյալ:

Կանոն 104B – Առանցքային գործեր

Ի հավելումն, Քարտուղարը պատշաճ կերպով ուշադրություն է հրավիրում այն վճիռներին, որոշումներին և խորհրդատվական կարծիքներին, որոնք Բյուրոն ընտրել է որպես առանցքային գործեր:

¹ Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2019 թ-ի նոյեմբերի 4-ին:

Գլուխ XII – Իրավաբանական օգնություն

Կանոն 105

(նախկին Կանոն 100)

1. Պալատի նախագահը՝ Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի համաձայն գանգատ ներկայացրած դիմումատուի միջնորդությամբ կամ սեփական նախաձեռնությամբ, կարող է գործը ներկայացնելու համար անվճար իրավաբանական օգնություն տրամադրել դիմումատուին պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմի՝ 54-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետի համաձայն գրավոր առարկություններն այդ գանգատի վերաբերյալ ստանալու կամ դրանք ներկայացնելու ժամկետը սպառվելու պահից:

2. Եթե դիմումատուին տրամադրվել է գործը Պալատում ներկայացնելու համար անվճար իրավաբանական օգնություն, հաշվի առնելով 110-րդ Կանոնի պայմաններն այդ օգնությունն ուժի մեջ է մնում գործը Մեծ պալատում ներկայացնելու ընթացքում:

Կանոն 106

(նախկին Կանոն 101)

Իրավաբանական օգնություն տրամադրվում է միայն այն դեպքերում, երբ Պալատի նախագահը համոզված է

(ա) որ այն անհրաժեշտ է Պալատում գործի պատշաճ քննության համար.

(բ) որ դիմումատուն չունի համապատասխան ծախսերն ամբողջությամբ կամ մասամբ ֆինանսավորելու բավարար միջոցներ:

Կանոն 107

(նախկին Կանոն 102)

1. Պարզելու համար արդյոք դիմումատուներն ունեն համապատասխան ծախսերն ամբողջությամբ կամ մասամբ ֆինանսավորելու բավարար միջոցներ, նրանցից պահանջվում է լրացնել հայտարարագրի ձև, որտեղ նշվում է նրանց եկամուտը, ակտիվները և խնամքի տակ գտնվողների նկատմամբ ֆինանսական պարտավորությունները կամ այլ ֆինանսական պարտավորությունները: Հայտարարագիրը վավերացնում է համապատասխան ներպետական մարմինը կամ մարմինները:

2. Պալատի նախագահը կարող է առաջարկել շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմին ներկայացնել գրավոր դիտողություններ:

3. Սույն Կանոնի 1-ին մասում նշված տեղեկությունները ստանալուց հետո Պալատի նախագահը որոշում է իրավաբանական օգնություն տրամադրելու հարցը: Զարտուղարը համապատասխան որոշման մասին տեղեկացնում է կողմերին:

Կանոն 108

(նախկին Կանոն 103)

1. 36-րդ Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն նշանակված փաստաբանները կամ այլ անձինք ստանում են վարձատրություն: Համապատասխան դեպքերում վարձատրություն կարող է ստանալ մեկից ավելի նման ներկայացուցիչ:

2. Իրավաբանական օգնություն կարող է տրամադրվել ոչ միայն ներկայացուցիչների վարձատրությունը, այլև դիմումատուի կամ նշանակված ներկայացուցչի ճամփորդական և կեցության, ինչպես նաև այլ անհրաժեշտ ծախսերը ֆինանսավորելու համար:

Կանոն 109

(նախկին Կանոն 104)

Իրավաբանական օգնություն տրամադրելու որոշում կայացնելուց հետո Քարտուղարն ամրագրում է

(ա) վարձատրության չափը, որը ենթակա է վճարման իրավաբանական օգնության համար գործող դրույքաչափերով.

(բ) վճարման ենթակա ծախսերի չափը:

Կանոն 110

(նախկին Կանոն 105)

Պալատի նախագահը կարող է բեկանել կամ փոփոխել անվճար իրավաբանական օգնություն տրամադրելու որոշումը, եթե գտնում է, որ 106-րդ Կանոնում նշված պայմաններն այլևս չեն պահպանվում:

Բաժին III – Անցումային Կանոններ

Կանոն 111 – Դատարանի և Հանձնաժողովի հարաբերությունները (նախկին Կանոն 106)

1. Դատարանը՝ Կոնվենցիայի 11-րդ Արձանագրության 5-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ մասերի հիման վրա իրեն ներկայացված գործերով կարող է առաջարկել Հանձնաժողովին Դատարանում գործի քննությանը մասնակցելու նպատակով պատվիրակել իր անդամներից մեկին կամ մի քանիսին:
2. Դատարանը՝ սույն Կանոնի 1-ին մասում նշված գործերով հաշվի է առնում Հանձնաժողովի զեկույցը, որն ընդունվել է Կոնվենցիայի նախկին 31-րդ հոդվածի համաձայն:
3. Նշված զեկույցը Քարտուղարի միջոցով բաց է դառնում հանրության համար՝ Դատարան գործը հանձնելուց հետո հնարավոր կարճ ժամկետում, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում:
4. Հանձնաժողովի գործերի նյութերի մնացած մասը, այդ թվում՝ բոլոր դիրքորոշումները, որոնք Դատարանին են տրամադրվել Կոնվենցիայի 11-րդ Արձանագրության 5-րդ հոդվածի 2-ից և 5-րդ մասերի հիման վրա բերված գործերով, մնում են գաղտնի, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում:
5. Այն գործերով, որոնցով Հանձնաժողովը ստացել է ապացույցներ, բայց հնարավորություն չի ունեցել Կոնվենցիայի նախկին 31-րդ հոդվածի համաձայն հաստատել զեկույց՝ Դատարանը հաշվի է առնում սղագրական արձանագրությունները, փաստաթղթավորումը և Հանձնաժողովի պատվիրակությունների եզրակացությունները, որոնք բխում են քննության արդյունքներից:

Կանոն 112 – Պալատի և Մեծ պալատի վարույթները (նախկին Կանոն 107)

1. Կոնվենցիայի 11-րդ Արձանագրության 5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի հիման վրա Դատարանին փոխանցված գործերով Մեծ պալատի հանձնախումբը, որը ձևավորվել է 24-րդ Կանոնի 5-րդ մասի համաձայն, բացառապես գործի առկա նյութերից ելնելով պարզում է արդյոք գործը ենթակա է քննության Պալատում կամ Մեծ պալատում:
2. Եթե գործը քննում է Պալատը, դրա կայացրած վճիռը՝ 11-րդ Արձանագրության 5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի համաձայն վերջնական է և 73-րդ Կանոնը կիրառելի չէ:
3. Կոնվենցիայի 11-րդ Արձանագրության 5-րդ հոդվածի 5-րդ մասի հիման վրա Դատարանին փոխանցված գործերը Դատարանի նախագահը մակագրում է Մեծ պալատին:
4. Կոնվենցիայի 11-րդ Արձանագրության 5-րդ հոդվածի 5-րդ մասի հիման վրա Մեծ պալատին փոխանցված յուրաքանչյուր գործի դեպքում Մեծ պալատը համալրվում է 24-րդ Կանոնի 3-րդ մասում¹ նշված խմբերից մեկից ռոտացիայի կարգով նշանակված դատավորներով՝ ընդ որում գործերը խմբերի միջև բաշխվում են հերթականությամբ:

1. Դատարանի՝ 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

**Կանոն 113 – Իրավաբանական օգնության տրամադրում
(նախկին Կանոն 108)**

Հաշվի առնելով 101-րդ Կանոնի դրույթները, Հանձնաժողովում կամ նախկին դատարանում իրականացվող վարույթի շրջանակում դիմումատուին տրամադրված անվճար իրավաբանական օգնությունը շարունակում է ուժի մեջ մնալ նրան՝ Կոնվենցիայի 11-րդ Արձանագրության 5-րդ հոդվածի 2-ից և 5-րդ մասերի հիման վրա Դատարանին փոխանցված գործերի քննության ընթացքում Դատարանում ներկայացնելու նպատակով:

**Կանոն 114 – Վճիռը վերանայելու միջնորդություն
(նախկին Կանոն 109)**

1. Եթե կողմը միջնորդում է վերանայել նախկին Դատարանի կայացրած վճիռը, Դատարանի նախագահը, ելնելով հանգամանքներից, 51-րդ կամ 52-րդ Կանոնում սահմանված պայմանների համաձայն մակագրում է միջնորդությունը Սեկցիաներից մեկին:

2. Համապատասխան Սեկցիայի նախագահը, չնայած 80-րդ Կանոնի 3-րդ մասի դրույթներին, միջնորդությունը քննելու նպատակով ձևավորում է նոր Պալատ:

3. Ձևավորվող Պալատում որպես *ex officio* անդամներ ընդգրկվում են

(ա) Սեկցիայի նախագահը.

և, անկախ համապատասխան Սեկցիայի անդամ լինելու հանգամանքից,

(բ) շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմի անունից ընտրված դատավորը կամ, եթե նա չի կարող մասնակցել քննությանը, 29-րդ Կանոնի համաձայն նշանակված որևէ դատավոր.

(գ) Դատարանի որևէ դատավոր, ով եղել է նախկին Դատարանում վճիռ կայացրած սկզբնական Պալատի անդամ:

4. (ա) Պալատի մյուս անդամներին՝ համապատասխան Սեկցիայի անդամներից վիճակահանության միջոցով նշանակում է Սեկցիայի նախագահը:

(բ) Սեկցիայի անդամները, ովքեր այս եղանակով չեն նշանակվել, մասնակցում են գործի քննությանը որպես փոխարինող դատավորներ:

Բաժին IV – Եզրափակիչ դրույթներ

Կանոն 115 – Կանոնի կասեցում (նախկին Կանոն 110)

Դատարանի աշխատանքի ներքին կարգին առնչվող Կանոնը կարող է կասեցվել առանց ծառայման ներկայացված միջնորդության հիման վրա, պայմանով որ համապատասխան Պալատը միաձայն է կայացնում այդ որոշումը: Այս դեպքում Կանոնի կասեցումը սահմանափակվում է այն կոնկրետ նպատակով, որի համար այն առաջարկվել է:

Կանոն 116 – Կանոնի փոփոխություն (նախկին Կանոն 111)

1. Կանոնում փոփոխություններ կարող են կատարվել ծանուցումից հետո ներկայացված միջնորդության հիման վրա, եթե Դատարանի հաջորդ լիազույսար նիստին դրա օգտին է քվեարկում Դատարանի բոլոր անդամների մեծամասնությունը: Նման միջնորդության մասին գրավոր ծանուցումը Քարտուղարին է փոխանցվում առնվազն մեկ ամիս նախքան այն նիստը, որին քննարկվելու է միջնորդությունը: Միջնորդության մասին ծանուցումը ստանալուց հետո Քարտուղարն առաջին իսկ հնարավորության դեպքում տեղեկացնում է Դատարանի բոլոր անդամներին:

2. Կանոնակարգում փոփոխություն կատարելու Դատարանի ցանկացած առաջարկի մասին, որը անմիջականորեն առնչվում է գործերի քննության կարգին, Քարտուղարը տեղեկացնում է Բարձր պայմանավորվող կողմերին և առաջարկում նրանց ներկայացնել գրավոր դիտողություններ այդ առաջարկությունների վերաբերյալ: Քարտուղարը գրավոր դիտողություններ ներկայացնելու առաջարկ է անում նաև Դատարանի առջև դիմումատուներին ներկայացնելու փորձ ունեցող կազմակերպություններին և փաստաբանների համապատասխան միավորումներին:

**Կանոն 117 – Կանոնակարգի ուժի մեջ մտնելը
(նախկին Կանոն 112¹)**

Սույն Կանոնագարգն ուժի մեջ է մտնում 1998 թվականի նոյեմբերի 1-ին:

1. 2000 թ-ի դեկտեմբերի 8-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել անմիջապես: 2002 թ-ի հունիսի 17-ին և հուլիսի 8-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2002 թ-ի հոկտեմբերի 1-ին: 2003 թ-ի հուլիսի 7-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2003-թ-ի նոյեմբերի 1-ին: 2004 թ-ի դեկտեմբերի 13-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2005 թ-ի մարտի 1-ին: 2005 թ-ի հուլիսի 4-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2005 թ-ի հոկտեմբերի 3-ին: 2005 թ-ի նոյեմբերի 7-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2005 թ-ի դեկտեմբերի 1-ին: 2006 թ-ի մայիսի 29-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2006 թ-ի հուլիսի 1-ին: 2007 թ-ի մայիսի 14-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2007 թ-ի հուլիսի 1-ին: 2007 թ-ի դեկտեմբերի 11-ին, 2008 թ-ի սեպտեմբերի 22-ին և դեկտեմբերի 1-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2009 թ-ի հունվարի 1-ին: 2009 թ-ի հունիսի 29-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2009 թ-ի հուլիսի 1-ին: Կոնվենցիայի 14-րդ Արձանագրության փոփոխությունները, որոնք ընդունվել են 2006 թ-ի նոյեմբերի 13-ին և 2007 թ-ի մայիսի 14-ին, ուժի մեջ են մտել 2010 թ-ի հունիսի 1-ին: 2011 թ-ի փետրվարի 21-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2011 թ-ի ապրիլի 1-ին: 2012 թ-ի հունվարի 16-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2012 թ-ի փետրվարի 1-ին: 2012 թ-ի փետրվարի 20-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2012 թ-ի մայիսի 1-ին: 2012 թ-ի ապրիլի 2-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2012 թ-ի սեպտեմբերի 1-ին: 2013 թ-ի հունվարի 14-ին և փետրվարի 6-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2013 թ-ի մայիսի 1-ին: 2013 թ-ի մայիսի 6-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2013 թ-ի հուլիսի 1-ին և 2014 թ-ի հունվարի 1-ին: 2014 թ-ի ապրիլի 14-ին և հունիսի 23-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2014 թ-ի հուլիսի 1-ին: 2015 թ-ի հունիսի 1-ին ընդունված որոշ փոփոխություններ ուժի մեջ են մտել անմիջապես: 47-րդ Կանոնի փոփոխությունները, որոնք ընդունվել են 2015 թ-ի հունիսի 1-ին և հոկտեմբերի 5-ին, ուժի մեջ են մտել 2016 թ-ի հունվարի 1-ին: 8-րդ Կանոնի փոփոխությունները, որոնք ընդունվել են 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին ուժի մեջ են մտել նույն օրը: 2016 թ-ի նոյեմբերի 14-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել նույն օրը: 29-րդ Կանոնի փոփոխությունները, որոնք ընդունվել են 2018 թ-ի ապրիլի 16-ին ուժի մեջ են մտել նույն օրը: 2016 թ-ի սեպտեմբերի 19-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2018 թ-ի օգոստոսի 1-ին: 29-րդ Կանոնի 1-ին մասի փոփոխությունները, որոնք ընդունվել են 2019 թ-ի հունիսի 3-ին ուժի մեջ են մտել նույն օրը: 27A և 52A Կանոնների փոփոխությունները, որոնք ընդունվել են 2019 թ-ի սեպտեմբերի 9-ին ուժի մեջ են մտել նույն օրը: 2019 թ-ի նոյեմբերի 4-ին ընդունված փոփոխություններն ուժի մեջ են մտել 2020 թ-ի հունվարի 1-ին:

Կանոնակարգի հավելված¹ (քննչական գործողությունների վերաբերյալ)

Կանոն A1 – Քննչական գործողություններ

1. Կողմի միջնորդությամբ կամ սեփական նախաձեռնությամբ, Պալատն իրավասու է նախաձեռնել ցանկացած քննչական գործողություն, որն, իր կարծիքով, կարող է պարզաբանել գործի փաստական հանգամանքները: Պալատը, *inter alia*, կարող է առաջարկել կողմերին ներկայացնել փաստաթղթային ապացույցներ և որպես վկա, կամ փորձագետ, կամ այլ կարգավիճակով լսել ցանկացած անձի, ում վկայությունը կամ ցուցմունքները հավանական է օգնեն Դատարանին իրականացնել իր խնդիրները:
2. Դատարանը՝ իր կարծիքով գործի համար կարևորություն ունեցող ցանկացած հարցի վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու կամ գրավոր զեկույց պատրաստելու խնդրանքով կարող է դիմել իր նախընտրած որևէ անձի կամ հաստատության:
3. Գործն ընդունելի ճանաչելուց հետո կամ, բացառության կարգով, մինչև ընդունելիության մասին որոշում կայացնելը՝ Պալատը կարող է իր անդամներից մեկին կամ մի քանիսին, կամ Դատարանի այլ դատավորների նշանակել իր պատվիրակը կամ պատվիրակները, ում նպատակն է ստուգել հանգամանքները, տեղում անցկացնել քննություն կամ այլ միջոցներով ստանալ ապացույցներ: Պալատն իրավասու է նաև հանձնարարել իր նախընտրած ցանկացած անձի կամ կազմակերպության աջակցել տվյալ պատվիրակությանն այնպիսի եղանակով, որը իր հայեցողությամբ նպատակահարմար է գտնում:
4. Սույն գլխի դրույթները, որոնք առնչվում են պատվիրակության կողմից քննչական գործողությունների իրականացմանը, *mutatis mutandis*, կիրառվում են Պալատի իրականացրած ցանկացած նման վարույթի:
5. Պալատի կամ դրա պատվիրակության քննչական գործողությունների մաս կազմող վարույթները դռնփակ են, եթե Պալատի նախագահը կամ պատվիրակության ղեկավարը չեն կայացնում այլ որոշում:
6. Պալատի նախագահը, եթե նպատակահարմար է գտնում, կարող է հրավիրել կամ թույլատրել որևէ երրորդ կողմի մասնակցել քննչական գործողության: Նախագահը սահմանում է մասնակցության պայմանները և սահմանափակել այդ մասնակցությունը, եթե այդ պայմանները չեն պահպանվում:

Կանոն A2 – Քննչական գործողությունների մասով կողմերի պարտականությունները

1. Դիմումատուն և շահագրգիռ ցանկացած Բարձր պայմանավորվող կողմ, ըստ անհրաժեշտության, օգնում են Դատարանին քննչական բոլոր գործողությունների իրականացման հարցում:
2. Բարձր պայմանավորվող կողմը, որի տարածքում պատվիրակությունն իրականացնում է վարույթ, վերջինիս համար ստեղծում է պատշաճ վարույթ իրականացնելու անհրաժեշտ պայմաններ և համագործակցում պատվիրակության հետ: Դա ընդգրկում է տվյալ կողմի տարածքում տեղաշարժվելու հնարավոր լիակատար ազատություն և անվտանգության համարժեք միջոցների ապահովում պատվիրակության, դիմումատուի և բոլոր վկաների, փորձագետների և այլ անձանց համար, ում կարող է լսել պատվիրակությունը: Շահագրգիռ Բարձր պայմանավորվող կողմը պարտավոր է ձեռնարկել քայլեր, որոնք կերաշխավորեն, որ

1. Ավելացվել է Դատարանի կողմից 2003 թ-ի հունիսի 7-ին:

պատվիրակությանն ապացույցներ ներկայացնելու կամ օգնություն տրամադրելու համար որևէ անձ կամ կազմակերպություն չի կրի բացասական հետևանքներ:

Կանոն A3 – Պատվիրակության առջև չներկայանալը

Եթե որևէ կողմ կամ այլ անձ չի ներկայանում կամ հրաժարվում է ներկայանալ լսմանը, պատվիրակությունն իրավասու է շարունակել գործի քննությունը, եթե համոզված է, որ այդ ընթացքը չի հակասում արադարադատության պատշաճ իրականացմանը:

Կանոն A4 – Պատվիրակության կողմից վարույթի իրականացում

1. Պատվիրակներն իրականացնում են լիազորություններ, որոնցով Կոնվենցիայի կամ սույն Կանոնագրի համաձայն օժտված է Պալատը, և իրենց վարույթում գտնվող գործերի հսկողություն:
2. Պատվիրակության ղեկավարի որոշմամբ՝ նախքան պատվիրակության կողմից գործի քննությունը, կողմերի կամ դրանց ներկայացուցիչների հետ կարող է կազմակերպվել նախապատրաստական նիստ:

Կանոն A5 – Վկաների, փորձագետների և այլ անձանց կանչելը պատվիրակության իրականացրած վարույթին

1. Քարտուղարը կանչում է վկաների, փորձագետների և այլ անձանց, ում պետք լսի պատվիրակությունը:
2. Ծանուցագրի մեջ նշվում է
 - (ա) գործը, որի հետ կապված տրվել է ծանուցագիրը.
 - (բ) Պալատի կամ Պալատի նախագահի հրահանգով իրականացվող քննության, փորձագիտական եզրակացության կամ քննչական այլ գործողության առարկան.
 - (գ) կանչված անձին վճարման ենթակա գումարները վճարելու կարգը:
3. Կողմերը, հնարավորության սահմաններում, տրամադրում են բավարար տեղեկատվություն կանչվելու ենթակա վկաների, փորձագետների կամ այլ անձանց ինքնությունը և հասցեները պարզելու համար:
4. 37-րդ Կանոնի 2-րդ մասին համաձայն, Բարձր պայմանավորվող կողմը, որի տարածքում բնակվում է վկան, պատասխանատու է Պալատի ուղարկած ծանուցագրերը նրան հանձնելու համար: Եթե ծանուցագիրը հնարավոր չէ հանձնել, Բարձր պայմանավորվող կողմը գրավոր տեղեկացնում է պատճառների մասին: Բարձր պայմանավորվող կողմը ձեռնարկում է բոլոր ողջամիտ քայլերն իր իրավազորության կամ հսկողության տակ գտնվող՝ ծանոթագիր ստացած անձանց ներկայությունն ապահովելու համար:
5. Պատվիրակության ղեկավարը կարող է հրավիրել վկաներին, փորձագետներին և այլ անձանց ներկա գտնվել պատվիրակության կողմից տեղում իրականացվող քննությանը: Բարձր պայմանավորվող կողմը, ում տարածքում իրականացվում է այդ քննությունը, ձեռնարկում է բոլոր ողջամիտ քայլերը ներկայությունն ապահովելու համար, եթե ստանում է նման խնդրանք:
6. Եթե որևէ վկա, փորձագետ կամ այլ անձ կանչվում է Բարձր պայմանավորվող կողմի միջնորդությամբ կամ անունից, նրա ներկայանալու ծախսերը կրում է այդ կողմը, եթե Պալատը չի կայացնում այլ որոշում: Եթե նման անձը գտնվում է Բարձր պայմանավորվող կողմի ազատագրկման վայրում՝ այդ կողմի տարածքում պատվիրակության կողմից տեղում իրականացվող քննությանը նրա ներկայությունն ապահովելու ծախսերը կրում է տվյալ Բարձր պայմանավորվող կողմը, եթե Պալատը չի կայացնում այլ որոշում: Մյուս բոլոր դեպքերում Պալատը որոշում է արդյոք ծախսերը կրում է Եվրոպայի խորհուրդը, դիմումատուն կամ

երրորդ կողմը, ում խնդրանքով կամ անունից է ներկայանում անձը: Բոլոր դեպքերում՝ նման ծախսերի չափը սահմանում է Պալատի նախագահը:

Կանոն A6 – Պատվիրակության առջև վկաների և փորձագետների երդում կամ հանդիսավոր հայտարարություն

1. Վկայի ինքնությունը պարզելուց հետո և մինչև ցուցմունք տալը յուրաքանչյուր վկա տալիս է երդում կամ անում հետևյալ հանդիսավոր հայտարարությունը՝

«Երդվում եմ» - կամ «հանդիսավոր հայտարարում եմ՝ երդվելով իմ պատվով և խղճով» - «որ խոսելու եմ ճշմարտությունը, ամբողջ ճշմարտությունը և ոչ այլ ինչ, բայց ճշմարտությունը»:

Այս մասին գրառում է կատարվում արձանագրության մեջ:

2. Փորձագետի ինքնությունը պարզելուց հետո և մինչև պատվիրակության հանձնարարած առաջադրանքը կատարելը յուրաքանչյուր փորձագետ տալիս է երդում կամ անում հետևյալ հանդիսավոր հայտարարությունը՝

«Երդվում եմ» - կամ «հանդիսավոր հայտարարում եմ» – «որ ազնվորեն և բարեխղճորեն կկատարեմ փորձագետի իմ պարտականությունը»:

Այս մասին գրառում է կատարվում արձանագրության մեջ:

Կանոն A7 – Պատվիրակության կողմից վկաներին, փորձագետներին և այլ անձանց լսելը

1. Յուրաքանչյուր պատվիրակ իրավունք ունի հարցեր տալ Դատարանում Բարձր պայմանավորվող կողմերի ներկայացուցիչներին, փաստաբաններին կամ կողմերի խորհրդատուներին, դիմումատուին, վկաներին և փորձագետներին, ինչպես նաև պատվիրակության առջև ներկայացող այլ անձանց:

2. Դատարանում Բարձր պայմանավորվող կողմերի ներկայացուցիչները, փաստաբանները և կողմերի խորհրդատուներն իրավունք ունեն պատվիրակության ղեկավարի հսկողությամբ հարցաքննել վկաներին, փորձագետներին և այլ անձանց, ովքեր ներկայանում են պատվիրակության առջև: Եթե առաջադրված հարցի առնչությամբ լինում է առարկություն՝ որոշումը կայացնում է պատվիրակության ղեկավարը:

3. Բացառիկ հանգամանքներում և պատվիրակության ղեկավարի համաձայնությամբ, վկաներին, փորձագետներին և այլ անձանց, ում պետք է լսի պատվիրակությունը, մինչև ցուցմունք տալն արգելվում է գտնվել նիստերի դահլիճում:

4. Պատվիրակության ղեկավարը կարող է հատուկ պայմաններ ստեղծել վկաների, փորձագետների կամ այլ անձանց համար՝ նրանց կողմերի բացակայությամբ լսելու նպատակով, եթե այդ է պահանջում արդարադատության պատշաճ իրականացումը:

5. Վկային կամ փորձագետին բացարկ հայտնելու հետ կապված բոլոր վեճերը լուծում է պատվիրակության ղեկավարը: Տեղեկություններ ստանալու նպատակով պատվիրակությունը կարող է լսել անձի, ով չի համարվում վկա կամ փորձագետ:

Կանոն A8 – Պատվիրակության վարույթի սղագրություն

1. Զարտուղարը պատրաստում է պատվիրակության իրականացրած քննչական գործողությունների սղագրական արձանագրություն: Սղագրական արձանագրությունն ներառում է

(ա) պատվիրակության կազմը.

(բ) պատվիրակության առջև ներկայացած անձանց՝ Բարձր պայմանավորվող կողմերի ներկայացուցիչների, փաստաբանների և մասնակից կողմերի խորհրդատուների ցուցակը.

(գ) լսված յուրաքանչյուր վկայի, փորձագետի կամ այլ անձի ազգանունը, անունը, նկարագրությունը և հասցեն.

(դ) կատարված հայտարարությունների, բարձացված հարցերի և տրված պատասխանների տեքստը.

(ե) պատվիրակության վարույթի ընթացքում կամ պատվիրակության ղեկավարի կայացրած որոշումների տեքստը:

2. Եթե սղագրությունը կամ դրա մի մասը ոչ պաշտոնական լեզվով է, Քարտուղարը կազմակերպում է դրա թարգմանությունը պաշտոնական լեզուներից մեկին:

3. Քարտուղարի կամ պատվիրակության ղեկավարի հսկողությամբ սղագրական արձանագրության մեջ ուղղումներ կատարելու նպատակով կողմերի ներկայացուցիչներին տրամադրվում է դրա օրինակ, պայմանով որ նման ուղղումները որևէ պարագայում չեն փոխում լսումների ընթացքում ասվածի իմաստը կամ նշանակությունը: Պատվիրակության ղեկավարի հրահանգներին հետևելով Քարտուղարը սահմանում է այս նպատակով տրված ժամկետը:

4. Ուղղումներ կատարելուց հետո սղագրական արձանագրությունը ստորագրում են պատվիրակության ղեկավարը և Քարտուղարը և այն հանդիսանում է Դատարանի պաշտոնական նյութ:

Գործնական ցուցումներ

Միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդություն¹

(Դատարանի կանոնակարգի 39-րդ Կանոն)

Դատարանի կանոնակարգի 39-րդ Կանոնի համաձայն Դատարանը կարող է սահմանել միջանկյալ միջոցներ, որոնք իրավապարտադիր են պատասխանող պետության համար: Միջանկյալ միջոցներ կիրառվում են միայն բացառիկ դեպքերում:

Դատարանն անդամ պետության դեմ միջանկյալ միջոց է կիրառում միայն այն դեպքում, երբ վերաբերելի բոլոր տեղեկություններն ուսումնասիրելուց հետո, գտնում է, որ այն չկիրառելու դեպքում դիմումատուին սպառնում է լուրջ, անդառնալի վնաս կրելու իրական վտանգ:

Դիմումատուները կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչները², ովքեր Դատարանի կանոնակարգի 39-րդ հոդվածի համաձայն ներկայացնում են միջանկյալ միջոց կիրառելու միջնորդություն պետք է բավարարեն ստորև սահմանված պահանջները:

I. Ուղեկցող տեղեկություններ

Դատարան մուտքագրվող ցանկացած միջնորդություն պետք է ներկայացնի հիմնավորումներ: Դիմումատուն, մասնավորապես, պետք է մանրամասն ներկայացնի այն հիմքերը, որոնց վրա հիմնված են իր կոնկրետ վախերը, ենթադրյալ վտանգների բնույթը և Կոնվենցիայի՝ ենթադրաբար խախտված դրույթները:

Պարզ հղումը այլ փաստաթղթերում կատարված հայտարարություններին կամ ներպետական վարույթին բավարար չէ: Կարևոր է, որ միջնորդություններին կից ներկայացվեն բոլոր անհրաժեշտ հիմնավորող փաստաթղթերը, մասնավորապես՝ ներպետական դատարանի, դատական մարմնի կամ այլ որոշումները, ինչպես նաև այլ նյութեր, որոնք կարող են հիմնավորել դիմումատուի մեղադրանքները:

Դատարանը պարտավոր չէ կապ հաստատել դիմումատուների հետ, ում միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությունը լիարժեք չէ, և միջնորդությունները, որոնք չեն ընդգրկում որոշում կայացնելու համար անհրաժեշտ տեղեկությունները, սովորաբար չեն ներկայացվում որոշում կայացնելու համար:

Եթե գործն արդեն գտնվում է Դատարանում՝ հղումը կատարվում է տվյալ գանգատին տրված համարին:

Արտահանձման կամ արտաքսման գործերով պետք է ներկայացվեն վտարման ակնկալվող օրը և ժամը, դիմումատուի հասցեն կամ ազատագրկման վայրը և նրա գործի պաշտոնական համարը: Դատարանը պետք է հնարավորինս անհապաղ ծանուցվի այս տվյալների (վտարման օր և ժամ, հասցե և այլն) ցանկացած փոփոխության մասին:

Դատարանը կարող է որոշել, որ միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությունը քննելու հետ միաժամանակ որոշում կկայացվի նաև գործի ընդունելիության վերաբերյալ:

II. Ֆաբսիմիլային կապով կամ նամակով ներկայացվող միջնորդություններ³

39-րդ Կանոնի համաձայն ներկայացվող միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությունները պետք է ուղարկվեն Ֆաբսիմիլային կապով կամ փոստով: Դատարանը չի ուսումնասիրելու էլեկտրոնային փոստով ուղարկված միջնորդությունները: Միջնորդությունը, հնարավորության

1. Դատարանի կանոնակարգի 32-րդ Կանոնի համաձայն Դատարանի նախագահի՝ 2003 թ-ի մարտի 5-ին ընդունած գործնական ցուցում՝ 2009 թ-ի հոկտեմբերի 16-ին և 2011 թ-ի հուլիսի 7-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:
2. Կարևոր է տրամադրել ամբողջական կոնտակտային տվյալներ:
3. Հրատապությունից ելնելով և նկատի առնելով, որ նամակով ուղարկվող միջնորդությունները չեն ուղարկվում սովորական փոստով:

դեպքում, պետք է լինի Բարձր պայմանավորվող կողմերի պետական լեզուներից մեկով: Բոլոր միջնորդությունների տիտղոսաթերթին թավատառ պետք է նշվի

«Կանոն 39 – Հրատապ

Կոնտակտային անձ (անուն և կոնտակտային տվյալներ): ...

[Արտաքսման և արտահանձնման գործերի դեպքում]

Վտարման օրը և ժամը, նշանակետը:...»

III. Միջնորդությունների ներկայացումը ժամանակին

Միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությունները պետք է, սովորաբար, ներկայացվեն ներպետական դատարանի վերջնական որոշումից անմիջապես հետո՝ Դատարանին և Քարտուղարությանը խնդիրն ուսումնասիրելու համար բավարար ժամանակ տրամադրելու նպատակով: Դատարանը հնարավոր է չկարողանա ուսումնասիրել վտարման գործերով միջնորդությունները, եթե դրանք ստացվել են վտարման սահմանված ժամկետից մեկ աշխատանքային օրվանից պակաս առաջ:¹

Եթե ներպետական վերջնական որոշման ընդունումը մոտալուտ է և առկա է դրա անհապաղ կատարման վտանգ, հատկապես՝ արտահանձնման կամ արտաքսման գործերով, դիմումատուները և նրանց ներկայացուցիչները պետք է ներկայացնեն միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությունը չսպասելով այդ որոշմանը, հստակ նշելով այն ընդունելու ամսաթիվը և այն, որ միջնորդությունն իրավական ուժ կունենա ներպետական վերջնական որոշման բացասական լինելու դեպքում:

IV. Կասեցնող ուժ ունեցող ներպետական միջոցներ

Դատարանը ներպետական դատարանների որոշումների համար վերաքննիչ առյատ չէ, իսկ արտահանձնման կամ արտաքսման գործերով դիմումատուները՝ մինչև միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությամբ Դատարանին դիմելը պետք է օգտվեն ներպետական հնարավորություններից, որոնք կարող են կասեցնել վտարումը: Վտարումը կանխելու նպատակով Դատարանը չի կիրառում 39-րդ Կանոնը, եթե դիմումատուն չի սպառել կասեցնող ուժ ունեցող ներպետական իրավական պաշտպանության միջոցները:

V. Հետագա քայլեր

39-րդ Կանոնի համաձայն միջանկյալ միջոց կիրառելու համար դիմող դիմումատուները պետք է պատասխանեն Դատարանի քարտուղարության նամակներին: Մասնավորապես, եթե միջանկյալ միջոցի խնդրանքը մերժվել է, նրանք պետք է տեղեկացնեն Դատարանին արդյոք ցանկանում են շարունակել գանգատի քննությունը: Եթե միջանկյալ միջոց կիրառվել է, նրանք պետք է կանոնավոր և անհապաղ տեղեկացնեն Դատարանին շարունակվող ներպետական վարույթի կարգավիճակի մասին: Պահանջը չկատարելու հետևանքով գործը կարող է հանվել Դատարանի գործերի ցուցակից:

1. Պետական տոների և այլ ոչ աշխատանքային օրերի ցանկը, երբ Քարտուղարությունը փակ է կարելի է գտնել Դատարանի կայքում՝ www.echr.coe.int/contact:

Վարույթի հարուցում¹

(Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի հիմքով անհատական գանգատներ)

I. Ընդհանուր

1. Կոնվենցիայի 34-րդ հոդվածի հիմքով ցանկացած գանգատ ներկայացվում է գրավոր: Հեռախոսով գանգատներ չեն ընդունվում: Բացառությամբ Դատարանի կանոնակարգի 47-րդ Կանոնով նախատեսված դեպքերի, Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասում սահմանված վեցամսյա ժամկետի հաշվարկն ընդհատվում է միայն գանգատի լրացված օրինակելի ձև ներկայացնելով: Գանգատի օրինակելի ձևը տեղադրված է առցանց Դատարանի կայքում:² Խիստ խրախուսելի է, որ Դատարանին՝ փոստով ուղարկելիք տպված օրինակ ստանալու համար դիմելու փոխարեն դիմումատուները ներբեռնեն և տպեն գանգատի օրինակելի ձևը: Այդ տարբերակով դիմումատուները կխնայեն ժամանակ և ավելի արդյունավետ կապահովեն իրենց գանգատի լրացված օրինակելի ձևի մուտքագրումը վեցամսյա ժամկետում: Օրինակելի ձևի տարբեր դաշտերը լրացնելու համար օգնությունը հասանելի է առցանց:

2. Գանգատը պետք է ուղարկվի հետևյալ հասցեին՝

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex

3. Փաքսիմիլային կապով ուղարկված գանգատները չեն ընդհատում Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասում սահմանված վեցամսյա ժամկետի հաշվարկը: Նույն վեցամսյա ժամկետում դիմումատուն պետք է նաև փոստով ուղարկի ստորագրված բնօրինակը:

4. Դիմումատուն պատշաճ նամակագրություն է վարում Դատարանի Քարտուղարության հետ: Պատասխանի ուշացումը կամ չուղարկելը կարող է համարվել նշան, որ դիմումատուն այլևս շահագրգռված չէ հետամուտ լինել իր գանգատին:

II. Չևր և բովանդակությունը

5. Գանգատի օրինակելի ձևում փաստերին, բողոքներին և ներպետական իրավական պաշտպանության միջոցները սպառելու պահանջի և Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասում սահմանված վեցամսյա ժամկետի պահպանմանն առնչվող տեղեկությունները պետք է բավարարեն Դատարանի կանոնակարգի 47-րդ Կանոնում սահմանված պայմանները: Առանձին փաստաթղթով ներկայացվող լրացուցիչ տեղեկությունների ծավալը չպետք է գերազանցի 20 էջը (տես 47-րդ Կանոնի 2-րդ մասի (բ) կետը) և

ա) պետք է լինի A4 ձևաչափի թղթի վրա՝ առնվազն 3.5 սմ լուսանցքով.

բ) պետք է լինի լրիվ ընթեռնելի և, եթե տպված է, տեքստի հիմնական մասը պետք է լինի 12 pt, ծանոթագրությունները 10 pt, իսկ տողերի միջև տարածությունը մեկ ու կես տող.

գ) բոլոր թվերը պետք է արտահայտված լինեն թվանշաններով.

դ) էջերն ունենան հաջորդական համարակալում.

ե) բաժանված լինի համարակալված պարբերությունների.

1. Դատարանի կանոնակարգի 32-րդ Կանոնի համաձայն Դատարանի նախագահի՝ 2003 թ-ի նոյեմբերի 1-ին ընդունված գործնական ցուցում՝ 2008 թ-ի սեպտեմբերի 22-ին, 2009 թ-ի հունիսի 4-ին, 2013 թ-ի նոյեմբերի 6-ին, 2015 թ-ի հոկտեմբերի 5-ին և 2019 թ-ի նոյեմբերի 27-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով: Սույն գործնական ցուցումը փոխլրացնում է 45-րդ և 47-րդ Կանոնները:

2. www.echr.coe.int.

զ) բաժանված լինի մասերի, որոնք վերնագրված են «Փաստեր», «Բողոքներ և խախտման մասին հայտարարություններ» և «Տեղեկություններ ներպետական իրավական պաշտպանության միջոցները սպառելու և 35-րդ հոդվածի 1-ին մասում սահմանված ժամկետը պահպանելու մասին»:

6. Գանգատի օրինակելի ձևի բոլոր դաշտերը լրացվում են բառերով: Խուսափեք սիմվոլներից, նշաններից կամ հապավումներից: Բացատրեք բառերով, եթե նույնիսկ պատասխանը բացասական է կամ հարցը կարևոր չի թվում:

7. Գանգատի օրինակելի ձևում հատկացված մասում Դիմումատուն պետք է շարադրի գործի փաստական հանգամանքները, իր բողոքները և ընդունելիության չափորոշիչներին համապատասխանելու մասին բացատրությունները: Տեղեկությունները պետք է բավարար լինեն, որ Դատարանը կարողանա որոշել գանգատի էությունը և ծավալը, և գանգատի լրացված օրինակելի ձևը պետք է ինքնին բավարար լինի: Ընդունելի չէ գանգատի օրինակելի ձևին պարզապես կցել փաստական հանգամանքների, բողոքների և համապատասխանության մասին հայտարարություն՝ նշելով կամ չնշելով «տես առդիր»: Այդ տեղեկությունները գանգատի օրինակելի ձևում լրացնելն օգնում է Դատարանին արագ գնահատել և մակագրել մուտքագրվող գործերը: Անհրաժեշտության դեպքում, առանձին փաստաթղթով՝ առավելագույնը 20 էջ ծավալով կարող են առդիր ներկայացվել լրացուցիչ տեղեկություններ: Դրանք միայն լրացնում են, բայց չեն կարող փոխարինել փաստական հանգամանքների, բողոքների և ընդունելիության չափանիշներին համապատասխանության մասին շարադրանքը, որոնք պետք է լինեն գանգատի օրինակելի ձևում: Գանգատի օրինակելի ձևը չի համարվելու 47-րդ Կանոնին համապատասխանող, եթե այս տեղեկությունները չկան օրինակելի ձևում:

8. Դատարանին դիմող ցանկացած իրավաբանական անձ (այդ թվում՝ ընկերություն, հասարակական կազմակերպություն կամ միություն) անում է դա գանգատի օրինակելի ձևի համապատասխան բաժնում նշված իր ներկայացուցչի միջոցով, ով տրամադրում է իր կոնտակտային տվյալները և բացատրում իր լիազորությունները կամ կապը իրավաբանական անձի հետ: Գանգատի օրինակելի ձևի հետ միասին ներկայացվում է ապացույց, որ ներկայացուցիչը լիազորված է գործել իրավաբանական անձի անունից, օրինակ՝ քաղվածք Առևտրային պալատի ռեգիստրից կամ կառավարման մարմնի նիստի արձանագրությունից: Իրավաբանական անձի ներկայացուցիչը տարբերվում է փաստաբանից, ով լիազորված է հանդես գալ Դատարանում որպես օրինական ներկայացուցիչ: Կարող են լինել դեպքեր, երբ իրավաբանական անձի ներկայացուցիչը նաև փաստաբան է կամ իրավաբան և լիազորված է լրացուցիչ հանդես գալ որպես օրինական ներկայացուցիչ: Այս դեպքում ևս լրացվում են գանգատի օրինակելի ձևի երկու բաժինները, որոնք վերաբերվում են ներկայացուցչությանը, և կից ներկայացվում են իրավաբանական անձին ներկայացնելու լիազորություններն ապացուցող անհրաժեշտ փաստաթղթեր:

9. Վարույթի նախնական փուլում դիմումատուն պարտադրված չէ ունենալ օրինական ներկայացուցիչ: Եթե նա վարձում է փաստաբան, ապա գանգատի օրինակելի ձևում պետք է լրացվի լիազորությունների բաժինը: Դիմումատուն և ներկայացուցիչը պետք է ստորագրեն լիազորությունների բաժինը: Առանձին լիազորագիր այս փուլում ընդունելի չէ, քանի որ Դատարանը պահանջում է, որ անհրաժեշտ բոլոր տեղեկությունները ներկայացվեն գանգատի օրինակելի ձևում: Եթե պնդում է արվում, որ անհաղթահարելի գործնական դժվարությունների հետևանքով հնարավոր չէ ապահովել դիմումատուի ստորագրությունը գանգատի օրինակելի ձևի լիազորությունների բաժնում, ապա այդ իրավիճակը պետք է բացատրվի Դատարանին՝ ներկայացնելով հիմնավորող տեղեկություններ: Գանգատի օրինակելի ձևն անհապաղ՝ վեցամսյա ժամկետում լրացնելու պահանջը չի ընդունվի որպես պատշաճ բացատրություն:

10. Գանգատի օրինակելի ձևին կից ներկայացվում են համապատասխան փաստաթղթերը, որոնք

(ա) վերաբերվում են բողոքարկվող որոշումներին կամ միջոցներին.

(բ) ապացուցում են, որ դիմումատուն կատարել է ներպետական իրավական պաշտպանության միջոցները սպառելու պահանջը և պահպանել Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասում նշված ժամկետը:

(գ) ներկայացնում են, հավուր պատշաճի, միջազգային այլ վարույթներին առնչվող տեղեկություններ:

Եթե դիմումատուն չի կարող տրամադրել այս փաստաթղթերից որևէ մեկի օրինակը, նա պետք է տրամադրի պատշաճ բացատրություն: Պարզ պնդումը, որ նա դժվարությունների է հանդիպել (փաստաթղթերը ստանալու հարցում) բավարար չէ, եթե կարելի է ողջամտորեն ակնկալել, որ բացատրությունը հիմնավորվի փաստաթղթային ապացույցներով, ինչպիսիք են, օրինակ, չքավորության ապացույցը, իշխանությունների մերժումը տրամադրել որոշում կամ դիմումատուին փաստաթղթերի անհասանելի լինելու այլ ապացույց: Եթե բացատրություն չկա կամ այն համարժեք չէ, գանգատը չի փոխանցվում դատական կազմին:

Եթե փաստաթղթերը տրամադրվում են էլեկտրոնային եղանակով դրանք պետք է լինեն սույն գործնական ցուցումի մեջ պահանջվող ձևաչափով, նաև խմբավորվեն և համարակալվեն գանգատի օրինակելի ձևում փաստաթղթերի ցուցակի համաձայն:

11. Որևէ դիմումատու, ում գանգատը կամ գանգատները Դատարանը նախկինում քննել է կամ ունի գանգատ կամ գանգատներ Դատարանի վարույթում, պետք է այդ մասին տեղեկացնի Քարտուղարությանը՝ նշելով գանգատների համարը կամ համարները:

12. (ա) Եթե դիմումատուն չի ցանկանում բացահայտել իրենց ինքնությունը, նա 47-րդ Կանոնի 4-րդ մասի համաձայն պետք է գրավոր ներկայացնի իր խնդրանքի պատճառները:

(բ) դիմումատուն նշում է նաև արդյոք ցանկանում է ներկայացվել իր անվան սկզբնատառերով կամ մեկ տառով (օրինակ՝ «X», «Y» կամ «Z»), եթե Պալատի նախագահը թույլատրի պահպանել անանունությունը:

13. Դիմումատուն կամ նշանակված ներկայացուցիչը ստորագրում է գանգատի օրինակելի ձևը: Ներկայացուցիչ լինելու դեպքում գանգատի օրինակելի ձևի լիազորությունների բաժինը ստորագրում են դիմումատուն և ներկայացուցիչը: Ոչ գանգատի օրինակելի ձևը, ոչ լիազորությունների բաժինը չեն կարող ստորագրվել *per procurationem* (p.p.):

III. Խմբավորված գանգատներ և մեկ գանգատով մի քանի դիմումատուներ

14. Եթե որևէ դիմումատու կամ ներկայացուցիչ բողոքներ է ներկայացնում երկու կամ ավելի դիմումատուի անունից, ում գանգատները հիմնված են տարբեր փաստերի վրա՝ յուրաքանչյուր անհատի համար լրացվում է առանձին գանգատի օրինակելի ձև, որտեղ ներկայացվում են պահանջվող բոլոր տեղեկությունները: Յուրաքանչյուր դիմումատուին առնչվող փաստաթղթերը կցվում են նրա գանգատի օրինակելի ձևին:

15. Եթե դիմումատուների թիվը տասից ավելի է, ներկայացուցիչը՝ բացի գանգատի օրինակելի ձևերից և փաստաթղթերից, ներկայացնում է աղյուսակ, որտեղ նշվում են յուրաքանչյուր դիմումատուի մասին պահանջվող անձնական տվյալները: Աղյուսակը կարելի է ներբեռնել Դատարանի կայքից¹: Եթե ներկայացուցիչը փաստաբան է, աղյուսակը պետք է ներկայացվի նաև էլեկտրոնային ձևով:

16. Դիմումատուների կամ գանգատների մեծ խմբերի դեպքում, Դատարանը կարող է հրահանգել դիմումատուներին կամ նրանց ներկայացուցիչներին հայտարարությունների տեքստերը կամ փաստաթղթերը ներկայացնել էլեկտրոնային կամ այլ միջոցներով: Դատարանը կարող է տալ այլ հրահանգներ, որոնք անհրաժեշտ են գանգատների արդյունավետ և արագ քննությանը նպաստելու համար:

1. www.echr.coe.int.

IV. Տեղեկություններ ներկայացնելու պահանջների կամ ցուցումները չկատարումը

17. Սահմանված ժամկետում Դատարանի պահանջած լրացուցիչ տեղեկությունները կամ փաստաթղթերը չներկայացնելը կամ գանգատի ներկայացման ձևի կամ եղանակի վերաբերյալ Դատարանի տված ցուցումները չկատարելը, այդ թվում՝ խմբավորված գանգատների կամ մի քանի դիմումատուների գանգատների դեպքում, կարող է, ելնելով վարույթի փուլից, հանգեցնել Դատարանի կողմից բողոքը(-ները) չքննելուն, կամ գանգատը(-ները) անընդունելի ճանաչելուն կամ Դատարանի գործերի ցուցակից հանելուն:

Գրավոր դիրքորոշումներ¹

I. Դիրքորոշումների ներկայացում

Ընդհանուր

1. Որևէ դիրքորոշում պետք է Քարտուղարությանը ներկայացվի Դատարանի կանոնակարգի 38-րդ Կանոնի համաձայն սահմանված ժամկետում և այդ Կանոնի 2-րդ մասում սահմանված կարգով:
2. Դատարանի Քարտուղարության կողմից դիրքորոշում կամ այլ փաստաթուղթ ստանալու ամսաթիվը ստացման դրոշմակնիքի միջոցով նշվում է տվյալ փաստաթղթի վրա:
3. Բացառությամբ դիրքորոշումների և փաստաթղթերի, որոնց համար ստեղծվել է էլեկտրոնային ներկայացման համակարգ (տե՛ս համապատասխան գործնական ցուցումները), մյուս բոլոր դիրքորոշումները և դրանց առդիր փաստաթղթերը Դատարանի Քարտուղարություն են ներկայացվում փոստով ուղարկված երեք օրինակից կամ ֆաքսով ուղարկված մի օրինակից, որին հաջորդում են փոստով ուղարկված երեք օրինակներ:
4. Էլեկտրոնային փոստով ուղարկված դիրքորոշումները և այլ փաստաթղթերը չեն ընդունվում:
5. Գաղտնի փաստաթղթերն ուղարկվում են պատվիրված նամակով:
6. Սեփական նախաձեռնությամբ ուղարկված դիրքորոշումները չեն կցվում գործի նյութերին, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում (տե՛ս 38-րդ Կանոնի 1-ին մասը):

Փոխանցում ֆաքսի միջոցով

7. Ցանկացած կողմ կարող է Դատարանին դիրքորոշումներ կամ փաստաթղթեր փոխանցել ֆաքսի միջոցով:
8. Դիրքորոշման վրա պետք է տպված լինի այն ստարագրող անձի անունը, ինչը հնարավորություն կտա նույնականացնել նրան:

Էլեկտրոնային ներկայացում

9. Դատարանը կարող է հնարավորություն տալ Բարձր պայմանավորվող կողմի կառավարությանը կամ, գանգատը կոմունիկացնելուց հետո, դիմումատուին էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնել դիրքորոշումներ և այլ փաստաթղթեր: Նման դեպքերում համադրությամբ կիրառվում են գրավոր դիրքորոշումների վերաբերյալ գործնական ցուցումը և էլեկտրոնային եղանակով փաստաթղթերի ներկայացման վերաբերյալ գործնական ցուցումը:

II. Ձև և բովանդակություն

Ձև

10. Դիրքորոշումն ընդգրկում է՝
 - (ա) գանգատի համարը և գործի անվանումը.
 - (բ) փաստաթղթի անվանումը, որն արտացոլում է դրա բովանդակությունը (օրինակ՝ ընդունելիության վերաբերյալ [և ըստ էության] առարկություններ, պատասխան

1. Դատարանի կանոնակարգի 32-րդ Կանոնի համաձայն Դատարանի նախագահի՝ 2003 թ-ի նոյեմբերի 1-ին ընդունած գործնական ցուցում՝ 2008 թ-ի սեպտեմբերի 22-ին և 2014 թ-ի սեպտեմբերի 29-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Փաքս՝ +33 (0)3 88 41 27 30, ֆաքսի այլ համարներ կարելի է գտնել Դատարանի կայքում (www.echr.coe.int):

Կառավարության/դիմումատուի ընդունելիության վերաբերյալ [և ըստ էության] առարկություններին, ըստ էության առարկություններ, ընդունելիության վերաբերյալ [և ըստ էության] լրացուցիչ առարկություններ, հուշագիր և այլն):

11. Ի հավելումն, դիրքորոշումը, սովորաբար

(ա) պետք է լինի A4 ձևաչափի թղթի վրա՝ առնվազն 3.5 սմ լուսանցքով.

(բ) պետք է լինի տպված և լրիվ ընթեռնելի, տեքստի հիմնական մասը պետք է լինի 12 pt, ծանոթագրությունները 10 pt, իսկ տողերի միջև տարածությունը մեկ ու կես տող.

(գ) բոլոր թվերը պետք է արտահայտված լինեն թվանշաններով.

(դ) էջերը պետք է ունենան հաջորդական համարակալում.

(ե) պետք է բաժանված լինի համարակալված պարբերությունների.

(զ) պետք է բաժանված լինի մասերի և/կամ վերնագրերի, որոնք համապատասխանում են Դատարանի կայացրած որոշումներին և ոճին («Փաստեր»/«Ներպետական օրենսդրություն [և պրակտիկա]»/«Բողոքներ»/«Իրավունք», վերջին գլուխը, ելնելով գործի էությունից, պետք է բաժանվի հետևյալ վերնագրերի՝ «Նախնախան առարկություն...մասին», «...հողվածի ենթադրյալ խախտում»).

(է) պետք է առանձին վերնագրով ներկայացնի Դատարանի տված հարցի կամ մյուս կողմի փաստարկների պատասխանը.

(ը) պետք է տա հղում դիրքորոշման կամ դրա հավելվածներում նշված յուրաքանչյուր փաստաթղթին կամ ապացույցին.

(թ) դիրքորոշումը փոստով ուղարկելու դեպքում, տեքստը պետք է տպված լինի էջի միայն մեկ երեսին, էջերը և հավելվածները միացված լինեն այնպես, որ դրանք հնարավոր լինի հեշտ առանձնացնել (պետք չէ դրանք սոսնձել կամ կարել):

12. Եթե, բացառության կարգով, գերազանցում է երեսուն էջը, դրա հետ միասին պետք է ներկայացվի նաև ամփոփ շարադրանքը:

13. Եթե որևէ կողմ դիրքորոշման հետ միասին ներկայացնում է փաստաթղթեր և/կամ այլ ապացույցներ, ապա յուրաքանչյուր նման ապացույց պետք է նշված լինի առանձին հավելվածում:

Բովանդակություն

14. Գանգատը կոմունիկացնելուց հետո կողմերի դիրքորոշումները պետք է ընդգրկեն՝

(ա) ցանկացած մեկնաբանություն, որը ցանկանում են անել գործի փաստական հանգամանքների վերաբերյալ, սակայն,

(i) եթե որևէ կողմ չի վիճարկում փաստերը, որոնք ներկայացված են Քարտուղարության պատրաստած փաստերի շարադրանքում, ապա այն սահմանափակում է իր առարկություններն այդ մասին կարճ հայտարարությամբ.

(ii) եթե որևէ կողմ վիճարկում է Քարտուղարության շարադրած փաստերի միայն մի մասը կամ ցանկանում է լրացնել դրանք, ապա այն սահմանափակում է իր առարկություններն այդ կետերով.

(iii) եթե որևէ կողմ առարկում է մյուս կողմի ներկայացրած փաստերի կամ դրանց մի մասի դեմ, ապա այն հստակ նշում է չվիճարկվող փաստերը, և սահմանափակում իր առարկությունները վիճելի կետերով.

(բ) իրավական փաստարկներ, որոնք, վերաբերվում են, նախ, ընդունելիությանը և, երկրորդը, ըստ էության գործին, սակայն,

(i) եթե որևէ կողմի առաջադրվել են փաստական հանգամանքի կամ իրավական կետի վերաբերյալ որոշակի հարցեր, ապա այն, չսահմանափակելով 55-րդ Կանոնը, պետք է սահմանափակի իր փաստարկներն այդ հարցերով.

(ii) եթե որևէ դիրքորոշում արձագանքում է մյուս կողմի որոշակի փաստարկներին, ապա առարկությունները պետք է անդրադառնան այդ փաստարկներին վերը նկարագրված կարգով:

15. (ա) Գանգատն ընդունելուց հետո կողմերի դիրքորոշումները պետք է ընդգրկեն՝

(i) կարճ հայտարարություն, որը հաստատում է կողմի դիրքորոշումը գործի փաստական հանգամանքների վերաբերյալ՝ ինչպես շարադրված է ընդունելիության մասին որոշման մեջ.

(ii) գործի ըստ էության հանգամանքներին առնչվող իրավական փաստարկներ.

(iii) պատասխան որևէ փաստական հանգամանքի կամ իրավական կետի վերաբերյալ Դատարանի առաջադրած կոնկրետ հարցերին:

(բ) Միաժամանակ արդարացի բավարարման պահանջներ ներկայացնող դիմումատու կողմը ներկայացնում է դրանք արդարացի բավարարման պահանջներ լրացնելու վերաբերյալ գործնական ցուցումի մեջ սահմանված կարգով:

16. Նկատի առնելով բարեկամական կարգավորման վարույթի գաղտնիությունը (տե՛ս Կոմպենցիայի 39-րդ հոդվածի 2-րդ մասը և 62-րդ Կանոնի 2-րդ մասը), բոլոր հայտարարությունները և փաստաթղթերը, որոնք ներկայացվում են բարեկամական կարգավորման հանգելու նպատակով, պետք է ներկայացվեն գրավոր դիրքորոշումներից առանձին:

17. Մրցակացային վարույթի ընթացքում ներկայացվող դիրքորոշումները չեն կարող պարունակել որևէ հղում առաջարկներին, զիջումներին կամ այլ հայտարարություններին, որոնք արվել են բարեկամական կարգավորման հասնելու համար:

III. Ժամկետներ

Ընդհանուր

18. Յուրաքանչյուր կողմի պարտականությունն է ապահովել, որ դիրքորոշումները և կից բոլոր փաստաթղթերը ժամանակին տրամադրվեն Դատարանի Քարտուղարությանը:

Ժամկետների երկարացում

19. Ժամկետը, որը սահմանված է 38-րդ Կանոնում, կարող է երկարացվել կողմի խնդրանքով:

20. Դիրքորոշում հայտնելու համար հատկացված ժամկետը երկարացնելու համար դիմող կողմը պետք է անհապաղ ներկայացնի այն, երբ իրեն հայտնի են դառնում հանգամանքներ, որոնք հիմնավորում են նման երկարացումը և, բոլոր դեպքերում, մինչև ժամկետի ավարտը: Այն պետք է նշի ուշացման պատճառները:

21. Եթե ժամկետը երկարացվում է, այն կիրառվում է բոլոր կողմերին, որոնց դեպքում հաշվարկվում է համապատասխան ժամկետը, այդ թվում՝ այն կողմերի համար, որոնք երկարացում չեն խնդրել:

IV. Դիրքորոշումներին ներկայացվող պահանջները չկատարելը

22. Եթե դիրքորոշումը չի ներկայացվել սույն գործնական ցուցումի 8-ից 15-րդ կետերում սահմանված պահանջների համաձայն, Պալատի նախագահը կարող է պահանջել շահագրգիռ կողմից կրկին ներկայացնել դիրքորոշումը՝ ապահովելով դրանց համապատասխանությունն այդ պահանջներին:

23. Վերը թվարկված պայմանները չկատարելու արդյունքում դիրքորոշումը կարող է համարվել ոչ պատշաճ ներկայացված (տե՛ս 38-րդ Կանոնի 1-ի մասը):

Արդարացի բավարարման պահանջներ¹

I. Ներածություն

1. Արդարացի բավարարում շնորհելը՝ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի կողմից Մարդու իրավունքների եվրոպական կոնվենցիայով կամ դրա Արձանագրություններով երաշխավորված իրավունքի խախտման փաստն արձանագրելու ինքնաբերաբար հետևանքը չէ: Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի ձևակերպումը հստակեցնում է, երբ նախատեսում է, որ Դատարանն արդարացի բավարարում է շնորհում միայն այն դեպքում, եթե ներպետական օրենսդրությունը տալիս է մասնակի հատուցման հնարավորություն, և այն էլ միայն «անհրաժեշտության դեպքում» (*s'il y a lieu* ֆրանսերեն տեքստում):

2. Ավելին, Դատարանը շնորհում է միայն այնպիսի բավարարում, որը համարում է «արդարացի» (*équitable* ֆրանսերեն տեքստում) տվյալ հանգամանքներում: Հետևաբար, հաշվի են առնվում յուրաքանչյուր գործի առանձնահատկությունները: Դատարանը կարող է որոշել, որ խախտման փաստի արձանագրումն ինքնին բավարար արդարացի փոխհատուցում է ենթադրյալ վնասի դիմաց և չնախատեսել ֆինանսական հատուցում: Այն կարող է նաև արդարության նկատառումներից ելնելով հատկացնել կրած փաստացի վնասի կամ ծախսերի իրական չափից պակաս գումար կամ նույնիսկ չնախատեսել հատուցում: Մա կարող է լինել այն դեպքում, եթե, օրինակ, ստեղծված իրավիճակը, որի դեմ բերված է բողոքը, վնասի կամ ծախսերի չափը պայմանավորված են դիմումատուի մեղքով: Հատուցման գումարի չափը սահմանելու ընթացքում Դատարանը կարող է նաև հաշվի առնել դիմումատուի, որպես խախտման արդյունքում տուժողի և Բարձր պայմանավորվող կողմի, որպես հանրային շահի պատասխանատուի, համապատասխան դիրքորոշումները: Վերջապես, Դատարանը, սովորաբար, հաշվի է առնում նաև տեղական տնտեսական պայմանները:

3. Երբ Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի համաձայն Դատարանը հատուցում է նախատեսում, ապա այն կարող է որոշել առաջնորդվել ներպետական չափանիշներով: Մակայն Դատարանը երբեք կաշկանդված չէ դրանցով:

4. Դիմումատուները զգուշացվում են, որ Կոնվենցիայից և Դատարանի կանոնակարգից բխող ձևական և նյութական պահանջների պահպանումն արդարացի բավարարում շնորհելու պայման է:

II. Արդարացի բավարարման պահանջների ներկայացում՝ ձևական պահանջներ

5. Արդարացի բավարարման պահանջներ ներկայացնելու ժամկետները և այլ ձևական պահանջները սահմանվում են Դատարանի կանոնակարգի 60-րդ Կանոնով, որի համապատասխան դրույթները հետևյալն են՝

«1. Դիմումատուն, ով ցանկանում է ստանալ Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածով նախատեսված արդարացի բավարարում այն դեպքում, եթե Դատարանը գտնի Կոնվենցիայով երաշխավորված իր իրավունքների խախտում, պետք է ներկայացնի համապատասխան պահանջ:

2. Դիմումատուի ըստ էության առարկությունները ներկայացնելու համար սահմանված ժամկետում դիմումատուն պետք է ներկայացնի բոլոր պահանջների մանրամասն ցանկ՝ համապատասխան հիմնավորող փաստաթղթերի հետ միասին, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում:

3. Եթե դիմումատուն չի կատարում նախորդող մասերում սահմանված պահանջները՝ Պալատը կարող է ամբողջությամբ կամ մասամբ մերժել պահանջները: ...»

1. Դատարանի կանոնակարգի 32-րդ Կանոնի համաձայն Դատարանի նախագահի՝ 2007 թ-ի մարտի 28-ին ընդունած գործնական ցուցում:

Այսպիսով, դատարանը պահանջում է ներկայացնել հստակ պահանջներ՝ համապատասխան հիմնավորող փաստաթղթերով, որոնց բացակայության դեպքում Դատարանը արդարացի հատուցում չի հատկացնում: Դատարանը մերժում է գանգատի օրինակելի ձևում նշված, սակայն վարույթի համապատասխան փուլում չվերահաստատված, ինչպես նաև ժամկետանց ներկայացված արդարացի հատուցման պահանջները:

III. Արդարացի բավարարման պահանջների ներկայացում՝ նյութական պահանջներ

6. Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի համաձայն արդարացի բավարարում կարող է տրվել՝

(ա) նյութական վնասի համար.

(բ) ոչ նյութական վնաս համար.

(գ) ծախսերի և ծախքերի համար:

1. Ընդհանուր դրույթներ վնասի մասին

7. Հատուցում պահանջող վնասի և ենթադրյալ խախտման միջև պետք է լինի հստակ պատճառահետևանքային կապ: Դատարանը չի կարող բավարարվել ենթադրյալ խախտման և վնասի միջև միայն աննշան կապով, ոչ էլ դրա մասին գուտ շահարկումներով:

8. Վնասի հատուցում կարող է տրվել այն դեպքում, եթե վնասն արձանագրված խախտման հետևանք է: Հատուցում չի տրվում այն վնասների համար, որոնք պատճառվել են այն իրադարձությունների կամ իրավիճակների արդյունքում, որոնք Դատարանը չի համարում Կոնվենցիայի խախտում, կամ վարույթի ավելի վաղ փուլում անընդունելի ճանաչված գանգատների հետ կապված վնասների համար:

9. Դատարանի կողմից վնասի հատուցում շնորհելու նպատակն է հատուցել դիմումատուին խախտման փաստացի վնասակար հետևանքները: Այն նպատակ չունի պատժել պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմին: Այդպիսով, մինչ այժմ Դատարանը նպատակահարմար չի համարել ընդունել վնասների հատուցման այնպիսի դիմումներ, որոնք դասակարգվում են որպես «պատժիչ», «ծանրացուցիչ» կամ «օրինակելի»:

2. Նյութական վնաս

10. Նյութական վնասին առնչվող սկզբունքն այն է, որ, հնարավորության դեպքում, դիմումատուն պետք է հայտնվի այնպիսի վիճակում, որում նա կլիներ, եթե խախտում տեղի չունենար, այլ կերպ ասած՝ *restitutio in integrum*: Սա կարող է ներառել հատուցում թե՛ փաստացի կորստի (*damnum emergens*), թե՛ ապագայում հնարավոր կորստի և բաց թողնված եկամտի դիմաց (*lucrum cessans*):

11. Դիմումատուն է պարտավոր ապացուցել, որ նյութական վնասն առաջացել է ենթադրյալ խախտման կամ խախտումների արդյունքում: Դիմումատուն պետք է ներկայացնի համապատասխան փաստաթղթեր, որոնք կապացուցեն ոչ միայն վնասի առկայությունը, այլև վնասի չափն ու գումարը:

12. Սովորաբար, Դատարանի տրամադրած հատուցումը արտացոլում է հաշվարկված վնասի ամբողջական չափը: Այնուամենայնիվ, եթե իրական վնասի չափը հնարավոր չէ ճշգրիտ հաշվարկել, ապա Դատարանը կատարում է գնահատում՝ իր տրամադրության տակ եղած փաստերի հիման վրա: Ինչպես նշված է 2-րդ կետում, հնարավոր է նաև, որ արդարացիությունից ելնելով Դատարանը հատկացնի կորստի ամբողջական գումարից պակաս հատուցում:

3. Ոչ նյութական վնաս

13. Ոչ նյութական վնասի դիմաց հատուցում հատկացնելով Դատարանը նպատակ ունի ֆինանսական հատուցում տրամադրել ոչ նյութական վնասի, օրինակ՝ հոգեկան կամ ֆիզիկական տառապանքների դիմաց:

14. Իր բնույթով ոչ նյութական վնասը ենթակա չէ ճշգրիտ հաշվարկման: Եթե նման վնասի առկայությունը հաստատվում է, և եթե Դատարանը գտնում է, որ դրամական հատուցումն անհրաժեշտ է, ապա այն գնահատում է կատարում արդարացիության սկզբունքով՝ հաշվի առնելով այն չափանիշները, որոնք բխում են իր նախադեպային իրավունքից:

15. Դիմումատուները, ովքեր ցանկանում են ստանալ ոչ նյութական վնասի դիմաց հատուցում, պետք է հատակեցնեն այն գումարի չափը, որն իրենց կարծիքով արդարացի է: Դիմումատուները, ովքեր իրենց համարում են մեկից ավելի խախտման գոհ, կարող են պահանջել միանվագ գումար բոլոր ենթադրյալ խախտումների դիմաց կամ առանձին գումար յուրաքանչյուր ենթադրյալ խախտման դիմաց:

4. Ծախսեր և ծախքեր

16. Դատարանը կարող է հատուցում տրամադրել դիմումատուի կողմից նախ ներպետական մակարդակում, ապա Դատարանում վարույթի ընթացքում կատարված ծախսերի ու ծախքերի դիմաց՝ այսպիսով փորձելով կանխել խախտումները կամ վերացնել դրանց հետևանքները: Նման ծախսերը և ծախքերը, սովորաբար, ներառում են իրավաբանական օգնության ծախսերը, գրանցման վճարները և այլ նմանատիպ ծախսեր: Դրանք կարող են նաև ներառել ճամփորդության և կացության ծախսերը, մասնավորապես, եթե դրանք առաջացել են Դատարանի լուսններին ներկա լինելու հետևանքով:

17. Դատարանն ընդունում է ծախսերի և ծախքերի հատուցման միայն այն պահանջները, որոնց կապակցությամբ այն խախտում է արձանագրել: Այն մերժում է հատուցման պահանջները խախտում չարձանագրած գործերի կամ անընդունելի ճանաչված գանգատների դեպքում: Այս դեպքերում, դիմումատուները կարող են ցանկանալ վնասների հատուցման առանձին պահանջները կապել կոնկրետ բողոքների:

18. Ծախսերը և ծախքերը պետք է լինեն փաստացի կատարված: Այսինքն, դիմումատուն պետք է կամ վճարած կամ պարտավորված լինի վճարել ծախսերը և ծախքերը՝ օրենքով կամ պայմանագրով նախատեսված պարտավորության համաձայն: Իրավաբանական օգնության ձևով ազգային իշխանությունների կամ Եվրոպայի խորհրդի կողմից վճարված կամ վճարման ենթակա ցանկացած գումար նվազեցվում է ծախսերի և ծախքերի համար հատկացված գումարից:

19. Ծախսերը և ծախքերը պետք է կատարված լինեն անհրաժեշտությունից ելնելով, այսինքն՝ դրանք պետք է ունեցած լինեն անխուսափելի բնույթ խախտումները կանխելու կամ դրանց հետ կապված փոխհատուցում ստանալու համար:

20. Ծախսերի և ծախքերի չափը պետք է լինի խելամիտ: Եթե դատարանը գտնում է, որ դրանք չափից ավելի են, ապա իր գնահատմամբ որոշում է խելամիտ գումարի չափը:

21. Դատարանը պահանջում է վճարման ապացույցներ, ինչպիսիք են մանրամասն հաշիվ ապրանքագրերը և անդորրագրերը: Նշված փաստաթղթերը պետք է լինեն բավականաչափ մանրամասն, որպեսզի Դատարանը կարողանա որոշել, թե որքանով են բավարարվել վերը նշված պահանջները:

5. Վճարման տեղեկություններ

22. Դիմումատուներին առաջարկվում է տրամադրել բանկային հաշիվ, որին ցանկանում են ստանալ հատկացված գումարները: Եթե նրանք ցանկանում են, որ կոնկրետ գումարներ, օրինակ, ծախսերի և ծախքերի համար հատուցումները, վճարվեն առանձին, օրինակ՝ անմիջապես իրենց ներկայացուցչի բանկային հաշվին, ապա նրանք պետք է նշեն դա:

IV. Դատարանի սահմանած հատուցման ձևը

23. Դատարանի սահմանած հատուցումները, սովորաբար, դրամական գումարներ են, որոնք պատասխանող Բարձր պայմանավորվող կողմը պետք է վճարի արձանագրած խախտումներից տուժողին կամ տուժողներին: Միայն խիստ բացառիկ դեպքերում Դատարանը կարող է դիտարկել լրացուցիչ կարգադրության հարցը, որի նպատակն է կանխել

կամ վերացնել կոնկրետ խախտումը: Այնուամենայնիվ, Դատարանը կարող է, իր հայեցողությամբ, ցուցումներ տալ իր վճռի կատարման վերաբերյալ (Կոնվենցիայի 46-րդ հոդված):

24. Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի համաձայն ցանկացած դրամական հատուցում պետք է լինի եվրոյով (EUR, €)՝ անկախ դիմումատուի կողմից ներկայացված պահանջի արժույթից: Եթե դիմումատուին պետք է վճարվի այլ արժույթով, ապա Դատարանը հրահանգում է եվրոյով արտահայտված գումարը ներկայացնել տվյալ արժույթով՝ վճարման օրվա փոխարժեքով: Հատուցման պահանջ ձևակերպելու ընթացքում, դիմումատուները պետք է հաշվի առնեն այս մոտեցման հետևանքները՝ մասնավորապես եվրոյից այլ արժույթ և հակառակը փոխանակման ժամանակ:

25. Դատարանը, իր նախաձեռնությամբ, սահմանում է կատարելիք վճարումների ժամկետ, որը, սովորաբար, եռամսյա է՝ վճռի վերջնական և իրավապարտադիր դառնալու ամսաթվից սկսած: Ժամկետը չպահպանելու դեպքում Դատարանը հարկադրում է վճարել տուգանք՝ սահմանված գումարի վրա կիրառելով սովորական տոկոս, որը հավասար է պարտավորությունների չկատարման ժամանակահատվածում Եվրոպական կենտրոնական բանկի փոխառության տրամադրման սահմանային տոկոսադրույքին ավելացրած երեք տոկոս:

Իշխանությունների կողմից էլեկտրոնային եղանակով փաստաթղթերի պաշտպանված ներկայացում¹

I. Կիրառման շրջանակ

1. Բարձր պայմանավորվող կողմերի իշխանությունները, որոնք միացել են Դատարանի փաստաթղթերի էլեկտրոնային ներկայացման պաշտպանված համակարգին, իրենց բոլոր գրավոր հաղորդագրությունները Դատարան են ուղարկում՝ վերբեռնելով դրանք պաշտպանված կայք, որը ստեղծված է այդ նպատակով, և ստանում Դատարանի Քարտուղարությունից իրենց ուղարկված գրավոր հաղորդագրությունները՝ ներբեռնելով դրանք այդ կայքից, հետևյալ բացառություններով՝

(ա) այն դեպքում, երբ պաշտպանված կայքը չի գործում, անհրաժեշտ է բոլոր փաստաթղթերը, որոնք առնչվում են Դատարանի կանոնակարգի 39-րդ Կանոնի համաձայն միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությանը Դատարան ուղարկել ֆաքսով կամ էլեկտրոնային փոստով: Նման դեպքերում փաստաթուղթը պետք է ունենա պարզ վերնագիր՝ «**Կանոն 39՝ հրատապ**»:

(բ) հավելվածները, օրինակ՝ պլանները, ձեռնարկները և այլ փաստաթղթերը, որոնք հնարավոր չէ ամբողջությամբ դիտել էլեկտրոնային ձևաչափով, կարելի է ուղարկել փոստով:

(գ) Դատարանի Քարտուղարությունը կարող է պահանջել, որ փաստաթուղթի կամ հավելվածի տպված օրինակն ուղարկվի փոստով:

2. Եթե իշխանությունները փաստաթուղթ են առաքում փոստով կամ ֆաքսով, նրանք՝ առաջին իսկ հնարավորության դեպքում, պետք է ուղարկեն փոստով կամ ֆաքսով առաքման մասին էլեկտրոնային ծանուցում, որտեղ նկարագրվում է ուղարկված փաստաթուղթը, նշվում առաքման օրը և էլեկտրոնային առաքման անհնարինության պատճառները:

II. Տեխնիկական պահանջներ

3. Իշխանությունները պետք է ունենան անհրաժեշտ տեխնիկական սարքավորումները և հետևեն օգտատիրոջ ձեռնարկին, որը նրանց է ուղարկել Դատարանի Քարտուղարությունը:

III. Փաստաթղթերի ձևաչափը և անվանման կարգը

4. Էլեկտրոնային եղանակով ուղարկվող փաստաթուղթը պետք է լինի PDF ձևաչափով, նախընտրելի է որոնման հնարավորությամբ:

5. Չստորագրված նամակները և գրավոր դիրքորոշումները չեն ընդունվում: Էլեկտրոնային եղանակով ուղարկվող ստորագրված փաստաթղթերը պատրաստվում են թղթային բնօրինակ փաստաթուղթը սկանավորելու միջոցով: Իշխանությունները պահում են թղթային բնօրինակն իրենց փաստաթղթերում:

6. Էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվող փաստաթղթի անվանումը սկսվում է գանգատի համարով, որին հաջորդում է դիմումատուի լատինատառ անունը՝ ինչպես գրանցել է Դատարանի Քարտուղարությունը, և նշում փաստաթղթի բովանդակության մասին:²

1. Դատարանի կանոնակարգի 32-րդ Կանոնի համաձայն Դատարանի նախագահի՝ 2008 թ-ի սեպտեմբերի 22-ին ընդունած գործնական ցուցում՝ 2014 թ-ի սեպտեմբերի 29-ին և 2018 թ-ի հուլիսի 5-ին կատարած փոփոխություններով և լրացումներով:

2. Օրինակ՝ 65051/01 Karagyozev Observ Adm Merits.

IV. Ժամկետների հաշվարկի համար կարևոր ամսաթիվ

7. Օրը, երբ իշխանությունները հաջողությամբ վերբեռնել են փաստաթուղթը պաշտպանված կայք, համարվում է ուղարկելու ամսաթիվ 38-րդ Կանոնի 2-րդ մասի իմաստով կամ դիմելու ամսաթիվ 73-րդ Կանոնի 1-ին մասի իմաստով:

8. Փոխանակվող հաղորդագրությունների հաշվառման վարումը դյուրացնելու նպատակով ամեն օր՝ կեսգիշերից մի քիչ առաջ, պաշտպանված սերվերն ինքնաշխատ եղանակով գեներացնում է էլեկտրոնային փոստով ուղարկվող հաղորդագրություն, որտեղ թվարկված են վերջին քսանչորս ժամվա ընթացքում էլեկտրոնային եղանակով ուղարկված փաստաթղթերը:

V. Նույն փաստաթղթի տարբեր տարբերակները

9. Պաշտպանված կայքը թույլ չի տալիս փոփոխել, փոխարինել կամ ջնջել վերբեռնած փաստաթուղթը: Եթե իշխանություններին պետք է փոփոխություններ կատարել իրենց վերբեռնած փաստաթղթում, ապա նրանք ստեղծում են նոր փաստաթուղթ այլ անվանումով (օրինակ՝ փաստաթղթի անվանման մեջ ավելացնելով «փոփոխված» բառը): Այս հնարավորությունից պետք է օգտվել միայն իրական անհրաժեշտության դեպքում և պետք չէ օգտագործել այն աննշան սխալներ ուղղելու համար:

10. Եթե իշխանությունները ներկայացրել են նույն փաստաթղթի մի քանի տարբերակ, ապա նկատի է առնվում միայն ժամանակին ներկայացված փաստաթուղթը: Եթե ժամանակին ներկայացվել է մեկից ավելի տարբերակ, նկատի է առնվում վերջինը ներկայացված տարբերակը, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում:

Անանուությունը պահպանելու միջնորդություն¹

(Դատարանի կանոնակարգի 33-րդ և 47-րդ Կանոններ)

Ընդհանուր սկզբունքներ

Կողմերը տեղեկացվում են, որ Դատարանի վարույթում գտվող գործերի փաստաթղթերը բաց են, եթե Դատարանի կանոնակարգի 33-րդ և 47-րդ Կանոնների համաձայն չի կայացվել հրապարակայնության սկզբունքից շեղվելու որոշում: Ուստի, գանգատին առնչվող ամբողջ տեղեկատվությունը, որը ներկայացվել է գրավոր և բանավոր վարույթների ընթացքում, այդ թվում՝ դիմումատուի կամ երրորդ կողմի մասին տեղեկությունները հասանելի են հանրությանը:

Կողմերը տեղեկացվում են նաև, որ փաստերի շարադրանքը, Դատարանի որոշումները և վճիռները, սովորաբար, հրապարակվում են Դատարանի կայքում՝ HUDOC-ում² (78-րդ Կանոն):

Միջնորդություններ վարույթում գտնվող գործերով

Անանուությունը պահպանելու միջնորդություն պետք է ներկայացնել գանգատի օրինակելի ձևը լրացնելու ընթացքում կամ դրանից հետո՝ առաջին իսկ հնարավորության դեպքում: Երկու դեպքում էլ դիմումատուն պետք է ներկայացնի միջնորդության հիմնավորումներ և նշի ինչ հետևանքներ կարող է ունենալ հրապարակումն իր համար:

Հեռադարձ ուժ ունեցող միջնորդություններ

Եթե դիմումատուն ցանկանում է միջնորդել մինչև 2010 թվականի հունվարի 1-ը HUDOC-ում հրապարակված գործի կամ գործերի առնչությամբ, ապա նա նամակ է ուղարկում Քարտուղարություն, շարադրելով միջնորդության պատճառները և նշելով ինչ հետևանքներ է ունեցել կամ կարող էր ունենալ այդ հրապարակումն իր համար: Դիմումատուն նաև բացատրություն է տալիս այն մասին, թե ինչու անանուության միջնորդություն չի ներկայացվել գործը Դատարանում քննելու ընթացքում:

Միջնորդության վերաբերյալ որոշում կայացնելուց նախագահը հաշվի է առնում դիմումատուի ներկայացրած բացատրությունները, հրապարակայնության մակարդակը, որը որոշումը կամ վճիռն արդեն ունեցել է, և արդյոք նպատակահարմար է կամ գործնական բավարարելի միջնորդությունը:

Միջնորդությունը բավարարելու դեպքում նախագահը նաև սահմանում է այն առավել պատշաճ միջոցները, որոնք պետք է ձեռնարկել դիմումատուի ինքնությունը չբացահայտելու համար: Օրինակ, որոշումը կամ վճիռը կարող է, *inter alia*, հանվել Դատարանի կայքից կամ հրապարակված փաստաթղթից կարող են հեռացվել անձնական տվյալները:

Այլ միջոցներ

Դատարանի հրապարակած ցանկացած նյութի առնչությամբ նախագահը կարող է նաև ձեռնարկել այլ միջոցներ, որոնք անհրաժեշտ կամ ցանկալի է համարում անձնական կյանքի պաշտպանությունը երաշխավորելու համար:

1. Դատարանի կանոնակարգի 32-րդ Կանոնի համաձայն Դատարանի նախագահի՝ 2010 թ-ի հունվարի 14-ին ընդունած գործնական ցուցում:

2. <http://hudoc.echr.coe.int/>

Դիմումատուների կողմից էլեկտրոնային եղանակով փաստաթղթերի ներկայացում¹

I. Կիրառման շրջանակ

1. Գործը կոմունիկացնելուց հետո դիմումատուները, ովքեր ընտրել են փաստաթղթերն էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու տարբերակը, բոլոր գրավոր հաղորդագրությունները Դատարան են ուղարկում Դատարանի էլեկտրոնային հաղորդակցության ծառայության (eComms) միջոցով և ստանում Դատարանի Քարտուղարությունից իրենց ուղարկված գրավոր հաղորդագրությունները eComms-ի միջոցով, հետևյալ բացառություններով՝

(ա) բոլոր փաստաթղթերը, որոնք առնչվում են Դատարանի կանոնակարգի 39-րդ Կանոնի համաձայն միջանկյալ միջոցներ կիրառելու միջնորդությանը Դատարան են ուղարկվում ֆաքսով կամ էլեկտրոնային փոստով:

(բ) հավելվածները, օրինակ՝ պլանները, ձեռնարկները և այլ փաստաթղթերը, որոնք հնարավոր չէ ամբողջությամբ դիտել էլեկտրոնային ձևաչափով, կարելի է ուղարկել փոստով:

(գ) Դատարանի Քարտուղարությունը կարող է պահանջել, որ փաստաթղթի կամ հավելվածի տպված օրինակն ուղարկվի փոստով:

2. Եթե դիմումատուն փաստաթուղթ է առաքում փոստով կամ ֆաքսով, նա՝ առաջին իսկ հնարավորության դեպքում, պետք է ուղարկի փոստով կամ ֆաքսով առաքման մասին էլեկտրոնային ծանուցում, որտեղ նկարագրվում է ուղարկված փաստաթուղթը, նշվում առաքման օրը և էլեկտրոնային առաքման անհնարինության պատճառները:

II. Տեխնիկական պահանջներ

3. Դիմումատուները պետք է ունենան անհրաժեշտ տեխնիկական սարքավորումները և հետևեն օգտատիրոջ ձեռնարկին, որը հասանելի է eComms-ի կայքում:

III. Փաստաթղթերի ձևաչափը և անվանման կարգը

4. Էլեկտրոնային եղանակով ուղարկվող փաստաթուղթը պետք է լինի PDF ձևաչափով: «Պատկերի վրա հիմնված» PDF փաստաթղթի փոխարեն այն պետք է լինի «տեքստում որոնման հնարավորությամբ PDF» ձևաչափով:

5. Չստորագրված նամակները և գրավոր դիրքորոշումները չեն ընդունվում: Էլեկտրոնային եղանակով ուղարկվող ստորագրված փաստաթղթերը պատրաստվում են թղթային բնօրինակ փաստաթուղթը սկանավորելու միջոցով: Դիմումատուները պահում են թղթային բնօրինակն իրենց փաստաթղթերում:

6. Էլեկտրոնային եղանակով ներկայացվող փաստաթղթի անվանումը սկսվում է գանգատի համարով, որին հաջորդում է դիմումատուի լատինատառ անունը՝ ինչպես գրանցել է Դատարանի Քարտուղարությունը, և նշում փաստաթղթի բովանդակության մասին:²

IV. Ժամկետների հաշվարկի համար կարևոր ամսաթիվ

7. Օրը, երբ դիմումատուն հաջողությամբ էլեկտրոնային եղանակով Դատարան է ուղարկել փաստաթուղթը՝ հիմնվելով Ստրասբուրգի Ժամանակի վրա, համարվում է ուղարկելու ամսաթիվ 38-րդ Կանոնի 2-րդ մասի իմաստով կամ դիմելու ամսաթիվ 73-րդ Կանոնի 1-ին մասի իմաստով:

1. Դատարանի կանոնակարգի 32-րդ Կանոնի համաձայն Դատարանի նախագահի՝ 2014 թ-ի սեպտեմբերի 29-ին ընդունած գործնական ցուցում: Սույն գործնական ցուցումն ուժի մեջ է մտել 2018 թ-ի սեպտեմբերի 6-ին:

2. Օրինակ՝ 65051/01 Karagyozev Observ Adm Merits.

8. Փոխանակվող հաղորդագրությունների հաշվառման վարումը դյուրացնելու և Դատարանի սահմանած ժամկետները պահպանելու նպատակով դիմումատուն պետք է կանոնավոր ստուգի իր էլեկտրոնային փոստը և eComms-ի օգտահաշիվը:

V. Նույն փաստաթղթի տարբեր տարբերակները

9. eComms-ը թույլ չի տալիս փոփոխել, փոխարինել կամ ջնջել ուղարկված փաստաթուղթը: Եթե դիմումատուին պետք է փոփոխություններ կատարել իր ուղարկած փաստաթղթում, ապա նա ստեղծում է նոր փաստաթուղթ այլ անվանումով (օրինակ՝ փաստաթղթի անվանման մեջ ավելացնելով «փոփոխված» բառը): Այս հնարավորությունից պետք է օգտվել միայն իրական անհրաժեշտության դեպքում և պետք չէ օգտագործել այն աննշան սխալներ ուղղելու համար:

10. Եթե դիմումատուն ներկայացրել է նույն փաստաթղթի մի քանի տարբերակ, ապա նկատի է առնվում միայն ժամանակին ներկայացված փաստաթուղթը: Եթե ժամանակին ներկայացվել է մեկից ավելի տարբերակ, նկատի է առնվում վերջինը ներկայացված տարբերակը, եթե Պալատի նախագահը չի կայացնում այլ որոշում: